

Univerzita Palackého v Olomouci

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových studií

Lýdie TOMÁŠOVÁ

Udržitelný turismus v Argentině a jeho vliv na rozvoj regionu

Diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

V Olomouci 29. května 2013

podpis

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce Doc. RNDr. Pavlu Nováčkovi, CSc. za poskytnutí obohacujícího pohledu na problematiku udržitelného rozvoje, který mi značně usnadnil psaní této práce. Velký dík patří také mé rodině za jejich trpělivost, péči a psychickou podporu.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lýdie TOMÁŠOVÁ**
Osobní číslo: **R100723**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Udržitelný turismus v Argentině a jeho vliv na rozvoj regionu**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je podrobně analyzovat povahu a proces rozvoje udržitelného turismu, na území státu Argentiny, od svého zrodu až po současnost. Práce bude charakterizovat a vyzdvihovat principy udržitelného turismu, jako alternativní a environmentálně ohleduplné formy cestovního ruchu a zároveň i poukazovat na problémy vyplývající ze současného globalizovaného světa. Neméně důležitým cílem bude rovněž zhodnotit pozitivní, ale i případné negativní dopady této šetrné turistiky na sociální a hospodářský rozvoj státu a určit základní determinanty rozvoje udržitelného turismu v Argentině - tedy příležitosti a potenciální hrozby pro sociální, ekonomickou a environmentální sféru. Text se bude věnovat nejen popisu obecné demografické a socio-ekonomické situace země, ale také charakteristice jednotlivých geografických oblastí Argentiny z hlediska jejich přínosu pro rozvoj ekoturistiky. Základní podstatou práce bude zjištění, jak velký má udržitelný turismus v Argentině potenciál a jakým směrem se bude rozvoj cestovního ruchu v Argentině v budoucnu ubírat - stylem masové a životní prostředí devastující výstavby a prosazováním konzumního způsobu života, s nímž je konvenční cestovní ruch neodmyslitelně spojen anebo cestou k lidem i přírodě ohleduplnou myslíc tak současně i na budoucí generace?

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **20 - 25 tisíc slov**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

Mowforth M., Charlton C., Munt I. 2008: Tourism and Responsibility: Perspectives from Latin America and the Caribbean. Taylor & Francis e-Library, USA, Canada, 236 str. Pearce Douglas G., Butler Richard W. 2002: Contemporary Issues in Tourism Development. The International Academy for the Study of Tourism, USA, Canada, 273 str. Bao S., Clark G., Symington A. a kol. 2010: Argentina (Country Guide). Lonely Planet, UK, USA, Australia, 668 str.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání diplomové práce: **28. ledna 2011**
Termín odevzdání diplomové práce: **27. dubna 2012**

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

L.S.

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 28. ledna 2011

OBSAH

1. ÚVOD	7
2. CÍLE PRÁCE	9
3. METODIKA ZPRACOVÁNÍ.....	10
4. OBECNÝ RÁMEC „UDRŽITELNÉHO TURISMU“ A „EKOTURISMU“	11
4.1 Historický vývoj definice a konceptu udržitelného turismu.....	12
4.2 Definice pojmu „udržitelný turismus“ - základní formy a principy	15
4.3 Certifikace turistické udržitelnosti.....	23
5. GEOGRAFICKÁ, DEMOGRAFICKÁ A SOCIO - EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU	24
5.1 Základní fakta	24
5.2 Vybrané indikátory rozvoje společnosti	30
5.3 Charakteristika přírodních podmínek na území Argentiny	34
5.3.1 Povrch, klimatické podmínky a hydrografické poměry	35
5.3.2 Geografická regionalizace.....	40
5.4 Struktura národní ekonomiky	43
6. ROZVOJ UDRŽITELNÉHO TURISMU NA ÚZEMÍ ARGENTINY	48
6.1 Turistická regionalizace.....	48
6.2 Vývoj cestovního ruchu a jeho aktuální trendy	49
6.3 Formy CR a udržitelné turistiky	54
6.4 Institucionální rámec	55
6.5 Historický vývoj prosazování konceptu odpovědného turismu	56
6.6 Normalizace a certifikace turistické udržitelnosti	58
6.7 Chráněná území a jejich role pro rozvoj ekoturistiky.....	60
6.7.1 Vymezení chráněných území a jejich zastoupení	60
6.7.2 Vývoj návštěvnosti v chráněných oblastech	65
6.7.3 Chráněná území a problematika domorodých komunit	67
6.8 Rozvoj venkovského komunitního turismu.....	70
6.8.1 Založení venkovského komunitního družstva Valles Calchaquíes, Salta.	71

6.9 Rozvoj turismu v domorodých komunitách	74
7. VYBRANÉ FAKTORY SNIŽUJÍCÍ MOŽNOST ROZVOJE UDRŽITELNÉHO TURISMU NA ÚZEMÍ ARGENTINY	77
7.1 Globální oteplování a klimatické změny	77
7.2 Přírodní rizika	79
7.3 Snižování biodiverzity a úsilí o její ochranu (Paranejský prales)	83
7.4 Deforestace, stav lesních porostů a současný systém obhospodařování lesů.....	86
7.5 Chudoba na venkově a problematika vylidňování venkova.....	94
7.6 Respektování práv domorodého obyvatelstva.....	99
7.7 SWOT analýza.....	102
8. ZÁVĚR.....	105
9. SHRUTÍ (SUMMARY).....	107
10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PŘÍLOHY	108

SEZNAM ZKRATEK

AIEST	International Association of Scientific Experts in Tourism
ATS	Alojamientos Turísticos Sustentables
CECRA	Cámara Española de Comercio de la República Argentina
CST	Certification for Sustainable Tourism
FAO	Food and Agriculture Organization
FSC	Forest Stewardship Council
INAI	Instituto Nacional de Asuntos Indígenas
IRAM	Instituto Argentino de Normalización y Certificación
ISO	International Organization for Standardization
IWGIA	International Work Group for Indigenous Affairs
OSN	Organizace Spojených Národů
OTBN	Ordenamiento Territorial de Bosques Nativos
PEFC	Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes
PFETS	Plan Federal Estratégico de Turismo Sustentable
PRONATUR	Proyecto Nacional de Turismo Rural
SECTUR	Secretaría de Turismo de la Nación
STCNA	Sustainable Tourism Certification Network of the Americas
TIES	The International Ecotourism Society
UNWTO	United Nations World Tourism Organization
WB	The World Bank
WTTC	The World Travel & Tourism Council

1. ÚVOD

*„Skutečné cestování nespočívá v hledání nových míst,
ale v pohlížení na svět novými očima“ Marcel Proust¹*

Lidská společnost si dnes začíná stále častěji uvědomovat, že konzumní styl života, který již po desetiletí praktikujeme, není dlouhodobě udržitelný a že je potřeba vytvořit šetrnější proces konzumace přírodních zdrojů a zároveň začít provozovat takový způsob života, který by byl v souladu s životním prostředím. Prostředí, ve kterém žijeme je neoddělitelně spojené s námi - lidmi, a způsob jakým zacházíme s přírodou se poté, aniž bychom si to v mnohém uvědomovali, odráží na našem zdraví, životním prostoru a životních podmínkách obecně. Nárůst chudoby, zvětšující se rozdíl mezi chudými a bohatými, stálý úpadek životního prostředí nebo nárůst incidencí civilizačních chorob ve vyspělém světě jsou jedny z mnoha alarmujících problémů způsobené našim bezohledným přístupem. Stejným tempem jakým narůstá světová populace, roste objem konzumních nároků lidstva a z důvodu touhy po zisku se soustavně zvyšuje také objem světové produkce. Tento proces konzumace vytváří obrovský tlak na přírodní ekosystémy a přírodní zdroje stejně tak jako na kulturní dědictví národů.

Abychom se vyhnuli či vyřešily problémy způsobené intenzivním nárůstem populace a zvyšováním produkce a konzumace, zkusíme nalézt a implementovat nová opatření, nové technologické či teoretické postupy, jež by umožnily zavést trvalou harmonii do procesu interakce mezi životním prostředím a člověkem. V rámci globální krize životního prostředí se - díky narůstajícímu povědomí a úctě k životnímu prostředí, místním kulturám a přírodním zdrojům - zrodila nová forma podnikání, známá jako udržitelný turismus - jedna z novodobých strategií místního rozvoje, jež nestaví ekonomické zájmy nad zájmy neziskové, ale která klade důraz na obnovu a zachování původního přírodního a socio-kulturního prostředí.

Jsou to především rozvojové země, jež mají velký potenciál pro rozvoj udržitelného turismu, vzhledem k tomu, že jejich ekonomiky se opírají zejména o zemědělství a aktivity primárního sektoru a většina jejich populace žije ve venkovských oblastech. Kromě toho prostředí méně rozvinutých zemí není tolik postiženo procesem industrializace. Udržitelný turismus představuje podle mého názoru dobrý nástroj, jež by umožnil vytáhnout venkovské ekonomiky z chudoby a to právě prostřednictvím využití jejich komparativních výhod

¹ GEMELLI, TOMASINI (2008)

spočívajících ve vlastnictví unikátního přírodního a kulturního bohatství, jejichž hodnota je v očích veřejnosti stále více oceňována.

Mezi země, které vlastní nezměrné množství přírodního bohatství a kulturního dědictví patří Argentina - země mnoha klimatických a vegetačních zón, země v mnoha aspektech unikátní. V porovnání s ostatními latinskoamerickými státy zabírá Argentina velkou část jihoamerického kontinentu. Díky tomu, se na jejím území nachází velký venkovský prostor potenciálně využitelný pro rozvoj udržitelného turismu. Domorodý původ, kultura, umění, tradice, zvyky a životní styl argentinské populace představují další velmi důležité kvality - pro úspěšný rozvoj udržitelného turismu - nezbytné. Kombinace těchto faktorů dělá z Argentiny jednu ze zemí s největším předpokladem pro rozšíření této strategie místního rozvoje.

2. CÍLE PRÁCE

Cílem této práce je zanalyzovat charakter a proces rozvoje udržitelného turismu na území argentinské republiky, od svého počátku až po současnost. První část práce se zaměří na definici pojmu udržitelného turismu, formulaci jeho základních principů a na popis klíčových forem této alternativní formy cestovního ruchu. Druhá kapitola se bude věnovat nejen celkové geografické, demografické, socio-ekonomické a přírodní charakteristice státu, ale také vyzdvížení jednotlivých prvků geografických zón Argentiny, které mohou přispět k rozvoji udržitelného turismu. Další část práce analyzuje turistické odvětví Argentiny a zjišťuje do jaké míry a v jakých formách je v zemi prosazován a zaváděn koncept udržitelného turismu. S cílem konkretizovat problematiku rozvoje udržitelného turismu a zhodnotit jeho sociální, ekonomické a environmentální přínosy, bude text rozebírat některé příklady lokálních rozvojových projektů. Neméně důležitým cílem práce bude také identifikovat základní faktory bránící rozvoji udržitelného turismu v Argentině a pomocí SWOT analýzy přehledně shrnout, kde se nachází možnosti a rizika pro další rozvoj udržitelné turistiky.

Prostřednictvím této práce bych chtěla poukázat, že i cestou nekonzumního rozvoje při respektování životního prostředí, kultury, hodnot, tradic a zvyků místních komunit, je možné ekonomicky těžit z venkovských a přírodních oblastí a pomoci tak lidem žijícím v nuzných podmínkách k dosažení důstojnějšího života.

3. METODIKA ZPRACOVÁNÍ

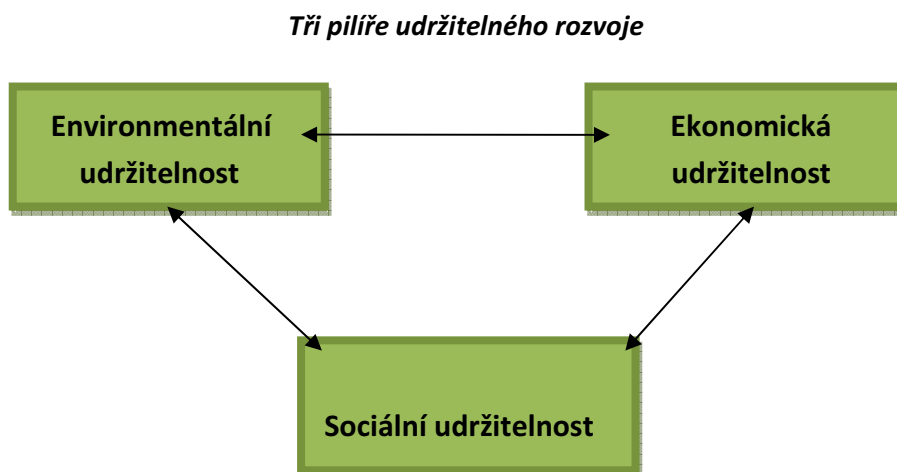
Pro zpracování diplomové práce byla využita rešeršně-kompilační metoda sběru a analýzy dat, které byly následně tříděny a interpretovány. K práci jsem využívala jak knižní publikace, tak internetové zdroje včetně několika textů z elektronických zahraničních databází přístupných v rámci univerzitní sítě Uponet. Dostupná tištěná literatura v češtině se k tomuto tématu prakticky nevyskytuje. Při psaní práce tak bylo čerpáno téměř výhradně ze zdrojů španělských a anglických.

Pro potřeby lepšího pochopení popisované problematiky jsem zavedla systém poznámek pod čarou, které slouží buď k vysvětlení cizího pojmu anebo k obohacení textu o užitečný či zajímavý poznatek. Kurzívou zvýrazněná slova reprezentují buď cizí pojmy a jména nebo originální názvy institucí, rozvojových programů apod. Tímto typem písma byly z důvodu lepší přehlednosti rovněž označeny ty části textu, které vyjmenovávají cíle, kritéria, faktory, příčiny či jiné významné náležitosti zkoumané problematiky. Tučně zvýrazněná slova pak slouží ke zvýraznění některých důležitých pojmů anebo mají účel čistě estetický. V rámci citování knižních či internetových zdrojů jsem zvolila metodu uvádění citací pod čarou. Veškeré, v průběhu textu citované prameny, jsou uvedeny souhrnně na konci práce v seznamu použité literatury.

4. OBECNÝ RÁMEC „UDRŽITELNÉHO TURISMU“ A „EKOTURISMU“

Koncept udržitelného rozvoje: „*Udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby současných generací, aniž by ohrožoval možnosti budoucích generací naplnit jejich vlastní potřeby.*“

Koncept udržitelného turismu vychází z teorie udržitelného rozvoje, jež představuje alternativní model rozvoje společnosti jako protiklad k převažující industriální ekonomice. První hlavní myšlenka vyjadřující potřebu vytvoření určitého ekologicky přijatelnějšího procesu rozvoje byla vyslovena na první mezinárodní konferenci OSN o životním prostředí, která se konala na počátku 70. let 20. století ve Stockholmu.² Nicméně oficiální definice termínu „udržitelný rozvoj“ byla poprvé zformulována v roce 1987 ve zprávě *Naše společná budoucnost*, jež byla vytvořena Světovou Komisí OSN pro životní prostředí a rozvoj - institucí, založenou v roce 1983 norskou političkou a bývalou ministryní životního prostředí Gro Harlem Brundtlandovou. Komise byla vytvořena s cílem nalézt odpověď na zdánlivě nevyřešitelnou otázku, jak umožnit lidem a celým národům rozvoj při zachování funkčnosti ekosystémů a zdravého životního prostředí člověka.³ Koncept udržitelného turismu se opírá o tři základní pilíře neboli tři hlavní cíle udržitelného rozvoje - ekonomický, sociální a environmentální.

Obr. č. 1, zdroj: GEMELLI, TOMASINI, 2008

² Český národní komitét UNEP, 2005, [online]

³ NOVÁČEK (2010, 216)

» *Ekonomická udržitelnost* = představuje zajištění bohatství pro všechny prostřednictvím udržitelného způsobu produkce a konzumace. Jinak řečeno ekonomická udržitelnost usiluje o vytvoření blahobytu na všech úrovních společnosti s ohledem na rentabilitu ekonomických odvětví.

» *Sociální udržitelnost* = tento pilíř vyjadřuje požadavek sociální rovnosti a účasti všech sociálních, obzvláště marginalizovaných, skupin. Hlásá stejné příležitosti pro všechny členy a vrstvy a společnosti a vyžaduje spravedlivou distribuci ekonomických příjmů. Primárním zájmem tohoto pilíře je snižování chudoby, zlepšování životní úrovně místních komunit a udržování a posilování jejich tradičních subsistenčních systémů. Tento pilíř klade velký důraz na uznávání a respektování odlišných kultur a lidských práv a proto odmítá jakoukoli formu zneužívání a vykořisťování.

» *Environmentální udržitelnost* = spočívá v konzervaci a udržitelném zacházení s přírodními zdroji, zejména takovými, které nejsou obnovitelného charakteru a na kterých jsme existenčně závislí. Prosazuje kroky vedoucí ke snižování znečištění vzduchu, půdy a vody a ochraně biologické rozmanitosti a přírodního dědictví.⁴ Environmentální pilíř je postaven na principu únosnosti země, tedy jednoho ze základních principů udržitelného rozvoje, který upozorňuje na to, že:

- 1. Obnovitelné zdroje by měly být čerpány maximálně rychlostí, kterou se stačí obnovovat,*
- 2. Vyčerpátné zdroje by měly být čerpány maximálně rychlostí, po kterou budou vyvíjeny její náhrady, na které bude možno plynule přejít,*
- 3. Intenzita znečišťování nesmí přesáhnout asimilační kapacitu životního prostředí.⁵*

4.1 Historický vývoj definice a konceptu udržitelného turismu

Pojem udržitelný turismus byl zformulován v průběhu 90. let jako odpověď na neustále se zhoršující kvalitu životního prostředí, způsobenou masivním nárůstem zahraničních turistů, zejména z řad bohatnoucích společností, narušujících řadu citlivých světových přírodních

⁴ GEMELLI, TOMASINI (2008)

⁵ NOVÁČEK (2010, 220)

ekosystémů. K začlenění konceptu udržitelnosti do turistické činnosti přispělo zejména několik zásadních faktorů:

- » *rostoucí povědomí a zájem turistů o ochranu životního prostředí (rozvoj tzv. „zeleného myšlení“)*
- » *rostoucí vliv environmentalistiky na turistické odvětví (ve významu sociologickém i politickém)*
- » *úpadek několika hojně navštěvovaných turistických destinací v důsledku narušení životního prostředí, který způsobil značné ekonomické ztráty na lokální i regionální úrovni.*
- » *připuštění, ze strany všech aktérů turistického odvětví (turisté, místní obyvatelé, pracovníci veřejného i soukromého sektoru), že turistický průmysl má negativní environmentální a socio-kulturní dopad na přijímající regiony⁶.*

Termín udržitelného turismu byl do klasického konceptu cestovního ruchu oficiálně aplikován v roce 1991 na 41. zasedání Mezinárodního sdružení vědeckých expertů pro cestovní ruch (AIEST). Od tohoto setkání se tematika udržitelné turistiky stala předmětem debat mnoha významných mezinárodních konferencích - např. Summitu Země v Rio de Janeiro v roce 1992 či Světové konference o udržitelném turismu konané v roce 1995 na kanárském ostrově Lanzarote. Velký úspěch na poli vývoje odpovědnějšího konceptu cestovního ruchu přinesl rok 1994, kdy byl ve spolupráci Světové rady cestovního ruchu (WTTC), Světové turistické organizace (WTO) a Rady Země (Earth Council) publikován dokument nazvaný „*Agenda 21 pro průmysl cestovního ruchu - směrem k udržitelnému rozvoji*“, který vymezuje základní principy turistiky šetrné k životnímu prostředí.⁷ Tento dokument byl vypracován na základě Agendy 21 - programu stanovujícího postupy pro zabezpečení udržitelného rozvoje naší planety, přijatého v roce 1992 na první mezinárodní konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiro, který oslovuje vlády, mezivládní a nevládní organizace, občanské skupiny, podnikatele, průmysl a širokou veřejnost. Agenda 21 pro průmysl cestovního ruchu vychází z přesvědčení, že turismus jakožto největší světový průmysl má potenciál k zavedení podstatných ekologických a sociálně ekonomických zdokonalení a je schopen se významnou měrou podílet na udržitelném vývoji společností a zemí, ve kterých působí. Aby však bylo možno uplatnit tento potenciál a zajistit dlouhodobý vývoj, je zapotřebí, aby vlády a všichni účastníci cestovního ruchu postupovali podle dohodnutých pravidel. Agenda je v podstatě právně nezávazným dokumentem, který vymezuje soubor prioritních zásad, jejichž zahrnutí do rozhodovacích procesů důležitých vládních

⁶ SILVEIRA (2009)

⁷ 1st Jornadas sobre Turismo Sostenible en Aragón, 2005, [online]

i nevládních orgánů a managementu firem a společností, je pro uskutečnění udržitelného vývoje turistiky nezbytné.⁸

V roce 1997 vydává Světová turistická organizace *Praktického průvodce pro vývoj a užívání indikátorů turistické udržitelnosti*. Ve stejném roce je schválena také *Berlínská deklarace o biologické rozmanitosti a udržitelném turismu*, jejímž cílem je zahrnout principy Úmluvy o biologické rozmanitosti, přijaté na konferenci v Riu, do aktivit turistického odvětví.⁹ Rok 2002 byl Organizací spojených národů vyhlášen za mezinárodní rok ekoturistiky. Hlavní událostí tohoto roku se stal světový Summit ekologického cestovního ruchu organizovaný v kanadském Québecu. V rámci summitu byla přijata Québecká deklarace o ekoturistice, která zahrnuje, podobně jako Agenda 21 pro turistický průmysl, sérii doporučení pro vlády, soukromý sektor, národní a mezinárodní nevládní organizace a místní a domorodé komunity. S cílem vyhodnotit pětiletou implementaci závěrů Québecké konference byla Oslu v roce 2007, pod záštitou Mezinárodní a norské ekoturistické společnosti (TIES a Ecotourism Norway) a Programem OSN pro životní prostředí (UNEP), zorganizována Světová konference o ekoturistice. Na tomto zasedání se setkali představitelé vlád různých států, národní a regionální ekoturistické asociace a odborníci a nevládní neziskové organizace z celého světa. Vedle identifikace budoucích výzev, vyzdvižení dosavadních dosažených úspěchů a stanovení nových právně nezávazných doporučení v oblasti ekoturistické rozvoje, se zúčastněné skupiny zaměřily také na zdůraznění ekonomického přínosu šetrné turistiky pro chudé regiony. Na konferenci byly vytyčeny čtyři základní cíle:

- 1. Uznat hodnotu ekoturistiky a její role pro místní udržitelný rozvoj,*
- 2. Maximalizovat potenciál dobře řízené ekoturistické činnosti jako klíčového nástroje pro zachování hmotného a duševního přírodního a kulturního dědictví,*
- 3. Podporovat životaschopnost a výkonnost ekoturistických podniků a jejich činnosti prostřednictvím efektivního marketingu a odborného vzdělávání,*
- 4. Zabývat se některými závažnými problémy kterým ekoturistika v současné době čelí, s cílem posílit její udržitelnost (např. snížit podíl turistiky na vzniku klimatických změn prosazováním alternativních vzorců chování apod.)¹⁰*

⁸ Agenda 21 pro průmysl cestovního ruchu, 2012 [online]

⁹ 1st Jornadas sobre Turismo Sostenible en Aragón, 2005, [online]

¹⁰ Oslo Statement on Ecotourism, 2007, [online]

4.2 Definice pojmu „udržitelný turismus“ - základní formy a principy

Předtím než zanalyzujeme stupeň rozvoje udržitelného turismu na území argentinské republiky, je potřeba co nejpřesněji a nejdůležitěji zformulovat definici termínu „*udržitelný turismus*“. Tento pojem lze jednoduše definovat jako „*cestovní ruch, který dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí.*“¹¹ Znamená to, že se jedná o takový způsob řízení cestovního ruchu, při kterém nedochází k poškozování životního prostředí, nadměrnému využívání přírodních zdrojů či ke vzniku konfliktů mezi místními komunitami a návštěvníky, například z důvodu odlišných kulturních hodnot, zvyklostí či odlišného způsobu chování. Podle jiného vymezení je *udržitelný turismus takovou činností, která uspokojuje potřeby současných turistů a hostitelských regionů s ohledem na ochranu a zhodnocení příležitostí pro budoucí generace.*¹² Udržitelný turismus je tedy odvětvím, které vyžaduje neustálý monitoring sociálních, ekonomických a environmentálních dopadů a zavádění nezbytných preventivních nebo nápravných opatření. Hlavní úlohou odpovědně plánované turistiky je:

- » *zajišťovat optimální využívání přírodních zdrojů - klíčových prvků pro rozvoj cestovního ruchu,*
- » *usilovat o zachování funkčnosti základních ekologických procesů*
- » *usilovat o ochranu přírodního a kulturního dědictví a biologické rozmanitosti,*
- » *přispívat k mezikulturnímu porozumění a toleranci,*
- » *respektovat společenské a kulturní hodnoty hostitelských zemí a usilovat o jejich zachování,*
- » *všem účastníkům poskytnout rovné příležitosti, zajistit spravedlivou distribuci příjmů z turistické činnosti a přispívat ke zmírnění chudoby,*
- » *zvyšovat povědomí veřejnosti o otázkách udržitelného rozvoje*¹³

Udržitelný rozvoj cestovního ruchu je součástí obecnějšího směřování k udržitelnému rozvoji regionu, jehož základní přístupy doplněné o aspekty cestovního ruchu jsou následující:

- » *harmonický rozvoj místní komunity - stabilizace demografického vývoje, změna vzorců chování*

¹¹ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007, [online]

¹² Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007, [online]

¹³ UNWTO, 2005, [online]

a spotřeby a životního stylu, vzdělávání, sociální rozvoj atd., aktivizace různých částí místní komunity - děti, ženy, občanská sdružení, domorodé komunity aj.

» *regulace největších hrozeb pro životní prostředí a celou biosféru* - ochrana a zachování biodiverzity, snížení emisí skleníkových plynů a plynů poškozujících ozónovou vrstvu, změna způsobu nakládání s odpady, především s jeho nebezpečnými složkami, regulace urbanizace apod.

» *změny v podnikatelské sféře* - environmentální management jako absolutní priorita všech aktivit, etika a kodexy podnikání, nové vymezení role podnikatelské jednotky v regionu, plánování podnikatelských aktivit (umístění, municipální podpora atd.)

» *management návštěvníků regionu a jejich vlivů* - únosné zatížení území a cílený marketing, plánování - vhodný rozvoj infrastruktury, kodexy chování, vybrané atraktivity a produkty.¹⁴

K tomu abychom dokázali lépe porozumět konceptu udržitelného turismu, nám poslouží rovněž následující tabulka, která se snaží vyzdvihnout základní vlastnosti typické pro konvenční a alternativní způsob řízení turistické činnosti.

Vlastnosti konvenčního a alternativního cestovního ruchu

Konvenční/masový turismus	Alternativní/udržitelný turismus
Obecné znaky	
Rychlý rozvoj	Pomalý rozvoj
Maximální růst	Optimální růst
Sociálně/environmentálně neohleduplný	Sociálně/environmentálně ohleduplný
Nekoordinovaný	Koordinovaný
Krátkodobý	Dlouhodobý
Řízený na dálku	Lokálně řízený
Sektorový	Holistický
Rozvojové strategie	
Nejdříve rozvíjej, pak plánuj	Nejdříve plánuj, pak rozvíjej
Rozvoj ve všech možných lokalitách	Rozvoj jen v určitých lokalitách
Nové stavby, dovoz materiálu	Využívání stávajících budov, místních materiálů
Je rozvíjen cizími účastníky	Je rozvíjen místními projektanty/komunitami

¹⁴ UHK, 2011, [online]

Příjem zaměstnanců i ze vzdálených míst	Využívání místní pracovní síly
Urbánní architektura	Lidová, venkovská architektura
Chování návštěvníků	
Velké skupiny turistů	Jednotlivci, rodiny, skupiny přátel
Fixní program	Volný program (možnost spontánního plánování aktivit)
Málo času	Hodně času
Zpravidla „pouze podívaná“ či jednotvárnost (např. koupání v moři)	Záměrem je vytváření zážitků, mnohotvárnost
Importovaný způsob života	Respekt k místnímu způsobu života a kulturním hodnotám
Hlučné chování	Tiché chování
Pohodlný/pasivní	Náročný/aktivní
Konzumní způsob nakupování	Nákup drobných suvenýrů - podpora místních komunit

Tab. č. 1, zdroj: SHARPLEY, 2009

Přestože dnes rozlišujeme širokou škálu forem turistické činnosti šetrných vůči životnímu prostředí, ne všechny můžeme považovat automaticky za udržitelné. Vzhledem k tomu, že se definice udržitelného turismu opírá o tzv. koncept udržitelného rozvoje, veškeré formy cestovního ruchu, řadící se do této kategorie turistické činnosti, musí být v souladu se všemi jeho principy. Za udržitelné můžeme obecně považovat takové formy cestovního ruchu, které se staví proti tradičnímu modelu masového turismu. Všechny tyto formy turistického odvětví lze souhrnně označit pod názvem solidární, spravedlivý, odpovědný či alternativní cestovní ruch. Požadavek solidarity, rovnosti, ohleduplnosti a nekonvenčnosti jsou totiž jedny z jeho základních principů.

Mezi nejvýznamnější formy udržitelného cestovního ruchu můžeme zařadit:

» **ekologický turismus/ekoturismus:** je nejspecializovanější a zároveň nejpopulárnější formou udržitelného turismu, neboť **svým konceptem a charakterem nejvíce přispívá k zajišťování udržitelnosti**. V současné době je považován za jeden z nejdůležitějších sektorů mezinárodního turistického průmyslu. Podle WTO tvoří ekoturistika až 7 % všech mezinárodních výdajů na cestovní ruch.¹⁵ Na základě nastudovaných informací můžeme ekoturismus jednoduše definovat

¹⁵ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007, [online]

jako odpovědný způsob cestování v ekologicky citlivých oblastech, který přispívá ke konzervaci životního prostředí a prosperitě místních komunit. Ekoturismus je v podstatě alternativní ekonomickou aktivitou, která pomáhá snížit závislost komunit, žijících v nedotčené přírodě či na území jiných ekologicky hodnotných ekosystémů, na jiné méně ohleduplné hospodářské činnosti a tím minimalizovat negativní dopad na životní prostředí. Podle mezinárodní ekoturistické společnosti (*International Ecotourism Society*) je ekologický turismus taková forma cestovního ruchu, která:

- » *usiluje o minimalizaci negativních dopadů na přírodu a místní obyvatele*
- » *usiluje o budování environmentálního a kulturního povědomí a respektu k přírodě a komunitám*
- » *udržitelným způsobem pomáhá vytvářet finanční prostředky nezbytné pro konzervační potřeby chráněných oblastí*
- » *posiluje schopnosti domorodých a místních komunit, podporuje jejich důstojnost a sociální začleňování*
- » *zlepšuje etický postoj veřejnosti vůči marginalizovaným skupinám*
- » *přispívá k socio-ekonomickému rozvoji komunit a tím ke snižování chudoby*
- » *usiluje o zachovávání a upevňování tradic, zvyků a kultury „přírodních národů“*
- » *vzbuzuje ohleduplnost vůči politickým, environmentálním a sociálním podmínkám hostitelských zemí.*¹⁶

Účastníci ekoturistiky se tedy vyznačují a jsou vedeni k takovému chování v přírodním prostředí, které jeho hodnoty nenarušuje. Vyznačují se vysokou mírou pochopení, odpovědnosti, ohleduplnosti a etiky vůči místním komunitám, přírodě a její ochraně. Jde tedy o cestovní ruch zachovávající původní hodnoty přírodního a kulturního prostředí i při bezprostředním styku s ním.¹⁷

Zásady udržitelného turismu a ekoturismu

Tab. č. 2, zdroj: MONTIUN, CARRÉ, 2005

Základní principy =	Environmentální	Socio-kulturní	Ekonomické
----------------------------	------------------------	-----------------------	-------------------

¹⁶ The International Ecotourism Society, 2012, [online]

¹⁷ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2008, [online]

<p>Abychom mohli turistickou činnost považovat za udržitelnou, musí splňovat následující podmínky:</p> 	Minimalizovat množství odpadu	Uznávat místní kulturní hodnoty	Kvalita služeb plní minimální hygienické standardy (základní sanitární vybavení a zajištění údržby)
	Snížit spotřebu (vstupní výrobní prostředky, elektřinu, vodu, paliva atd.)	Přispívat k místnímu rozvoji	Bezpečnost: a) při provozování turistických aktivit b) přijetí opatření na snižování rizik c) nepřetržitý přístup k telefonu - nezbytné pro přivolání lékařské pomoci
	Zamezit znečišťování (voda, půda, vzduch, vizuální znečištění, znečištění hlukem)	Zaručení ekonomického přínosu místním komunitám	Čestný a etický způsob podnikání
	Zamezit ničení či ilegálnímu nabytí místních rostlinných a živočišných druhů	Zákonné nabytí majetku či pozemku (nikoli násilné vystěhování)	Udržitelné podnikové principy, nápravná opatření na základě zpětné vazby návštěvníků
	Kvalifikovanost personálu turistických podniků	Kvalifikovanost personálu turistických podniků	Kvalifikovanost personálu turistických podniků
<p>Abychom mohli hovořit o ekoturismu, musí být splněny veškeré předchozí požadavky + následující podmínky:</p> 	Aktivně posilovat a podporovat konzervační postupy	Posilovat sociální i kulturní zázemí místních komunit	
	Důraz kladen na environmentální vzdělávání návštěvníků	Důraz kladen na kulturní vzdělávání návštěvníků	
	Návštěvníkům musí být umožněn přímý kontakt s přírodou	Respektovat kulturu a místní zvyky (tradiční venkovské či domorodé)	
	Užívat nejlepší environmentální prostředky a praktiky (např. obnovitelná energie, recyklovatelné materiály atd.)	Vlastníci, správci či provozovatelé turistických aktivit pochází z blízkého okolí anebo žijí přímo v místních komunitách.	

Podle některých odborníků lze za ekoturismus považovat pouze takovou formu turistické činnosti, která je vykonávána na území národních rezervací, národních parků či jiných zákonem vymezených chráněných ploch.¹⁸ Přestože většina forem cestovního ruchu není provozována ve zmíněných oblastech, pro svůj udržitelný charakter a blízký kontakt s přírodou, se rovněž řadí mezi formy odpovědného turismu. Obecně platí, že příroda a kultura jsou nejdůležitější zdroje pro vytváření udržitelných turistických produktů.

» **Komunitní turismus:** se vyznačuje tím, že značná část kontroly a ekonomických příjmů z turistické činnosti připadá do rukou místních komunit. Jedná se často o venkovské, chudé či marginalizované skupiny, které vyzývají turisty k návštěvě svých prostých, zato „netradičních“ obydlí. Obyvatelé komunit pracují zpravidla jako správci pozemků, podnikatelé, poskytovatelé služeb či zaměstnanci. Část příjmů z činnosti bývá vyčleňována na realizaci vzdělávacích, zdravotnických či jinak zaměřených projektů, které přinášejí prospěch celé komunitě. Místní obyvatelé si mohou zvolit svého obchodního partnera ze soukromého sektoru, který komunitě zajistí vlastní kapitál, klientelu, marketing, turistické ubytovny, odborné znalosti či kvalifikované pracovníky. Rozvoj turismu za účasti externího partnera musí být ovšem plánován ve spolupráci s komunitou a příjem z ekonomické činnosti musí být spravedlivě rozdělován mezi všechny zúčastněné. Tato forma udržitelného CR by měla dále splňovat následující kritéria:

» *podnikatelská činnost může být zahájena pouze se souhlasem a účastí místních komunit (místní lidé se musí podílet na plánování a řízení turistických aktivit)*

» *provozovaná činnost nesmí ohrožovat tradiční kulturu a narušovat místní sociální struktury*

» *podnikatelská činnost musí být environmentálně udržitelná (úspěch ekologických projektů spočívá v zapojení místních komunit do jejich realizace)*

» *do činnosti musí být zapojena celá komunita, nikoli jednotlivci (práce s jednotlivci může narušit sociální strukturu komunity - vytváření závisti a frustrace ve společnosti)*

» *s cílem minimalizovat kulturní a environmentální dopad může komunitu navštěvovat jen omezený počet turistů*

» *v komunitě musí být zajištěn přístup k telefonní síti (což může být nezbytné pro přivolání lékařské pomoci) a k internetu¹⁹.*

¹⁸ Ovidius University of Constanta, nedatováno, [online]

¹⁹ Tourism Concern - UK Charity, nedatováno, [online]

Komunitně založený turismus můžeme dále dělit na:

▪ **Etnický:** záměrem této formy CR je poskytnout turistům či etnografům možnost proniknout do často uzavřeného, kulturně odlišného světa domorodých či jiných zajímavých etnických skupin s cílem poodhalit jejich, moudrost, tradice, zvyky, rituály, poznat jejich historii, kulturní a společenské hodnoty, odlišné chápání světa a rozdílný způsob života.

▪ **Venkovský:** představuje souhrnné označení pro druh cestovního ruchu s vícedenním pobytem a s rekreačními aktivitami na venkově. Jde např. o pěší turistiku, jízdu na kole či na koni, pozorování domácích zvířat a péče o ně či o konzumaci potravin vyprodukovaných na farmě.²⁰ Argentinský projekt PRONATUR (*el Proyecto Nacional de Turismo Rural*), zaměřený na podporu rozvoje turismu na venkově, pokládá za venkovský turismus jakoukoli turisticko-rekreační formu CR, která je rozvíjena v rurálních usedlostech či v jejich blízkosti a která návštěvníkům umožňuje, prostřednictvím účasti na každodenních produktivních a kulturních aktivitách venkovských komunit, poznat a naučit se místním řemeslům, tradicím, zvykům, farmářských praktikám či tradičním způsobům produkce potravin.²¹ V kontextu globální ekonomiky můžeme tuto odpovědnou formu CR souhrnně definovat jako valorizaci venkovských prostorů, přírodních zdrojů, kulturního dědictví, venkovských obydlí, vesnických tradic a zemědělských produktů.²²

Venkovský turismus je v současné době považován za jeden z nejdůležitějších a nejefektivnějších nástrojů pro socio-ekonomický rozvoj venkova, který dokáže dokonale sladit potřeby moderní společnosti s principy udržitelného rozvoje. Podle *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj* (OECD) však ne všechny aktivity, které se odehrávají na venkově, můžeme automaticky zařadit do uvedené kategorie. Definovat tuto formu CR je poměrně obtížné, neboť zahrnuje širokou škálu různě propojených turistických aktivit, z nichž některé mohou mít značně urbánní charakter. Z tohoto důvodu mohou mít některé země pro vymezení venkovské turistiky či venkovských oblastí různá kritéria.²³

Za jednu z vyhraněných forem venkovského cestovního ruchu můžeme považovat např. agroturistiku či ekoagroturistiku. **Agroturismus** je specifickou formou venkovského turismu, která je vedle bezprostředního využívání přírody a krajiny venkova charakteristická přímým vztahem k zemědělským pracím nebo usedlostem se zemědělskou funkcí. Tato činnost slouží

²⁰ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007, [online]

²¹ ROMÁN - CICCOLELLA (2009)

²² Ovidius University of Constanta, nedatováno, [online]

²³ ROMÁN - CICCOLELLA (2009)

jako hlavní nebo doplňkový zdroj obživy k hlavní pracovní náplni - tj. kultivace plodin a výroba zemědělských produktů (rostlinných nebo živočišných). Agroturistika poskytuje zájemcům pobyt a stravu na venkovských statcích, rančích či farmách a možnost účastnit se prací souvisejících se zemědělskou výrobou či chovem zvířat.²⁴ **Ekoagroturismus** je specifickou formou agroturistiky, která je provozována na ekologicky hospodařících farmách.

Mezi formy CR, které mohou naplňovat principy udržitelnosti, řadíme také např.:

» **Gastronomický turismus**, spadající částečně pod kulturní a částečně pod venkovský turismus, je formou cestovního ruchu, při které jsou účastníci motivováni požitkem z konzumace, testování a poznávání „netradičních“ pokrmů a nápojů typických pro určitou „exotickou“ zemi, kraj, či lokalitu. Návštěvník by měl prostřednictvím kulinářských výletů získat povědomí o místní kuchyni jakožto součásti kulturního dědictví. Gastronomický turismus představuje též příležitost pro rozvoj ekonomiky v zaostalých či periferních venkovských oblastech, kde tradiční příjmy ze zemědělství nepostačují. Stává se tak důležitou součástí agroturistiky, při které se specifické jídlo či nápoje stávají hlavním motivem pro návštěvu oblasti.²⁵ Ve venkovských komunitách mají návštěvníci možnost zapojit se do přípravy tradičních pokrmů, zažít odlišnou kulturu stolování a skrze každodenní gastronomický rituál tak blíže poznat místní obyvatele a jejich způsob života.

» **Sportovní turismus**: je vázán na venkovské prostředí a reprezentuje především takové činnosti jako je rekreační lov zvěře či rybolov. Řadíme zde rovněž praktikování různých druhů běžných sportovních aktivit (lyžování, pěší turistika, golf, potápění apod.)²⁶

» **Dobrodružný turismus**: je spojen s adrenalinovými sporty jako je např. vysokohorská turistika, horolezectví, kaňoning (prostupování horských říček, řek a potoků po proudu), rafting, potápění, windsurfing, plachtění, cyklistika v náročných terénech, snowboarding mimo sjezdovky, snowkiting (jízda za drakem na snowboardu), kiteboarding (jízda za drakem na surfu) jízda na koni, paragliding, let horkovzdušným balonem, rafting, kayaking, canoeing, potápění, průzkum

²⁴ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007, [online]

²⁵ VŠE fakulta podnikohospodářská, 2012, [online]

²⁶ ROMÁN - CICCOLELLA (2009)

jeskyní, bungee jumping, apod. V současnosti patří k velmi rychle se rozvíjejícímu odvětví cestovního ruchu.²⁷

4.3 Certifikace turistické udržitelnosti

(CST – Certification for Sustainable Tourism)

Je program navržený za účelem kategorizace a diferenciacie turistických podniků podle míry začlenění prvků modelu udržitelného turismu do jejich podnikatelské činnosti. Jedná se o dobrovolný nástroj pro odpovědný management soukromých turistických společností. Podniky, které vlastní danou certifikaci mohou garantovat, že svým jednáním umožňují chránit životní prostředí a zároveň dávají místním, často ekonomicky slabým komunitám možnost, participovat na chodu společnosti a podílet se na organizování přírodě přátelských, turistických aktivit. Vzhledem k tomu, že držení tohoto certifikátu umožňuje podnikům věnujícím se udržitelnému turismu, vykonávat aktivity charakteristické svou úctou k životnímu prostředí, i v oblastech vysoce citlivých na zásahy lidské činnosti či dokonce pouhou přítomnost člověka, podmínky pro jeho udělení by měly být striktní. Podniky, které se rozhodnou vykonávat svou činnost udržitelným způsobem, dnes musí splňovat alespoň minimální sociální, ekonomické a environmentální podmínky, jež odpovídají současným globálním kritériím pro udržitelný turismus. Tato kritéria, jež jsou výsledkem dlouhodobých celosvětových snah mezinárodního společenství o vytvoření společného jazyka na poli udržitelného turismu, můžeme rozdělit do čtyř základních okruhů:

» **Udržitelný management** → *efektivní plánování s cílem zajistit udržitelnost při realizaci turistické činnosti*

» **Socio-ekonomické dopady** → *zvyšování sociálního a ekonomického blahobytu místních komunit, zmírňování chudoby*

» **Kulturní dopady** → *ochrana a péče o kulturní dědictví*

» **Environmentální dopady** → *minimalizace negativních dopadů turistické činnosti na životní prostředí (snižování míry znečištění a spotřeby přírodních zdrojů, konzervace biodiverzity a přírodních ekosystémů...)²⁸*

²⁷ RYGLOVÁ - BURIAN - VAJČNEROVÁ (2011)

²⁸ Global Sustainable Tourism Council, 2013, [online]

CST tedy stanovuje standardy a pomáhá odlišit podniky věnující se udržitelné činnosti od podniků, jež se věnují spíše konzumnímu neboli masovému turismu a jejichž jediným cílem je vytvoření a maximalizace ekonomického zisku. Certifikace turistické udržitelnosti je dobrovolný nástroj pobízející a motivující turistické podniky k tomu aby se snažily zlepšit svůj environmentální, sociální a ekonomický rozvoj, který by v konečném důsledku přispěl k obecnému prospěchu celé společnosti. CST můžeme definovat také jako nástroj pro měření stupně úcty k životnímu prostředí a místním komunitám či jako koncept založený na důvěře spotřebitele.

5. GEOGRAFICKÁ, DEMOGRAFICKÁ A SOCIO - EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU

5.1 Základní fakta

Název Argentina pochází z latinského slova „*argentum*“, což v překladu znamená stříbro. Původ tohoto označení sahá do období prvních mořeplaveb španělských dobyvatelů, kteří v oblasti povodí dnešní řeky *Río de la Plata* - tzv. Stříbrné řeky - narazili na domorodé obyvatele, kteří jim darovali předměty vyrobené ze stříbra. V této době tak Španělé věřili, že oblast je velmi bohatá na tento drahocenný kov. Z tohoto důvodu nese Argentina název - Stříbrná země.

Argentina, oficiálním názvem argentinská republika, se rozkládá na jihovýchodním pobřeží Jižní Ameriky a zabírá téměř celou jižní část tohoto kontinentu. Na severu tvoří hranici s Bolívií (832 km) a Paraguayí (1 880 km), na východě s Brazílií (1 261 km), Uruguayí (580 km) a Atlantikem (4 989 km) a celý západní a jižní úsek argentinských hranic sdílí s republikou Chile (5 308 km).²⁹ Argentina je vzhledem ke své velikosti zemí mnoha protikladů. Zatímco na západě je ohraničena horským pásmem And, který se táhne od severu k jihu přes celý jihoamerický kontinent, na jihovýchodě je omývána Atlantským oceánem a z jižní strany limitována antarktickou pevninou.

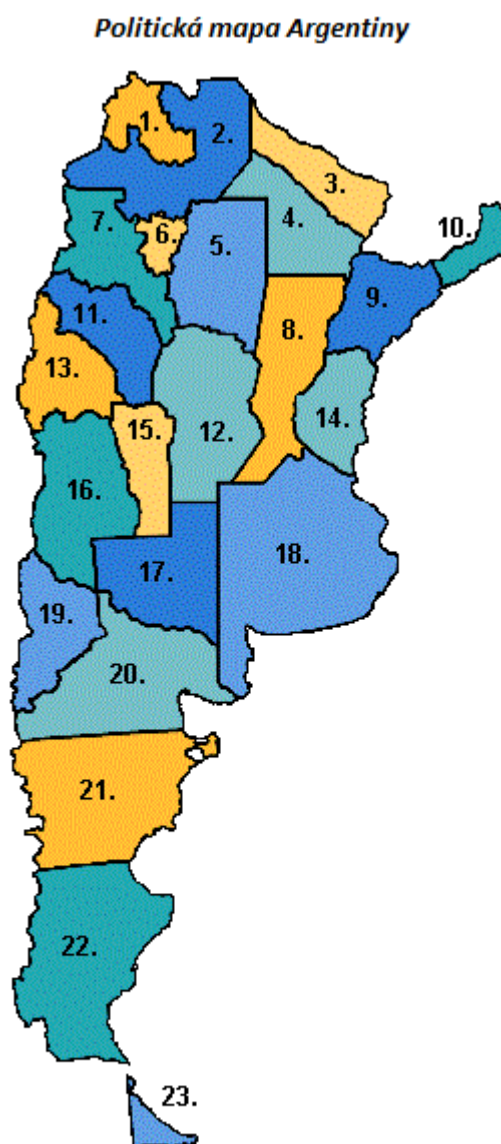
Z hlediska rozlohy je Argentina druhou největší jihoamerickou zemí hned po Brazílii a zároveň osmou největší zemí na světě. Celková rozloha argentinského teritoria včetně nárokovaných území (tj. část Antarktidy a ostrovy jižního Atlantiku podléhající britské vládě - Falklandské ostrovy, Jižní Georgie a Jižní Sandwichovy ostrovy) dosahuje 3 761 274 km².

²⁹ The World FactBook (2013)

Samotná kontinentální část Argentiny zabírá povrch o rozloze 2.791.810 km², z toho 43 710 km² tvoří vodní plochy.³⁰

Argentina je federativní demokratickou republikou skládající se z 23 provincií a jednoho federálního distriktu hlavního města Buenos Aires. Ty se dále dělí na tzv. departamenty. Nejjižněji položená provincie *Ohňová země* zahrnuje i doposud mezinárodně neuznané územní nároky Argentiny na výše zmíněné oblasti. Hlavou státu i vlády je prezident, který je volen na čtyřleté funkční období, s možností znovuzvolení na dvě za sebou jdoucí období. Současnou prezidentkou je Cristina Fernández de Kirchner (od 10. prosince 2007). Dvoukomorový Národní kongres tvoří poslanecká sněmovna s 257 poslanci volenými na čtyři roky a senát se 72 senátory, volených na šestileté funkční období. Charakteristickým rysem argentinských politických stran je skutečnost, že tyto se spíše než na vyhraněných programech zakládají na popularitě a vlivu jednotlivých vůdců.

<u>Provincie Argentiny:</u>	
1. Jujuy	12. Córdoba
2. Salta	13. San Juan
3. Formosa	14. Entre Ríos
4. Chaco	15. San Luis
5. Santiago del Estero	16. Mendoza
6. Tucumán	17. La Pampa
7. Catamarca	18. Buenos Aires
9. Corrientes	19. Neuquén
8. Santa Fe	20. Río Negro
10. Misiones	21. Chubut
11. La Rioja	22. Santa Cruz
23. Ohňová země, argentinská Antarktida a ostrovy jižního Atlantiku (<i>Falklandy, Jižní Georgie, Jižní Sandwichovy ostrovy</i>)	

Mapa č. 1, zdroj: *Presidencia de la Nación, Ministerio de Educación, 2013*

³⁰ The World FactBook (2013)

Vzhledem k federálnímu uspořádání Argentiny, které zajišťuje provinciím minimální zastoupení), je v Poslanecké sněmovně i v Senátu zastoupeno několik lokálních hnutí jen jedním poslancem. Pouze peronisté (PJ) a radikálové (UCR) působí na celém území.³¹ Provincie Argentiny mají vlastní ústavu a disponují značnou mírou autonomie na centrální vládě (politickou, institucionální, administrativní, ekonomickou a finanční).³²

Argentina je členem OSN (FAO, UNICEF, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, WHO, CEPAL - Ekonomická komise pro Latinskou Ameriku), Interpol, OAS (organizace amerických států), ALADI (Latinskoamerická integrační asociace), SELA (Latinskoamerický ekonomický systém), Skupina-15, Skupina-77, Skupina Rio, MMF, BID (Meziamerická rozvojová banka), IBRD, WTO, Smlouvy o Antarktidě, G-20 a dalších uskupení. V minulosti byla Argentina iniciátorem řady jednání, z nichž mnohá vyústila ve vytvoření různých latinskoamerických integračních uskupení jako je MERCOSUR či UNASUR. Argentina aktivně vystupuje v jednáních WTO i OSN.³³

Přestože oficiálním jazykem státu je španělština, v Argentině se můžeme setkat s různými dialekty. Španělština byla totiž v průběhu staletí mixována nejen s jazyky přeživších domorodých etnických skupin, ale rovněž s jazyky černošských otroků a příslušníků dalších imigračních vln odehrávajících v průběhu 19. a na počátku 20. Století. V mnoha oblastech tak vznikla specifická směs rozmanitých, ovšem vzájemně srozumitelných dialektů.³⁴ Navzdory určité rozdílnosti, je tedy španělština považována za univerzální a jednotící jazyk celé argentinské společnosti.

Vedle úředního jazyka se v některých argentinských provinciích doposud hovoří prastarými indiánskými jazyky původních obyvatel jako je guaraní, quechua, či araucano. Jazyk quechua zahrnuje až dvacet různých dialektů, z nichž minimálně tři se používají na území *Argentiny*. Zatímco obyvatelé hovořící jazykem araucano žijí na jihu v oblasti Patagonie či v oblasti Pamp v centrální a západní části země, obyvatele jazyku guraraní a quechua nalezneme pouze v severních a severovýchodních provinciích.³⁵ V Buenos Aires se lze někdy domluvit anglicky a v rámci jednotlivých přistěhovaleckých komunit také italsky a německy. V Argentině panuje absolutní svoboda vyznání, která je zakotvena v národním ústavě. Oficiálním náboženstvím je římsko-katolická církev, kterou vyznává na 90 % obyvatel (praktikujících je ovšem pouze 20 %). Vedle většinových katolíků se v Argentině vyskytují také náboženské

³¹ BussinesInfo.cz, 2013, [online]

³² Senado de la Nación Argentina, 2012, [online]

³³ BussinesInfo.cz, 2013, [online]

³⁴ Presidencia de la Nación - Argentina.gob.ar, 2011, [online]

³⁵ Presidencia de la Nación - Argentina.gob.ar, 2011, [online]

menšiny protestantů (3 %), židů (2 %) a muslimů (2 %).³⁶ Oficiální měnou republiky je argentinské peso.

Podle nejnovějších statistických údajů z roku 2011 dnes žije v Argentině na 40,8 milionů obyvatel, což představuje 0,59 % celkové populace planety. Obyvatelé této země jsou relativně mladou (průměrný věk se pohybuje okolo 28,9 let) a poměrně rychle rostoucí populační skupinou. Jen za posledních 50 let (v období mezi lety 1960 - 2011) se počet Argentinců více než zdvojnásobil.³⁷ Na růstu argentinské populace se výrazně podepsaly především masové imigrační vlny Evropanů 19. a 20. století. Aktuální průměrný roční populační přírůstek činí 0,87 % (2011). Přestože rychlý růst se zpomaluje, míra porodnosti (2,6 porodů na jednu ženu) zůstává, v porovnání s hodnotami vyspělých států, nadále vysoká. Příznivý vývoj je zaznamenán také v oblasti očekávané délky života při narození, která se v současné době pohybuje na hranici 75,5 let.³⁸

Argentina se vyznačuje vysokou mírou urbanizace (jednou z nejvyšších na světě). V městských oblastech je koncentrována téměř veškerá argentinská populace (93 %), přičemž s nejvyšší hustotou zalidnění se potýká aglomerace hlavního města Buenos Aires (60 obyv./km²), kterou obývá přibližně na 12 milionů lidí. Velkou část obyvatel najdeme rovněž na území neúrodnějšího pampského regionu. Mezi hlavní urbánní centra Argentiny se, vedle Buenos Aires, řadí také Rosario, Córdoba, Mendoza, Tucumán, La Plata a Mar del Plata.³⁹ Na venkovské oblasti připadá pouhých 7 % celkové populace. Až na řídce se vyskytující venkovská osídlení, je většina argentinského teritoria prázdná a neobydlená. Velice nízkou hustotou zalidnění se vyznačuje region Chaco na severu země s počtem 8 obyv./km². Nejméně zalidněnou oblastí jsou pak provincie Santa Cruz (1,5 obyv./km²) a Chubut (0,6 obyv./km²), které se rozkládají na území rozlehlé aridní patagonské roviny.⁴⁰ Toto nerovnoměrné rozmístění populace vzniklo do značné míry jako důsledek imigračních vln 19. a 20. století. Na základě statistických údajů vyplývá, že v letech 1860 - 1910 přišlo do Argentiny na 3 milióny evropských imigrantů, z nichž 70 % se usadilo v Buenos Aires a jeho okolí či v zemědělské nížině pampského regionu.⁴¹ Určitý podíl na vzniku tohoto fenoménu mají dozajista také aridní klimatické a přírodní

³⁶ BusinessInfo.cz, 2013, [online]

³⁷ Trading Economics, 2012, [online]

³⁸ FEARNs - FEARNs (2005), Trading Economics, 2012, [online], IFAD, 2010, [online]

³⁹ Presidencia de la Nación - Argentina.gob.ar, 2011, [online]

⁴⁰ FEARNs - FEARNs (2005)

⁴¹ LEWIS (2003)

podmínky, které značnou část argentinského území činí prakticky neobyvatelnou. Celková hustota zalidnění na území státu se pohybuje okolo 14,8 obyv./km².⁴²

Argentinská populace je z rasového hlediska poměrně jednotným národem. Obyvatelstvo je tvořeno z 97 % bělochy (převážně španělského a italského původu), zbývající 3 % pak představují mestici a Indiáni.⁴³ Z genetického hlediska však můžeme argentinskou populaci považovat za rasově pestrou populační skupinu. V roce 2005 bylo, na základě realizovaného výzkumu pod záštitou univerzity Buenos Aires zjištěno, že více než polovina všech Argentinců (56 %) nese ve svém DNA stopy domorodého původu. Uvnitř této skupiny jsou dále rozlišováni obyvatelé čistého indiánského původu (10 %) a obyvatelé pojící se částečně s původem evropským (44 %).⁴⁴

Až do počátku 20. století byla otázka zastoupení domorodé populace na území státu prakticky ignorována. Přestože otázka etnického původu a identifikace na základě sebeurčení byla do národního cenzu zahrnuta již v roce 2001, ke komplexnímu sběru a publikaci ucelených statistických dat došlo teprve v průběhu let 2004-2006. Podle nejnovějších dostupných statistických údajů, žije v Argentině na 600 329 obyvatel považujících se za příslušníky domorodého etnika, což představuje 1,7 % celkové populace. Rozmístění indiánského obyvatelstva na území argentinského teritoria je značně nerovnoměrné. Téměř polovina všech etnických skupin je koncentrována na území

Lokalizace domorodých etnik na území Argentiny

Mapa č. 2, zdroj: Coordinadora de Comunicación Audiovisual Indígena Argentina, 2013

⁴² IFAD, 2010, [online]

⁴³ UPOL, Přf, Katedra geografie, 2009, [online]

⁴⁴ Enciclopedia online - Kalipedia, 2011, [online]

severozápadní provincie (cca 13 různých etnických komunit). Zatímco ve většině provincií je jejich zastoupení nepatrné, v severozápadní provincii Jujuy tvoří více než desetinu tamní populace. I přesto, že převážná většina domorodé populace obývá venkovské oblasti, nuzné životní podmínky nutí stále větší počet lidí k odchodu do větších měst za prací. Navzdory násilí, které bylo na domorodém obyvatelstvu v minulosti pácháno, dnes v Argentině najdeme až 30 etnicky odlišných indiánských skupin.⁴⁵

Početní stav registrovaných domorodých uskupení na území Argentiny, 2004-2005

Domorodé etnikum	Počet obyvatel	Domorodé etnikum	Počet obyvatel
<i>Atacama</i>	3.044	<i>Mocoví</i>	15.837
<i>Ava varaní</i>	21.807	<i>Omaguaca</i>	1.533
<i>Aymara</i>	4.104	<i>Ona</i>	696
<i>Chané</i>	4.376	<i>Pampa</i>	1.585
<i>Charrúa</i>	4.511	<i>Pilagá</i>	4.465
<i>Chorote</i>	2.613	<i>Quechua</i>	6.739
<i>Chulupí</i>	553	<i>Querandí</i>	736
<i>Comechingón</i>	10.863	<i>Rankulche</i>	10.149
<i>Diaguíta/diaguíta calchaquí</i>	31.753	<i>Sanavirón</i>	563
<i>Guaraní</i>	22.059	<i>Tapiete</i>	524
<i>Huarpe</i>	14.633	<i>Tehuelche</i>	10.590
<i>Kolla</i>	70.505	<i>Toba</i>	69.452
<i>Lule</i>	854	<i>Tonocoté</i>	4779
<i>Mapuche</i>	113.680	<i>Tupí guaraní</i>	16.365
<i>Mbyá guaraní</i>	8.233	<i>Wichí</i>	40.036
Náležitost do početně méně významných registrovaných etnických skupin (<i>abaucán, abipón, ansilta, chaná, inca, maimará, minuán, ocloya, olongasta, pituil, pular, shagan, tape, tilcara, tilián a vilela</i>)	3.864	Náležitost do jiné, nespecifikované etnické skupiny (anebo na otázku původu nebyla uvedena žádná odpověď)	92.876

Tab. č. 3, zdroj: UNICEF, 2009

Mezi nejpočetnější a nejvýznamnější argentinská etnika, která dohromady reprezentují 50 % celkové domorodé populace, se řadí **Mapučové** (113 680 obyvatel), žijící převážně na území

⁴⁵ ANAYA, 2012, [online]

Patagonie, lidé kmene **Kolla** (70 505 obyv.) nacházející se na severozápadě v provincii Salta a Jujuy, skupina **Toba** (69 452 obyv.) obývající provincie Chaco, Formosa a Santa Fe a indiánské etnikum **wichí** (40 036 obyv.) vyskytující se na území provincie Salta, Chaco a Formosa.

5.2 Vybrané indikátory rozvoje společnosti

Ačkoli nejčastěji používaným ukazatelem, který slouží k porovnání stupně rozvoje jednotlivých zemí a tedy i jejich chudoby je HDP, rozvinutost států či regionů daleko lépe vystihneme pomocí indexu lidského rozvoje (HDI). Podle UNDP totiž souvislost mezi ekonomickou prosperitou (měřenou pomocí HDP) a lidským rozvojem není přímá ani automatická.⁴⁶ Pro lepší vyjádření stupně rozvoje společnosti je tak potřeba monitorovat i další ukazatele jako je např. zdraví, výživa, vzdělání, přístup k vodě a hygieně apod.). Za tímto účelem nám slouží právě HDI. Jedná se o ukazatel životní úrovně společnosti vyvinutý OSN (UNDP), který vystihuje průměrný rozvoj dané země ve třech základních oblastech:

- **Dlouhý a zdravý život/předpokládanou délku dožití** (měřen podle odhadu střední délky života, tedy odhadu počtu let, kterých se dožije novorozenec, pokud zůstanou během jeho života zachovány převládající trendy úmrtnosti populace)
- **Vzdělanost** (měřena podle gramotnosti a školní docházky)
- **odpovídající životní úroveň** (měřeno podle ročního hrubého národního důchodu (GNI) na obyvatele podle parity kupní síly)

HDI země reprezentuje určitou hodnotu pohybující se v rozmezí od 0 do 1. Čím blíže je daná hodnota k jedničce, tím je stupeň rozvoje dané společnosti optimálnější. Podle zprávy o lidském rozvoji se Argentina v roce 2012 zařadila na 45. místo ze 187 států světa, což z ní činí nejrozvinutější zemi Latinské Ameriky. S HDI o hodnotě 0,811 se Argentina pohybuje vysoce nad regionálním průměrem (2012, L. A. a Karibik – 0,741)⁴⁷ V porovnání s ostatními latinskoamerickými zeměmi, vykazuje populace Argentiny obecně vyšší životní úroveň. Mezi společnostmi jednotlivých provincií a regionů země však existují značné socio-ekonomické rozdíly.⁴⁸ Údaje publikované ve zprávě UNDP z roku 2010 ukazují, že z hlediska indexu lidského rozvoje je na tom nejlépe samosprávný distrikt hlavního města Buenos Aires (0,884). Národní

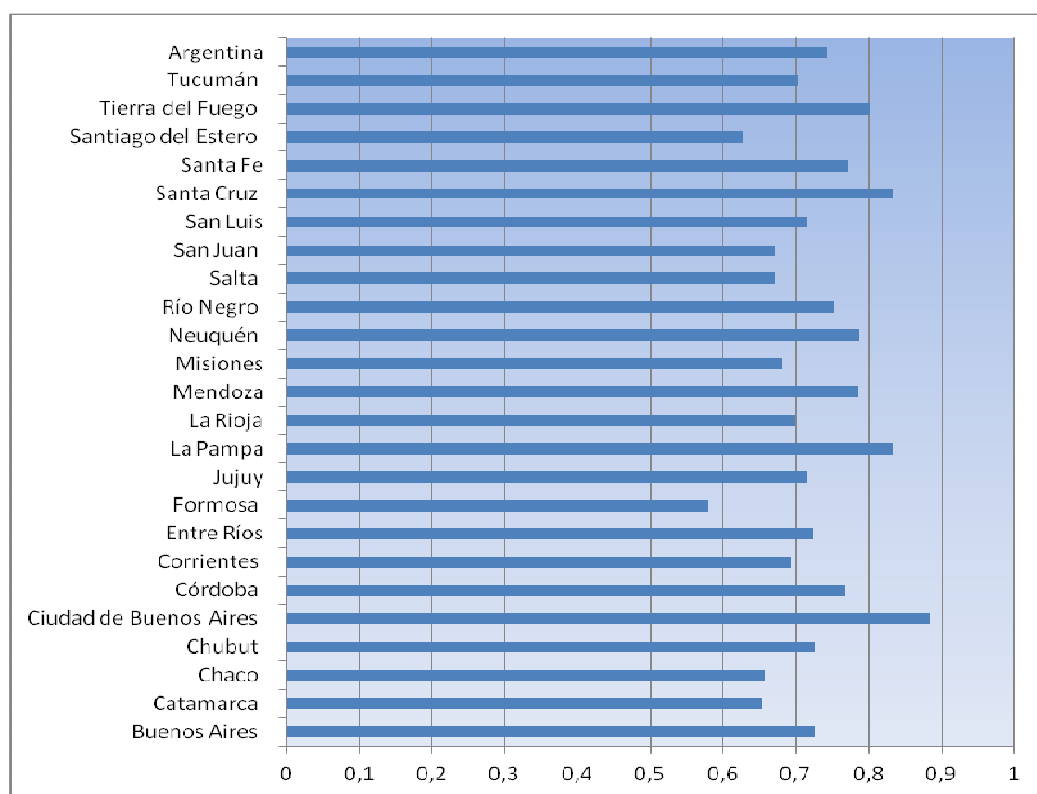
⁴⁶ Informační centrum OSN v Praze, 2005, [online]

⁴⁷ UNDP, 2013, [online]

⁴⁸ Enciclopedia Online - Kalipedia, nedatováno, [online]

průměr přesahuje rovněž dalších 9 provincií: Santa Cruz (0,832), La Pampa (0,832), Tierra del Fuego (0,800), Neuquén (0,787), Mendoza (0,786), Córdoba (0,768), Río Negro (0,752) a Santa Fe (0,772). Ostatní územní jednotky se pohybují pod národním průměrem. Daleko nejnižší stupeň rozvoje společnosti vykazují převážně provincie nejchudšího severozápadního regionu - Formosa (0,579), Santiago del Estero (0,626), Catamarca (0,653), Chaco (0,657), Salta (0,670), a San Juan (0,671).⁴⁹

Index lidského rozvoje jednotlivých provincií Argentiny, 2009

Graf č. 1, zdroj: UNDP, 2010

Neméně důležitým ukazatelem rozvoje společnosti je také index rovnosti pohlaví neboli index genderového rozvoje (GII), který se snaží vyjádřit sociální rozdíly a role mezi muži a ženami. Nevýhody, kterým jsou ženy a dívky nuceny v mnoha společnostech čelit, jsou jednou z hlavních příčin nerovnosti. Příslušnice ženského pohlaví jsou diskriminovány nejen na trhu práce, ale také například v oblasti vzdělávání či reprodukčního zdraví. Rovnost pohlaví je přitom považována za základ a cíl právního řádu společenství. Interval pro GII je stanoven od

⁴⁹ UNDP, 2010, [online]

0 do hodnoty 1, přičemž hodnota 0 se rovná maximální rovnosti obou pohlaví. V Argentině dosahuje index, podle zprávy o lidském rozvoji z roku 2012, hodnoty 0,380 bodů. Přestože se jedná o nejpříznivější hodnotu v rámci celého latinskoamerického regionu, pro dosažení maximální rovnosti pohlaví a zajištění plné ochrany lidských práv obyvatel, musí argentinská společnost vynaložit ještě značné úsilí.⁵⁰ Následující tabulka vystihuje míru participace mužů a žen v národní ekonomice.

Nerovnost žen a mužů na trhu práce, Argentina, 2008

Indikátor	Muži	Ženy
<i>Míra ekonomické aktivity</i>	73,3 %	48,7 %
<i>Míra nezaměstnanosti</i>	6,9 %	11,0 %
<i>Neregistrované zaměstnání</i>	38,1 %	47,5 %
<i>Průměrná mzda</i>	\$878,96	\$622,62
<i>Řídící funkce</i>	63 %	37 %

Tab. č. 4, zdroj: UNDP, 2008

Vzdělanost je jedním z dalších důležitých ukazatelů ekonomického a sociálního rozvoje sledované společnosti. Gramotnost je zase považována za základní kámen vzdělanosti a zahrnuje nejen schopnost číst a psát, ale rovněž schopnost plynně komunikovat v daném. Argentina jako rozlehlá země a zároveň domov několika etnických menšin vykazuje odlišnou míru gramotnosti jak v jednotlivých geografických regionech, tak v jednotlivých sociálních skupinách. S daleko nejnižší mírou gramotnosti a zároveň nejnižší úrovní dosaženého vzdělání se v Argentině potýkají příslušníci indiánského etnika. Na základě prvního uceleného statistického šetření probíhajícího v letech 2005-2006, zabývajícího se sociální a ekonomickou situací indiánských komunit, bylo zjištěno, že míra nigramotnosti u domorodých dětí ve věku 10 let a výše je v porovnání s národním průměrem (2,6 %) až třikrát vyšší. Mezi jednotlivými etnickými skupinami, se však míra analfabetismu u dětí nad 10 let, výrazně liší.⁵¹ U některých etnik dosahuje až desetinásobku průměrné národní hodnoty (mbyá guaraní - 29,4 %, wichí - 23,4 %). Podle nevládní organizace UNICEF má dnes velká většina domorodých dětí ve věku 5-14 let

⁵⁰ UNDP, 2008, [online]

⁵¹ UNICEF, 2009, [online]

(94,6 %) možnost navštěvovat některou z blízkých základních vzdělávacích center.⁵² Navzdory této příznivé situaci však existuje vysoké procento domorodé populace, které základní vzdělání nedokončí. ECPI (*Encuesta Complementaria de Pueblos Indígenas*) uvádí, že téměř polovina všech mladých lidí ve věku 15-19 let náležících do etnické skupiny Mbya-Guaraní, nedokončila své základní vzdělání. Podobně jsou na tom také mladí lidé z komunit wichí, z nichž základní školní docházku nesplnila více jak polovina (52,4 %).⁵³ Hlavní příčinou nízké gramotnosti tedy není nedostatečný přístup k základnímu vzdělání, ale především vysoké procento indiánské populace, jež základního studia předčasně zanechá. Nejnižší procento dětí ve věku 5-14 let zapsaných do základních škol a nejnižší úroveň gramotnosti vykazují, vedle skupin mbyá guaraní a wichí, rovněž komunity pilagá, toba a mocoví. Podle fondu UNICEF jen velice nízké procento domorodé populace dosahuje na některou z vyšších forem vzdělání (středoškolské či vysokoškolské). Přístup indiánských komunit ke vzdělání, tak zůstává i nadále problematickou otázkou. Za jednu z hlavních příčin nízké vzdělanosti domorodé populace je, kromě nedostatečného přístupu ke vzdělávacím institucím, považován také nedostatek finančních prostředků. Život v chudobě obyvatele často nutí k volbě mezi vzděláním a prací. Z dat ECPI vyplývá, že více než pětina všech domorodých domácností (23,5 %) nedokáže dostatečně uspokojit své základní potřeby.⁵⁴ Jako odpověď na problematickou situaci indiánských komunit začal *Národní Institut pro domorodé otázky*, ve spolupráci s *Ministerstvem školství*, přidělovat chudým indiánským žákům studijní stipendia. Přestože počet stipendií rok od roku stoupá (v roce 2003 - 5000, v roce 2006 - 11 000), množství přidělovaných grantů je v porovnání s potřebami domorodých komunit stále nedostatečné.⁵⁵

V porovnání s ostatními latinskoamerickými státy je však populace Argentiny obecně vysoce vzdělaná. Argentinský bezplatný vzdělávací systém je spolu s kubánským, uruguayským a chilským považován za jeden z nejpokročilejších a nejprogresivnějších systémů latinskoamerického regionu. Podle zákona nesmí být na vzdělávání vynakládáno méně než 6 % HDP. Na všech úrovních vzdělávání existují v Argentině jak veřejné, tak i soukromé vzdělávací instituce. V zemi se nachází celkem 41.390 vzdělávacích zařízení, z nichž 106 představují univerzity. Většina škol je situována v urbánních oblastech, kde je koncentrována velká část populace a to především v aglomeraci hlavního města a provincii Buenos Aires V roce 2008 bylo na všech úrovních vzdělávání (od předškolního po univerzitní) zapsáno celkem na 10.280.289

⁵² ANAYA, 2012, [online]

⁵³ UNICEF, 2009, [online]

⁵⁴ UNICEF, 2009, [online]

⁵⁵ ANAYA, 2012, [online]

žáků a studentů, z nichž přibližně šestinu (1 635 792) reprezentovali mladí lidé ucházející se o vysokoškolské vzdělání.⁵⁶ K negativnímu trendu předčasného opouštění základních škol dochází nejčastěji v severovýchodním regionu (2007 - 24,2 %).⁵⁷ Pro zhodnocení vzdělanosti argentinské populace je nutné porovnat míru negramotnosti a stupeň dosaženého vzdělání občanů jednotlivých provincií. Národní statistický úřad však na danou problematiku neposkytuje žádné ucelené aktuální údaje. K dispozici jsou pouze starší data z roku 2001. Z tohoto důvodu nebudou ukazatele podrobněji rozebírány.

5.3 Charakteristika přírodních podmínek na území Argentiny

Argentina náleží do skupiny zemí, které se vyznačují největším množstvím a rozmanitostí přírodních zdrojů na světě. Její mimořádně úrodná půda (zejména v oblasti rozlehlých nížin vlhčí části Pamp), která zabírá území o rozloze 180 milionů hektarů, ji staví na pozici hlavních světových producentů potravin. Argentina vlastní značné množství lesních porostů, zejména na severovýchodě a v andské části Patagonie, bohatá naleziště zlata, stříbra, zinku, ropy, manga, uranu, lithia a síry na území andských Kordiller a ohromné zásoby vodních zdrojů čítajících stovky jezer, 4.725 kilometrů atlantského pobřeží a přes 11 tisíc kilometrů dlouhý systém říčních toků.⁵⁸

Následující podkapitoly se budou věnovat detailnímu rozboru přírodních podmínek jednotlivých geografických oblastí Argentiny, které jsou z hlediska rozvoje turistického odvětví považovány za klíčové. Vzhledem k tomu, že je území Argentiny velmi rozlehlé, existuje mnoho odlišných způsobů vymezení geografických regionů. Abychom dokázali komplexně zhodnotit přírodní vlastnosti jednotlivých geografických oblastí státu, je důležité uvést hned několik způsobů územní klasifikace. Následující text se proto zaměří nejen na obecný popis základních geomorfologických a klimatických regionů, ale rovněž na podrobnější diferenciaci krajiny z hlediska výskytu a povahy přírodních zdrojů potenciálně využitelných pro potřeby udržitelného turismu. Informace uvedené v této podkapitole budou sloužit jako nezbytný podklad pro vypracování dalších částí diplomové práce.

⁵⁶ Ministerio de Educación, 2009, [online]

⁵⁷ MARINARO - ÁLVAREZ (2007)

⁵⁸ Presidencia de la Nación - Argentina.gob.ar, 2011, [online]

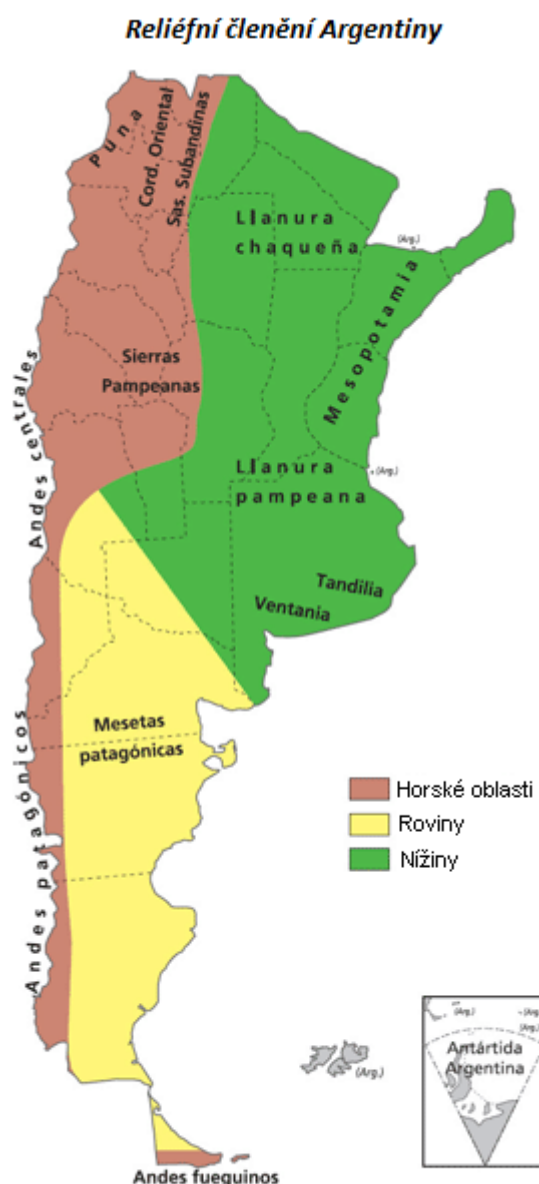
5.3.1 Povrch, klimatické podmínky a hydrografické poměry

Z hlediska přírodních podmínek zaujímá Argentina mezi latinskoamerickými zeměmi výsadní postavení. Na jejím území se totiž nachází téměř všechna klimatická i vegetační pásma. Značně rozdílný geologický vývoj území v různých částech země, umožnil vzniknout řadě oblastí o různé nadmořské výšce. Z tohoto důvodu najdeme v Argentině nejen rozmanitou škálu geomorfologických útvarů, ale také obrovské množství živočišných a rostlinných druhů. Velká teritoriální rozloha činí z Argentiny zemi, vyznačující se vysokou klimatickou a krajinnou diverzitou. Do kontrastu se dostávají především zaledněné plochy s aridními zónami Patagonie či horské oblasti And s nížinami zemědělsky využívaných oblastí.

Povrch Argentiny je velmi pestrý a členitý. Najdeme zde masivní horská pásma protkána řadou údolí, náhorní plošiny o různé nadmořské výšce, rozsáhlé rovinaté a nížinaté oblasti a celou řadu významných geologických formací, jež se na území Argentiny vyvinuly v průběhu staletí působením glaciálních nebo vulkanických pochodů.⁵⁹ Území Argentiny obecně rozdělujeme do čtyř základních geomorfologických celků (viz. Mapa č. 3), přičemž v každém z nich převažuje některá ze zmíněných forem reliéfu. Povrch státu členíme na:

- » úrodné, zemědělsky využívané nížiny Pamp rozkládající se v centrální části země (*Llanura pampeana*),
- » subtropickou rovinu částečně bažinného charakteru na severu země (*Llanura chaqueña*),
- » horské pásmo And táhnoucí se podél celé délky hranic s Chile (*Andes Centrales, Andes Patagónicos*)

⁵⁹ McCLOSKEY, 2011

Mapa č. 3, zdroj: Enciclopedia online
- Kalipedia, 2011

» a na ropu bohaté roviny a náhorní plošiny Patagonie zabírající jižní část kontinentu. (*mesetas patagónicas*)⁶⁰

Andy, které se táhnou od ostrova Trinidad až po nejj jižnější cíp Ohňové země, jsou nejdelším (9000 km) a jedním z nejvyšších (hora Aconcagua 6 959 m) horských systémů světa. Lemují severozápad a západ celé jižní Ameriky a představují důležitou klimatickou bariéru kontinentu, izolující jeho střed a východ od vlivu Tichého oceánu a západ od vlivu Atlantiku.⁶¹ Podél celého západního pobřeží Argentiny se táhnou dvě ze tří částí andského pohoří - **Andy Centrální** (*Andes Centrales*) a **Andy Patagonské** (*Andes Patagónicos*). Centrální Andy jsou nejširší částí celého pohoří. Z tohoto důvodu je horské pásmo v severní části země o něco širší a vyšší a směrem k jihu a na východ se postupně zužuje a klesá. Tato část Kordiller je považována za geologicky nestabilní území, neboť zde dochází k častým projevům sopečné činnosti. Podél severní chilsko-argentinské hranice se rovněž vyskytuje řada potenciálně činných vulkánů.⁶² Pro celkové dokreslení daného geomorfologického celku, je nezbytné rovněž zmínit jednu z jeho nejpozoruhodnějších částí - náhorní plošinu La Puna přesahující výšku 3000 metrů nad mořem. Plošina la Puna, rozkládající se v severozápadním rohu země na území Andských Kordiller, je považována za jeden z argentinských eko-regionů, neboť zde najdeme nejen celou řadu pozoruhodných geomorfologických útvarů, ale také množství lagun a slaných jezírek, včetně několika vulkánů.⁶³

Zatímco v západní části země tedy převažují horské oblasti, ve zbytku země se setkáme převážně s plochým, méně členitým reliéfem. Hranice přechodu mezi Centrálními Andy a rovinami je tvořena strmě se zvedajícím Pampským podhůřím. Na jih od řeky Colorado, která tvoří hranici mezi dvěma odlišnými geomorfologickými celky, se rozkládá hlavní plošinová oblast, označována jako **Patagonie**. Povrch tohoto území tvoří stupňovité vysočiny a plošiny (tzv. mesy), které se od východu (200 m) na západ postupně zvedají (2200 m). Podél východního pobřeží Atlantiku mají plošiny podobu strmých skalnatých zdí, jež vystupují do výšky 150-ti metrů nad mořskou hladinu. Povrch tohoto jihoamerického regionu, který zabírá přibližně čtvrtinu argentinského území, je rozbrázděn hlubokými koryty řek a tvořen mnoha zajímavými geomorfologickými útvary, zejména osamoceně se vyskytujícími stolovými horami.⁶⁴

⁶⁰ Enciclopedia online – Kalipedia, 2011, [online]

⁶¹ UPOL, Přf, Katedra geografie, 2009, [online]

⁶² UPOL, Přf, Katedra geografie, 2009, [online]

⁶³ McCLOSKEY, 2011

⁶⁴ UPOL, Přf, Katedra geografie, 2009, [online]

Poslední, z výše vymezených a ekonomicky nejvíce využívaných geomorfologických celků, se rozkládá mezi Pampským podhůřím a Atlantským oceánem. **Nížiny** (*llanura chaqueña a llanura Pampeana*) okupují největší část argentinského teritoria a rozprostírají se od severu země až po jižní hranici provincie Buenos Aires. Přestože je terén této oblasti tvořen z větší části horizontální rovinou, od západu k východu má mírně se svažující tendenci. Výškový rozdíl se pohybuje okolo 500 m nad mořem. Horizontálnost terénu vznikla v důsledku postupného usazování naplavených sedimentů po staletí přinášených řekami z And a Brazilské vysočiny.⁶⁵ Argentinské nížiny rozdělujeme na dvě klimaticky odlišné oblasti - subtropickou rovinu **Gran Chaco**, rozkládající se v nejsevernější části země západně od řek Paraná a Paraguay a **Pampskou nížinu**, která se vyznačuje příznivějšími klimatickými podmínkami pro zemědělskou výrobu. Jejím hlavním limitem jsou ale směrem k západu rychle se snižující srážky.⁶⁶ Oblast Pampských nížin se proto dále dělí na vlhčí Východní Pampy (*Pampas Húmedas*) a na zemědělsky méně využívanou sušší oblast Západních Pamp (*Pampas Secas*). Pampskou nížinu, jejíž jižní hranici tvoří řeka Colorado, můžeme obecně definovat, jako ohromnou, nejhustěji zalidněnou, bezlesou, mírně se vlnící krajinu, nejvíce poznamenanou přítomností člověka.⁶⁷

Argentina je, pro svou velikost a členitost reliéfu, charakteristická vysokou klimatickou rozmanitostí a krajinnou variabilitou. Na území země najdeme prakticky všechny typy podnebných pásem - od horkého, tropického a subtropického na severu až po ledově chladné, subantarktické na samém jižním cípu Patagonského regionu. S ohledem na geografické umístění země (na jih od obratníku Kozorooha), její vertikální rozlohu, přítomnost oceánu a horských oblastí, se na území státu rozlišují následující klimatické oblasti: **přímořská** (mírné a vlhké klima s náhlými změnami teplot), **centrální** (mírné a suché podnebí), **andská** (studené klima s výraznou denní amplitudou teplot) a **patagonská** (drsné a suché podnebí).⁶⁸ Na základě rozdílů v množství spadlých srážek a naměřených teplot při vzrůstající nadmořské výšce, můžeme na území státu rovněž vymežit čtyři základní typy klimatu neboli základní klimatické regiony:

Hlavní klimatické regiony

Argentiny

Mapa č. 4, zdroj: Embajada Argentina, 2012

⁶⁵ Enciclopedia online - Kalipedia, 2011, [online]

⁶⁶ UPOL, Přf, Katedra geografie, 2012, [online]

⁶⁷ McCLOSKEY, 2011

⁶⁸ Embajada Argentina, 2012, [online]

» *Teplé klima* se vyznačuje vysokými teplotami (roční průměrná teplota se pohybuje kolem 20 °C) a vydatnými srážkami (přibližně 1000 mm za rok), kterých směrem od východu na západ postupně ubývá.

» *Mírné klima* se, v porovnání s teplým podnebím, vyznačuje nižšími teplotami (roční průměrná teplota se pohybuje kolem 15 °C) a dostatečným množstvím srážek (mezi 500 - 1000 mm za rok), především v průběhu letního období.

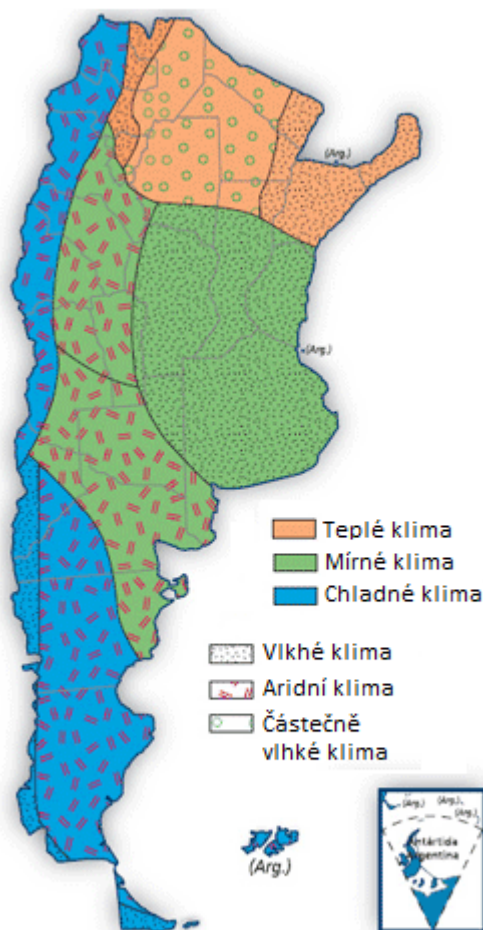
» Pro oblasti *aridního klimatu* jsou typické velké denní i sezónní teplotní rozdíly a velmi nízký roční úhrn srážek (méně než 200 mm). Dešťové srážky, které jsou přinášeny západními větry, většinou spadnou díky andské bariéře na chilské straně. Z tohoto důvodu leží zhruba dvě třetiny argentinského území v širokém suchém pásu. Zato oblasti na východě země mají, v porovnání s aridním regionem celoročně, dostatek vlhkosti.

» Zatímco v oblastech *chladného klimatu* se teplota mění spolu s nadmořskou výškou (*průměrná roční teplota se pohybuje okolo 7°C*) a roční úhrn srážek obvykle překračuje hodnotu 800 mm, na území Antarktidy se teplota, po většinu roku, pohybuje pod bodem mrazu a množství spadlých srážek je pouze nepatrné.⁶⁹

Z důvodu komplexnosti geografických a přírodních podmínek panujících na území Argentiny, se podnebí uvnitř jednotlivých klimatických celků rovněž vyznačuje vysokou variabilitou. Z mapy č. 5 je jasně patrné, že uvnitř každého z regionů se vyskytují klimaticky velice specifické oblasti. Na základě tohoto vyobrazení, jsme schopni určit nejen přírodní a podnebné vlastnosti jednotlivých provincií, ale rovněž rozložení vegetačních pásů na území celé Argentiny.

Argentina se vyznačuje pestrostí a velkou zásobou hydrologických zdrojů. Vodní systém země zahrnuje nejen povrchové vody, jako jsou říční toky, jezera, laguny a široká ústí řek, ale také ledovcová pole

Teplotní a srážkové rozdíly na území Argentiny

Mapa č. 5, zdroj: Enciclopedia online - Kalipedia, 2011

⁶⁹ Embajada Argentina, 2012, [online]

na území andských Kordiller či bohaté zásoby podzemních vod. Země je charakteristická nerovnoměrným rozložením vodních zdrojů. Velká část povrchových toků je totiž soustředěna jen na jedné třetině státního území.⁷⁰ Většina argentinských řek je splavných a má významný hydroenergetice potenciál (především prudce se svažující řeky And). Téměř všechny vodní toky, vyjma některých patagonských řek, náleží k úmoří Atlantského oceánu. V Argentině však rozlišujeme také několik bezodtokých oblastí, z kterých není povrchový odtok do oceánu možný z důvodu členitosti reliéfu. Tyto oblasti najdeme především na území aridní Patagonie či v podhůří And ve střední Argentině. Říční toky buďto ústí do vnitrozemských jezer anebo se v důsledku vypařování, infiltrace či jejich čerpání pro spotřební účely, postupně vytrácejí. Hlavní osu říční sítě tvoří řeka Paraná a Uruguay se společným ústím La Plata.⁷¹ Povodí řeky la Plata

zabírá plochu o rozloze 3.100.000 km² a vedle argentinských řek, stékajících převážně z andského pohoří, zahrnuje také řadu toků pramenících na území sousedních států (Brazílie, Paraguay, Uruguay a Bolívie). Mezi další významné toky tvořící dané povodí patří řeka Paraguay, Salado, Carcarañá a Iguazú, která je známá pro svůj hydroenergetický potenciál a největší vodopádový systém na světě, který je zapsán na seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.⁷² Vodopády Iguazú leží na argentinsko-brazílské hranici a představují jednu z největších turistických atrakcí Jižní Ameriky.

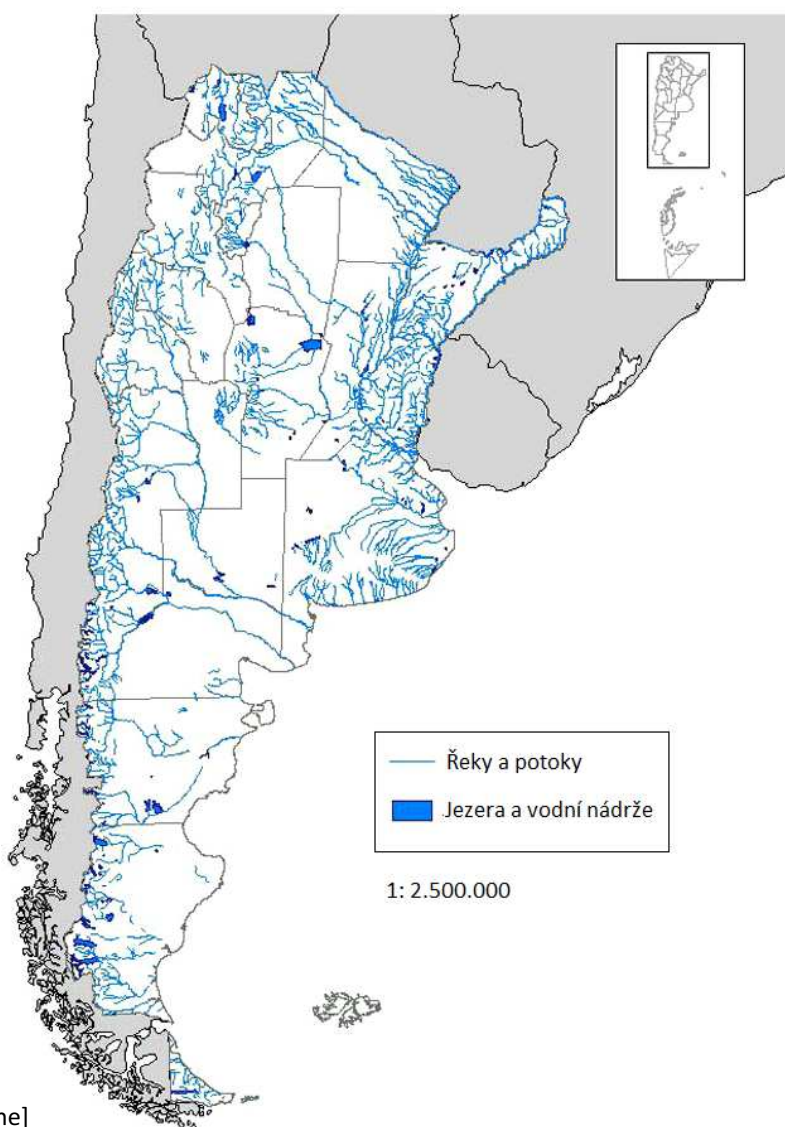
Patagonský hydrografický systém zahrnuje vodní útvary rozprostírající se mezi řekou Colorado a řekou Río Grande na ostrově Tierra

⁷⁰ Enciclopedia online – Kalipedia, 2011, [online]

⁷¹ UPOL, Přf, Katedra geografie, 2012, [online]

⁷² INET, 2013, [online]

Hydrografická síť Argentiny

Mapa č. 6, zdroj: SSRH, 2000

del Fuego. Mezi nejvýznamnější vodní toky Patagonie patří, vedle řeky Colorado, také Río Negro, Chubut a Santa Cruz. Hladiny patagonských řek se zvedají především dvakrát do roka: v zimě vlivem dešťových srážek a na jaře v důsledku tání sněhové pokrývky. V Patagonii najdeme prakticky všechna argentinská jezera. Na území andských Kordiller se nacházejí jezera tektonického nebo ledovcového původu, v jejich předhůří pak jezera, která vznikla přirozeným erozním působením říčního toku. Řada horských jezer - včetně největšího jezera Buenos Aires - se rozkládá na chilsko-argentinské hranici. Mezi ta, která náleží do výlučného vlastnictví argentinské republiky, patří jezero Argentino (1.415 km²), Viedma (1.088 km²), Nahuel Huapi (550 km²) a řada dalších. Laguny, vodní útvary o menší hloubce a velikosti, jsou rozptýleny podél celého teritoria. Některé z nich jsou mořského původu, jiné vznikly v důsledku tání či prostou akumulací dešťové vody. Laguny, jak slané tak sladkovodní, najdeme převážně v nížinatých oblastech Pamp a regionu Chaco či na území provincie Buenos Aires.⁷³ Na území severovýchodní provincie Corrientes se rozkládá jeden z nejvýznamnějších vodních rezervoárů Latinské Ameriky - *Esteros del Iberá*. Jedná se o složitý, téměř nedotčený komplex tůní, jezer, bažin a mokřadů celosvětového významu o rozloze 1 300 000 hektarů, který je umístěný v tektonické plošině. Mělký vodní systém je prorostlý hustou vegetací a napájen pouze čistou dešťovou vodou. Vodní rostliny, které se navzájem proplétají, vytváří na vodní ploše husté plovoucí ostrovy.⁷⁴

5.3.2 Geografická regionalizace

Území argentinské republiky bývá tradičně rozdělováno do několika odlišných geografických regionů. Každý z nich se vyznačuje specifickými fyzicko-geografickými poměry, sociálními a politickými aspekty, unikátní přírodou, historií a kulturou a v neposlední řadě také rozdílnými ekonomickými zdroji a aktivitami (např. lesnictví, zemědělství, průmysl, těžba, rybolov apod.). I přesto, že jsou rozdíly mezi danými regiony evidentní, není prakticky možné stanovit jejich přesnou hranici. Mapa znázorňující danou problematiku je proto pouze orientační.

Geografické regiony Argentiny

Mapa č. 7, zdroj: Embajada Argentina, 2012

⁷³ INET, 2013, [online]

⁷⁴ Proyecto Iberá, 2012, [online]

1. Severozápadní region: (provincie Jujuy, Salta, Tucumán, Catamarca, La Rioja, Santiago del Estero) je hornatá oblast (v průměru nejvyšší v zemi) mnoha fyzických kontrastů, s velkou zásobou nerostného bohatství, která představuje jednu z hlavních ekonomických aktivit regionu. Oblast se vyznačuje teplým klimatem a je protkána řadou roklí, údolí a horských hřebenů rozmanitých barev. Díky své nadmořské výšce a stále slunečnému podnebí je oblast ideálním místem pro zemědělství. V údolí jsou pěstovány především plodiny náročné na teplo, jako je pomerančovník, vinná réva, cukrová třtina či tabák. Na území regionu se rozkládá také geomorfologicky specifická náhorní plošina La Puna s množstvím lagun, jezírek a vulkánů. Přestože se plošina vyznačuje vysokou ekologickou hodnotou, v posledních letech je výrazně ohrožována pokračujícími geologickými průzkumy a těžbou nerostných surovin.⁷⁵ Region oplývá rovněž bohatou historií. Vzhledem k tomu, že na jeho území žili první lidé Argentiny, je tato oblast právem považována za epicentrum před-kolumbovské a koloniální kultury. Díky tomu, že dnešní obyvatelé stále udržují některé tradice svých předků, má oblast z historického hlediska vysokou hodnotu. Tato oblast je dále známa pro svou na mnoha místech nedotčenou krajinu, horké prameny a dobře zachovalé památky dávných domorodých kultur z předkolumbovského období.⁷⁶

2. Region Cuyo: (provincie Mendoza, San Juan, La Rioja a San Luis) znamená v indiánském jazyce pouštní země. Oblast se totiž vyznačuje mírným klimatem aridního charakteru a krajina je tvořena především horskou soustavou kordiller. Právě v této centrální části andského pohoří se rozkládá Aconcagua - nejvyšší hora amerického kontinentu - dosahující 6959 m. n. m. Díky horskému reliéfu je oblast jedním z nejvýznamnějších argentinských center zimních sportů. Voda stékající z vysokých vrcholů hor z regionu zase učinila jednu z hlavních vinařských oblastí země. Region je dále charakteristický horkými prameny a unikátní přírodou. Hory a řeky této oblasti se staly vyhledávaným cílem lyžařů, horolezců, raftařů a milovníků vysokohorských túr z celého světa. Zajímavou oblastí regionu je zóna pod názvem „Údolí Měsíce“. Jedná se o rozlehlé údolí o rozloze 400 000 km², situované v národním parku Ischigualasto. Tato zóna je považována za jednu z nejvýznamnějších paleontologických lokalit na světě.⁷⁷

3. Patagonský region: (provincie Neuquén, Río Negro, Chubut, Santa Cruz, Tierra del Fuego) je největším z argentinských regionů. Na většině území panuje podnebí aridního a semiaridního

⁷⁵ Nuestro Clima, 2009, [online]

⁷⁶ Emma Agency spol. s. r. o., 2007, ArgentinaTurisica.com, 2007, [online]

⁷⁷ Emma Agency spol. s. r. o., 2007, Latinbaires Editores S.R.L., 2012, [online]

charakteru, jím se vyznačuje chladným klimatem. Patagonie je tvořena ze dvou od sebe dobře rozpoznatelných částí: patagonských And a patagonské plošiny. Andská Patagonie je z převážné většiny hornatou a více zalesněnou krajinou, která je pokryta mohutnými ledovci a velkým množstvím významných jezírek ledovcového původu. Patagonská plošina se rozkládá mezi řekou Colorado a souostrovím Ohňové země na ploše o rozloze 800 000 km². Reliéf náhorní plošiny je tvořen řadou údolí, roklí, depresí a kopcovitých útvarů, které krajině dodávají velmi specifický ráz. Tato oblast se vyznačuje suchým a chladným klimatem. Plošina, která je pokryta křovinatou stepí, je využívána zejména pro extenzivní chov ovcí. Ten představuje hlavní ekonomickou aktivitu regionu. Nejjihnější oblast Patagonie je zároveň nejjihnějším místem na zemi. Provincii Ohňové země vládne mírné a vlhké klima oceánského charakteru. Tato oblast je výborným místem pro lov lososů, pěší turistiku a zimní sporty. Přírodní krásy Patagonie daly vzniknout několika Národním parkům, z nichž nejvýznamnější je park Los Glaciares, Nahuel Huapi a Tierra del Fuego.⁷⁸

4. Pampský region: (provincie La Pampa, Córdoba, Entre Ríos, Santa Fe, Buenos Aires) znamená v jazyce Quechua pustá nížina. Jedná se o nezalesněnou místy kopcovitou krajinu, která má nejúrodnější půdu a obecně nejlepší podmínky pro kultivaci a chov hospodářských zvířat. Z tohoto důvodu se region vyznačuje nejvyšší hustotou zalidnění. Hlavním protagonistou Pamp a symbolem argentinského folklóru je tzv. Gaucho - jihoamerický pasák dobytka. Tradice pastevectví v kombinaci s koloniálním stylem bydlení tak Pampám dodávají specifický folklórní ráz. Tento region nabízí mnoho kulturních a sportovních aktivit - od jízdy na koni a pěší turistiky, přes horolezectví až po vodní sporty a rybolov v řece Paraná či na pobřeží Atlantského oceánu. Jedním z nejdůležitějších kulturních center regionu je hlavní město provincie Buenos Aires - La Plata.⁷⁹

5. Pampské pohoří: (Córdoba, Santiago del Estero a San Luis) je oblast, v níž panují mírné a suché klimatické podmínky a která je protkána řadou říčních toků. Na velkém prostoru se střídají horské hřebeny s údolními a pláněmi. V horách se často vyskytují ploché, vyvýšené zóny, které jsou označovány jako Pampy - odtud název Pampské pohoří. Tento region je v podstatě jakýmsi přechodem mezi pampskou zemědělskou oblastí a andským pohořím. Oblast má velký archeologický význam. Historický potenciál této lokality však nedokáže dostatečně zajistit obživu místním osadníkům. Alternativní zdroj příjmů tamního obyvatelstva tak představuje především

⁷⁸ Latinbaires Editores S.R.L., 2012, [online]

⁷⁹ Emma Agency spol. s r. o., 2007, Latinbaires Editores S.R.L., 2012, [online]

tradiční řemeslná výroba, která se zaměřuje zejména na tkaní látek z vlny vikuně. Místní produkty jsou turisty velmi oceňovány.⁸⁰

6. Region Chaco: (Chaco, Formosa) je rovná a zalesněná oblast, která se využívá zejména pro pěstování bavlny a pro potřeby dřevařského průmyslu. Díky subtropickému klimatu jsou totiž v regionu ideální podmínky pro kultivaci velkých stromů s kvalitní dřevní hmotou. Na území regionu najdeme nejen subtropické lesy, ale také mokřadní oblasti. Přírodní rozmanitost tak podmiňuje výskyt mnoha různých živočišných a rostlinných druhů.⁸¹

7. Mezopotamský region (provincie Corrientes, Misiones, Entre Ríos) je region, dvou odlišných klimatických zón, rozkládající se mezi řekou Paraná a Uruguay. Na severu se projevuje tropické a subtropické klima, kdežto na jihu panuje spíše podnebí mírného charakteru, které je využíváno pro účely pastevectví. Provincie Misiones se pro specifické klima a vegetaci řadí mezi tropické oblasti. Na jejím území se rozkládají ekologicky vysoce ceněné deštné pralesy s mnoha endemity a největším systémem vodopádu světa, který je obklopen stejnojmenným, nejvíce navštěvovaným národním parkem. Území je protkáno nejen řadou velkých řek, ale také mokřady a četným množstvím lagun. Vysoká biodiverzita, čítající stovky druhů barevného ptactva a obrovské vodní bohatství činí z provincie jednu z hlavních ekoturistických destinací země. Oblast je hojně využívána také pro účely rekreačního lovu a rybolovu. Významnou historickou památkou regionu představují ruiny bývalých jezuitských misíí.⁸²

5.4 Struktura národní ekonomiky

Argentina je současné době největší ekonomikou Jižní Ameriky. Podle národního statistického úřadu (INDEC), vzrostl hrubý domácí produkt země v roce 2010 o 9,1 %.⁸³ Hrubý domácí produkt Argentiny představuje 0.72 procenta celkové ekonomiky Světa. Zatím co v roce 2004 bylo HDP asi 130 miliard US dolarů, v roce 2012 to již bylo 446 miliard US dolarů, tedy téměř čtyřnásobný nárůst během osmi let.⁸⁴

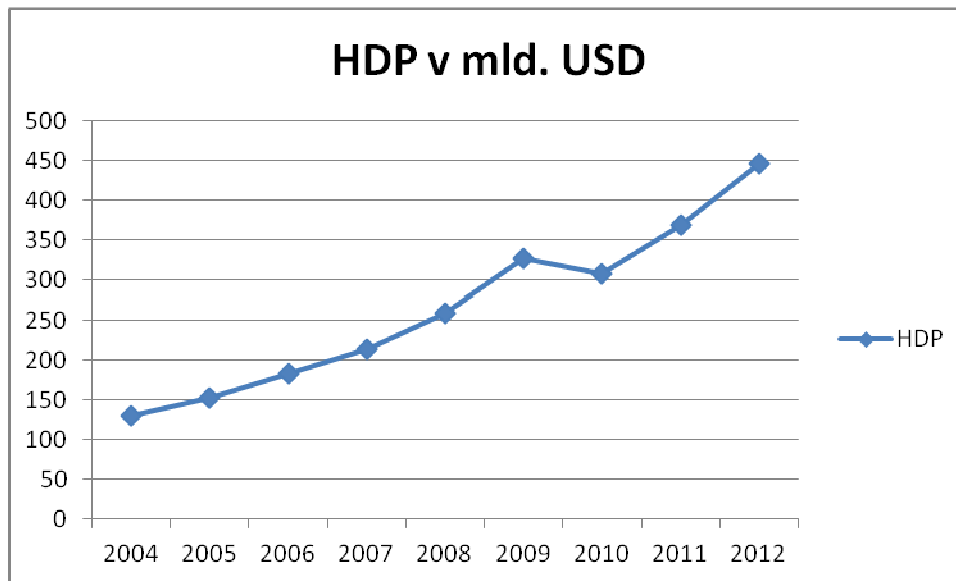
⁸⁰ Latinbaires Editores S.R.L., 2012, [online]

⁸¹ ArgentinaTurisica.com, 2007, Latinbaires Editores S.R.L., 2012, [online]

⁸² ArgentinaTurisica.com, 2007, Emma Agency spol. s. r. o., 2007, [online]

⁸³ ICEX, 2011, [online]

⁸⁴ Trading economics, 2012, [online]

Graf č. 2, zdroj: Trading economics, 2012

Přestože je Argentina zemí tradičně orientovanou na aktivity primárního sektoru, v posledních letech výrazně vzrostla konkurenceschopnost zpracovatelského průmyslu a služby se staly nejdůležitější složkou HDP. Podíl průmyslově výroby na tvorbě HDP v Argentině v roce 2012 představoval 23,6 %, služby 62,3 % a zemědělství 6,1 %. Co se týče podílu zaměstnanosti v jednotlivých sektorech, většina obyvatel pracuje ve službách (72 %), 23 % celkové pracovní síly působí v některém z průmyslových odvětví a 5 % ekonomicky aktivního obyvatelstva se věnuje zemědělské činnosti. Aktuální míra nezaměstnanosti činí 7,2 %.⁸⁵

Zemědělství: Navzdory výše zmíněným údajům, hraje kultivace plodin a chov hospodářských zvířat nadále významnou roli v argentinském hospodářství. Argentina je totiž jeden z největších producentů zemědělských výrobků. Pěstují se zde převážně obiloviny (pšenice tvoří až ½ osvených ploch), kukuřice, brambory, olejniny jako sója a slunečnice, bavlník, cukrová třtina, tabák, čaj aj. Argentina má velice vyspělé odvětví vinařství a sadařství. Orná půda tvoří 10 % rozlohy země, 52 % plochy představují pastviny (Pampy) a zbytek státního území je pokryto lesy.⁸⁶ **Dobytkářství:** Argentina je tradičně jedním z hlavních výrobců a vývozců hovězího masa. Skot je chován především v úrodných nížinatých oblastech centrálního regionu (Pampy a Chaco). Na světovém obchodu s hovězím masem se Argentina v současné době podílí ze 4,6 %.⁸⁷

⁸⁵ Central Intelligence Agency, The World Factbook 2012

⁸⁶ UPOL, Přf, Katedra geografie, 2009, [online]

⁸⁷ BusinessInfo.cz, 2012, [online]

Rybolov: Délka atlantského pobřeží a druhová variabilita ryb činí z Argentiny jednu z nejlepších rybářských oblastí na světě. Celkový objem výlovu, který se od 90. let více než zdvojnásobil, se pohybuje okolo milionu tun za rok, z toho 80 % rybího masa je určeno na vývoz. Na území pevninské části Argentiny se nachází tři významné oblasti rybolovu: argentinsko-uruguayská oblast společného rybolovu, pobřežní zóna a oblast jižních vod Atlantiku.⁸⁸

Lesnictví: Celková plocha země vhodná k odlesňování dnes zabírá okolo 20 milionů hektarů. Nicméně pro potřeby dřevařského průmyslu je v současné době využíváno přibližně 850 000 hektarů, cca 4 % z celkové plochy lesů, které je možno těžít. Relativně nízké ceny půdy činí z Argentiny, v porovnání s ostatními zeměmi světa, zemi s komparativní výhodou v oblasti lesní produkce.⁸⁹

Průmysl: Průmysl je koncentrován do velkoměst (2/3 přímo v Buenos Aires). Mezi hlavní průmyslová odvětví se řadí hutnický (zpracování železa a barevných kovů), strojírenský, chemický, elektrotechnický a potravinářský.⁹⁰

Těžba: Argentina má obrovský těžební potenciál. Odhadovaná oblast s těžebním potenciálem zabírá plochu o rozloze cca 750 000 km², z čehož 75 % nebylo doposud prozkoumáno.⁹¹ Na jejím území se nachází bohatá ložiska nerostných surovin jako je zlato, olovo či zinek. Velký význam pro ekonomiku státu má však také zemní plyn a ropa. Hlavní zásoby nerostů a minerálů se nachází převážně v oblasti andského pohoří. Těžba nerostných surovin v Argentině výrazně vzrostla v průběhu posledních desetiletí, především díky zahraničním kapitálovým investicím.⁹²

Nejdůležitějším zdrojem elektrické energie jsou tepelné elektrárny (57 %) a hydroelektrárny (39 %). Argentina disponuje také rozvinutým jaderným programem. Země má rozsáhlou, ale nerovnoměrně rozvinutou **dopravní síť**. Velký význam má letecká doprava. V zemi se nachází 34 letišť s mezinárodním statutem. Za období roku 2012 vzrostl počet přepravených pasažérů až o 7 %. Po celé zemi je 36.966 km kolejí, jejich stav je však v současné době katastrofální. Celkem je v zemi 69.412 km silnic (z toho 734 km dálnic). Stav silnic je však také špatný a jejich údržba nedostačující. Počet vozidel na silnicích přitom neustále roste. Velký význam má také doprava říční a námořní a to jak z hlediska turistického (námořní), tak pro oblast každodenní

⁸⁸ CECRA, nedatováno, [online], VILLAR (2006)

⁸⁹ CECRA, nedatováno, [online]

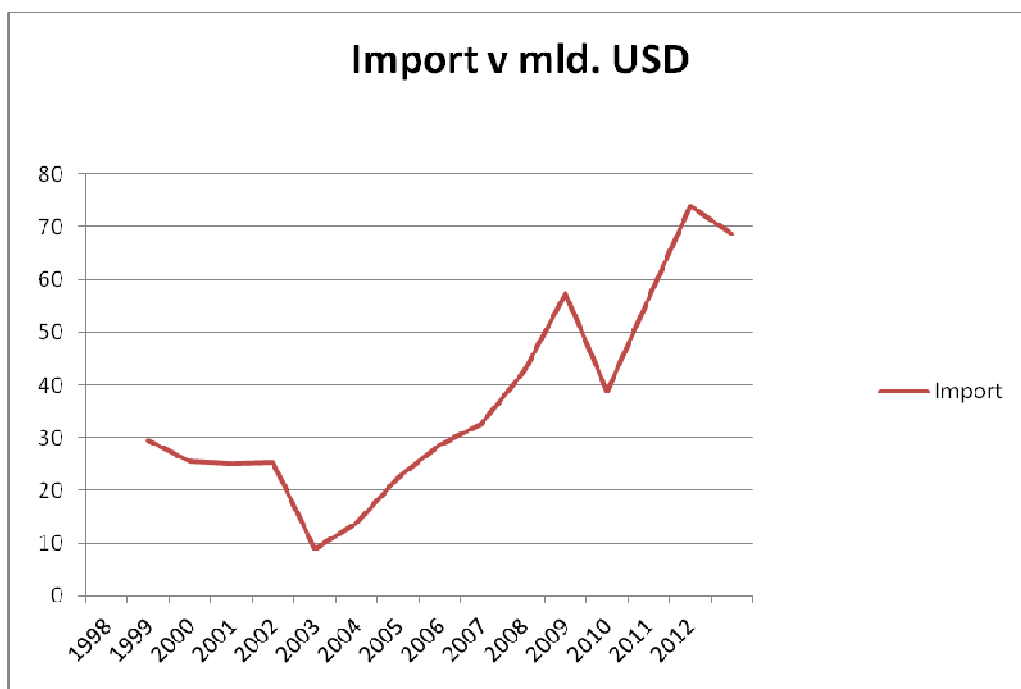
⁹⁰ UPOL, Přf, Katedra geografie, 2009, [online]

⁹¹ CECRA, nedatováno, [online]

⁹² VILLAR (2006)

dopravy (řiční) a pro potřeby obchodní spolupráce (řiční i námořní). Největší námořní přístav se nachází v Buenos Aires, nejdůležitějšími řičními přístavy jsou Rosario a Santa Fe.⁹³

Historicky se **import** Argentiny od roku 1998, kdy dosáhl hodnoty 29 miliard US dolarů, zvýšil na 69 miliard US dolarů v roce 2012. Poklesy importu byly zaznamenány vždy rok po vypuknutí krize a to v roce 2002 o 66 procent a v roce 2009 o 50 procent, jinak je růst importu vcelku plynulý. Hlavní skupiny importovaného zboží tvoří polotovary k dalšímu zpracování (29%), díly a příslušenství pro kapitálové statky (20%), kapitálové statky samotné (19%) a dále pak paliva a oleje (13%) a motorové vozidla se pohybují kolem (8%). Hlavní importní partneři Argentiny jsou Brazílie s podílem 29 procent, Čína se 14 procenty, Spojené státy Americké s 10 procenty a z Evropy je to například Německo s asi 5 procenty. Zbytek pak tvoří státy jako Mexiko, Francie, Itálie, Jižní Korea a Japonsko.⁹⁴

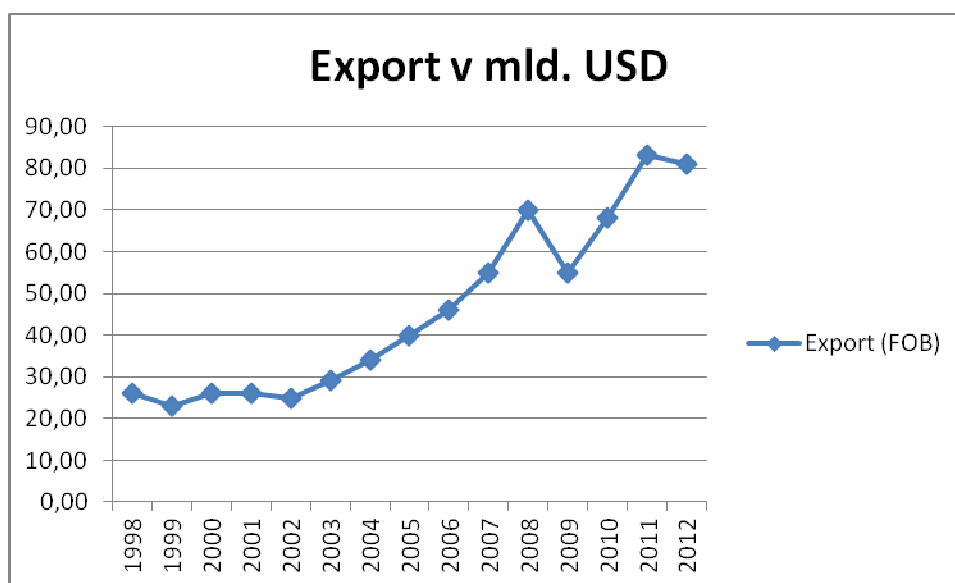
Graf č. 3, zdroj: Trading Economics, 2012

Opět když se na vývoj **exportu** Argentiny podíváme zpět do krátkodobé historie tak vidíme, že v roce 1998 export Argentiny dosáhl hodnoty 26 miliard US dolarů a v roce 2012 to již

⁹³ BusinessInfo.cz, 2012, [online]

⁹⁴ Trading Economics, 2012, [online]

bylo 81 miliard dolarů. Oproti importu se růst v krizovém roce 2001 pouze zastavil a v roce 2009 poklesl asi o 20 procent. Argentina vyváží zejména zemědělské produkty jako cereálie, tuky a oleje, hovězí a mléčné produkty to vše ve výši 36 procent z celkového exportu. Ostatní skupiny tvoří motorové vozy a díly 12 procent, chemické produkty 7 procent, surový olej a paliva 5 procent a produkty kovové a skleněné 4 procenta. Většina exportu míří do Brazílie 21 procent, Čína 7 procent, Chile 6 procent, USA 5 procent a Španělsko 4 procenta. Zbytek exportu je rozprostřen do dalších zemí, jako je Holandsko, Uruguay, Itálie a Venezuela.⁹⁵

Graf č. 4, zdroj: Trading economics, 2012

Argentina je v současné době příjemcem i poskytovatelem rozvojové pomoci. Řízení a přerozdělování pomoci (humanitární i rozvojové) mají na starosti dva státní útvary, spadající přímo pod prezidentskou kancelář. Jeden z nich je sekretariát mezinárodní humanitární pomoci a je nazýván „Bílé přilby“ a dále je to sekretariát pro sociální rozvoj. Hlavními poskytovateli multilaterální pomoci jsou: FAO, GEF (Fond pro životní prostředí), Organizace amerických států, Program OSN pro rozvoj, UNIDO, Světová banka, Unicef a EU. Pomoc je zaměřena do zemědělství a výživy, vědy technologie, mezinárodního obchodu, komunikací, kultury, průmyslového rozvoje, sociálního rozvoje, školství, institucionálního rozvoje, zdravotnictví a životního prostředí. Bilaterální pomoc je přijímána od SRN, Japonska, Kanady, Itálie a Španělska a je určena pro veřejnou správu, zemědělství a výživu, životní prostředí,

⁹⁵ Trading Economics, [online]

hospodářský rozvoj, sociální rozvoj, školství, zdravotnictví a turistiku.⁹⁶ V roce 2000 byl příjem pomoci pozastaven, nicméně po vypuknutí ekonomické krize v letech 2001/2002, byla pomoc opět obnovena.

Roku 1992 vznikl v rámci argentinského ministerstva zahraničních věcí tzv. Argentinský fond pro horizontální spolupráci ("Fondo Argentino de Cooperación Horizontal") skrze něhož se země snaží poskytovat rozvojovou pomoc ostatním. Jednotlivé projekty umožňují buďto vysílat experty z Argentiny do jiných zemí, přijímat cizí odborníky nebo pořádat odborné semináře na tuto tematiku pro zahraniční účastníky. Roku 2004 (aktuálnější údaje nejsou k dispozici) byl v 17 latinsko-amerických zemích zaznamenán průběh 99 projektů.⁹⁷

6. ROZVOJ UDRŽITELNÉHO TURISMU NA ÚZEMÍ ARGENTINY

Cestovní ruch se stal, v posledních letech, jedním z nejvýznamnějších ekonomických odvětví Argentiny a jedním ze základních pilířů národního ekonomického rozvoje. Přestože jeho podíl na světovém turistickém průmyslu je dosud minimální, nepochybně zde existuje obrovský prostor pro jeho další růst.⁹⁸ Svědčí o tom nejen zvyšující se zájem ze strany zahraničních turistů, ale rovněž tvorba nových vládních politik stavějících na konceptu trvale udržitelného rozvoje.

6.1 Turistická regionalizace

Území Argentiny bývá pro potřeby turistického průmyslu rozdělováno do šesti administrativních jednotek (*Noroeste* - severovýchodní region, *Central* - Centrální region, *Patagonia* - Patagonský region, region *Cuyo*, *Litoral* a region hlavního města *Buenos Aires*). Jedná se o nejaktuálnější národní turistickou regionalizaci argentinského teritoria, přibližně se shodující s jeho geografickým členěním. Tato klasifikace byla vytvořena nejen pro

Turistické regiony Argentiny

Mapa č. 8, zdroj: PFETS, 2005

⁹⁶ BusinessInfo.cz, 2012, [online]

⁹⁷ BusinessInfo.cz, 2012, [online]

⁹⁸ PFETS, 2011, [online]

účely statistické evidence, ale také s cílem odlišit turistické produkty a zvláštní atributy typické pro každé z vymezených území. Sdružování provincií do větších územních celků má podnítit regionální integraci a vést k užší a efektivnější socio-ekonomické spolupráci mezi aktéry veřejného i soukromého sektoru.

Provincie náležící do jednotlivých turistických regionů

Turistický region	Provincie
Severozápadní (Noroeste)	Jujuy, Salta, Tucumán, Santiago del Estero, Catamarca
Litoral	Santa Fé, Entre Ríos, Corrientes, Misiones, Chaco, Formosa
Centrální (Centro)	Córdoba
Cuyo	La Rioja, San Luis, San Juan, Mendoza
Buenos Aires	Buenos Aires
Patagonský (Patagonia)	La Pampa, Neuquén, Río Negro, Chubut, Santa Cruz, Tierra del Fuego

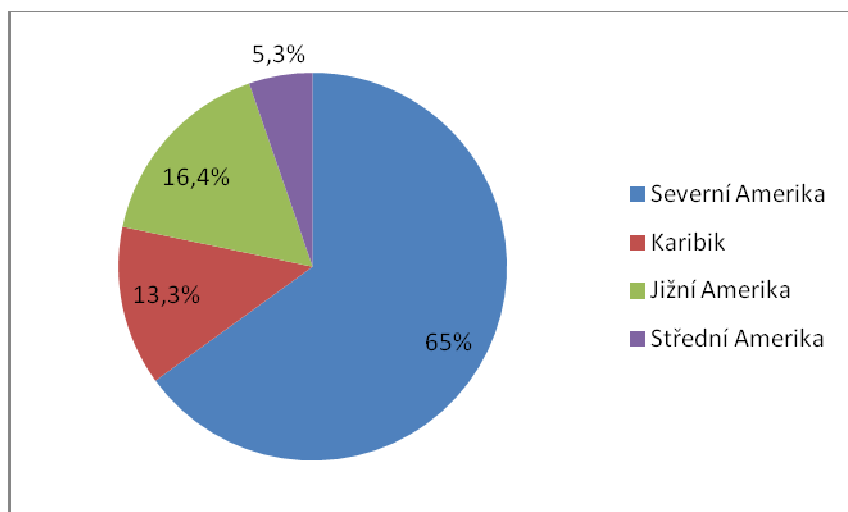
Tab. č. 5, zdroj: PFETS, 2005

6.2 Vývoj cestovního ruchu a jeho aktuální trendy

Během roku 2011, bylo na území amerického kontinentu zaregistrováno na 156,6 milionů zahraničních turistů, tedy o 3,9 % více než v roce předešlém. Většina mezinárodních příjezdů se v daném roce soustředila do severních zemí, jako je Kanada či USA (65 %). Menšímu zájmu se naopak těšil region Jižní Ameriky (16,4 % - 25,8 mil. osob) a Karibiku (13,3 % - 20,8 mil. turistů) a nejméně mezinárodních cest se uskutečnilo do zemí Střední Ameriky (5,3 %). Přestože jsou uvedené hodnoty v poměru k míře návštěvnosti severoamerických států prozatím nízké, počet zahraničních návštěvníků na území latinskoamerických, zejména pak jihoamerických států, neustále narůstá. Jen od roku 2000 se podíl Jižní Ameriky na americkém trhu s turisty zvýšil o 4,6 procentních bodů.⁹⁹

⁹⁹ Subsecretaría de desarrollo turístico, 2011, [online]

**Podíl subregionů na celkovém počtu zahraničních
turistů Ameriky (156,6 mil.), 2011**

Graf č. 5, zdroj: Subsecretaría de Desarrollo Turístico, 2011

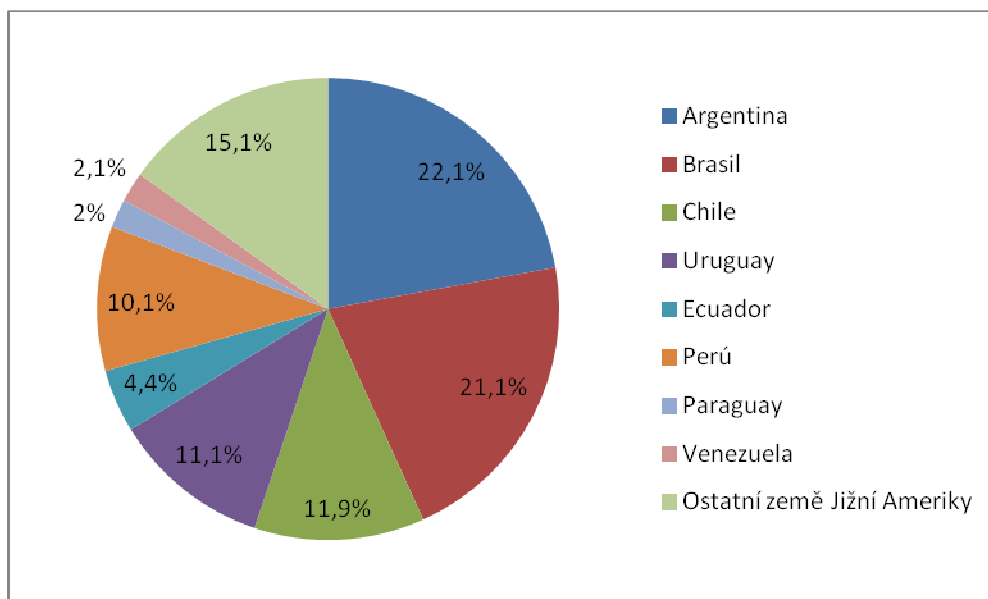
Subregion	Vývoj v počtu zahraničních turistů na území jednotlivých subregionů, v letech 2000 - 2011 (v mil.)				
	2000	2005	2009	2010	2011
Amerika celkem	128,2	133,3	141,7	150,7	156,6
Severní Amerika	91,5	89,9	93,0	99,2	101,7
Karibik	17,1	18,8	19,6	20,0	20,8
Střední Amerika	4,3	6,3	7,6	7,9	8,3
Jižní Amerika	15,3	18,3	21,4	23,6	25,8

Tab. č. 6, zdroj: Subsecretaría de Desarrollo Turístico, 2011

Argentina je v současné době nejnavštěvovanější zemí jihoamerického kontinentu. Za rok 2011 navštívilo Argentinu rekordní množství zahraničních turistů (5,7 mil.), což odpovídá zhruba jedné šestině (22,1 %) celkového počtu mezinárodních příjezdů zaregistrovaných na území jihoamerického kontinentu (25, 8 mil.). Meziročně si tak polepšila o 6,9 %. Mezi hlavní regionální rivaly v oblasti cestovního ruchu patří vedle Brazílie (21, 1 %) také Chile (11,9 %), Uruguay (11,1 %) a Peru (10,1 %). Podíl ostatních států jižní Ameriky je doposud zanedbatelný.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Subsecretaría de desarrollo turístico, 2011, [online]

Podíl regionů na celkovém počtu zahraničních turistů Jižní Ameriky (25,8 mil.), 2011

Graf č. 6, zdroj: Subsecretaría de Desarrollo Turístico, 2011

Většina zahraničních turistů Argentiny (přibližně 60 %) pochází ze sousedních zemí. Největší zastoupení mají turisté z Brazílie (22,5 %), Chile (19,3 %), Paraguaye (11 %), Uruguaye (11,3 %) a Bolívie (4,1 %). Zbylá procenta reprezentují turisté přijíždějící z Evropy (13 %), Severní Ameriky (6,3 %), z ostatních zemí amerického kontinentu (8,8 %) a zbytku světa (3,6 %). Většina zahraničních turistů přijíždí do Argentiny za účelem rekreace (více než 50 %).¹⁰¹ Dalším motivem cesty jsou obchodní záležitosti, návštěva příbuzných nebo přátel a méně než 4 % turistů přijíždí do Argentiny z jiných, nezjištěných důvodů.¹⁰² Pokud jde o způsob dopravy, téměř polovina všech turistů využívá dopravu leteckou (49,8 %). Druhým nejčastějším způsobem dopravy je cestování motorovými vozidly (42 %) a zbývajících 8,2 % volí levnější námořní či říční variantu přepravy.

K výraznému nárůstu zahraničních turistů dochází v Argentině především po roce 2001 v souvislosti s národní ekonomickou krizí. Po vyhlášení státního bankrotu v roce 2001, kdy se propadla argentinská měna, se Argentina stala pro zahraniční turisty finančně dostupnější. V průběhu prvního desetiletí nového tisíciletí zažívá argentinské turistické odvětví nevídaný „boom“. Statistiky uvádí, že v letech 2003 - 2011 vzrostl příjezdový cestovní ruch o více než 90 %.

¹⁰¹ Subsecretaría de desarrollo turístico, 2011, [online]

¹⁰² PFETS, 2005, [online]

Období posledních několika let se nese mimo jiné ve znamení nárůstu počtu státních a mezinárodních letů, nárůstu domácího cestovního ruchu či navýšení objemu vynaložených investic do rozvoje turistických služeb a zařízení.¹⁰³ Tento pozitivní vývoj, je vedle devalvace národní měny, připisován také tvorbě nových politik a plánů v oblasti udržitelné turistiky a realizaci dokonalejších propagačních kampaní s cílem zviditelnit turistický potenciál země a její produkty.¹⁰⁴

V roce 2011 bylo na území amerického kontinentu koncentrováno 19,2 % světových devizových příjmů z cestovního ruchu. Tato hodnota odpovídá částce 198,5 miliard amerických dolarů. Většina deviz byla v daném roce vytvořena na území USA a Kanady (72,9 %). Druhým největším příjemcem na americkém kontinentu se stal Karibik (12 %) a teprve na třetím místě se s podílem 11,5 % umístil region Jižní Ameriky. Nejméně příjmů ze zahraničního cestovního ruchu získala v daném roce Střední Amerika (3,6 %). Z hlediska objemu devizových příjmů, které ve zkoumaném roce činily 5.208 USD, je Argentina druhou nejproduktivnější zemí v rámci jihoamerického subregionu (po Brazílii) a pátou nejvýkonnější zemí amerického kontinentu (po USA, Kanadě Mexiku a Brazílii). V roce 2011 získala Argentina přibližně čtvrtinu všech devizových příjmů Jižní Ameriky (22,7 %).

Subregion/země	Nárůst devizových příjmů ze zahraničního cestovního ruchu v letech 2000 – 2011, (v mld. USD)					Meziroční nárůst 2011/2010
	2000	2005	2009	2010	2011	
Amerika celkem	131,4	145,5	166,1	180,7	198,5	9,8 %
Jižní Amerika	9,2	12,4	18,5	20,2	22,9	13,7 %
Brazílie	1,8	3,9	5,3	5,7	6,6	15,0 %
Argentina	2,8	2,6	3,8	4,8	5,2	8,1 %

Tab. č. 7, zdroj: Subsecretaría de desarrollo turístico, 2011

Zatímco v letech 2006 - 2010 vykazovala Argentina kladné saldo cestovního ruchu (počet zahraničních návštěvníků > počet domácích turistů, kteří vyjeli do zahraničí), rok 2011 je ve znamení negativní bilance (- 981.545 turistů). Nárůst zahraničních turistů tak nedokázal vykompenzovat výrazný nárůst cest do zahraničí. Negativní hodnotu vykazuje také devizové saldo z cestovního ruchu (- 140,5 mil. dolarů).

¹⁰³ Subsecretaría de desarrollo turístico, 2011, [online]

¹⁰⁴ ROMÁN - CICCOLELLA (2009, 75)

Na základě dostupných statistických údajů z roku 2006 a 2011, reprezentujících domácí cestovní ruch, jsme schopni analyzovat vývoj návštěvnosti jednotlivých regionů a zároveň tak zjistit, které z vymezených oblastí patří mezi oblíbené turistické destinace argentinské populace. V roce 2006 se nejžádanější turistickou destinací stala jednoznačně provincie hlavního města Buenos Aires, kterou navštívilo na 43,8 % všech domácích turistů. Na druhém místě se s podílem 13,9 % umístil centrální region. Po něm následoval region Litoral (10 %), Severní region/Noroeste (9,8 %), Patagonia (7,6 %) a nejnižší počet návštěvníků byl v daném roce zaznamenán v regionu Cuyo (6,8 %).

V roce 2011 byly zjištěny následující hodnoty: region Buenos Aires (37,3 %), Córdoba (15,5 %), Severní region/Noroeste (10,9 %), Litoral (14,1 %), Patagonia (6 %) a Cuyo (7,3 %). Při porovnání těchto statistických údajů s rokem 2006 zjišťujeme, že největší pokles návštěvníků byl zaznamenán v regionu Buenos Aires a to až o 6 procentních bodů. Menšímu zájmu se těší rovněž oblast Patagonie, kde se počet turistů ve zkoumaném období snížil o 1,6 %. Oblíbenou destinací domácího obyvatelstva se naopak stává region Cuyo, Central, Litoral a Noroeste. Zatímco návštěvnost regionu Cuyo se, v porovnání s rokem 2006, zvýšila jen nepatrně (o 0,5 %), v ostatních regionech byl nárůst počtu turistů o něco výraznější.¹⁰⁵ Z téměř 25 milionů osob, které žijí ve velkých městských aglomeracích, 42,2 % uskutečnilo v roce 2011 cestu za účelem rekreace či návštěvy příbuzných alespoň s jedním přenocováním. Oproti tomu 56,4 % populace cestovalo v rámci jednodenních výletů.

Podle statistik z roku 2009 je v Argentině celkem 12.227 ubytovacích zařízení, s celkovou ubytovací kapacitou 564.368 míst.¹⁰⁶ Ubytovací jednotky jsou tvořeny z 5.107 hotelů od jedné do pěti hvězdiček a ze 7.120 zařízení jiného typu (např. penziony, hostely, motely, bungalovy, chaty aj.). Hotely, které mají obecně větší ubytovací kapacitu, reprezentují 62,5 % celkové ubytovací nabídky. Na ostatní typy zařízení tak připadá 37,5 % celkové ubytovací kapacity. Více než třetina všech lůžek se nachází v provincii Buenos Aires (41,3 %), přičemž 11,3 % ubytovacích míst se vyskytuje na území hlavního města. Další provincie s vysokou koncentrací lůžek, což je jeden z významných ukazatelů návštěvnosti destinace, jsou Córdoba (10,4 %), Río Negro (5,1 %), Entre Ríos (5,1 %) a Mendoza (4,5 %). Ze statistik vyplývá, že ubytovací kapacita se neustále zvyšuje. Jen od roku 2003 (8.038) vzrostlo množství těchto zařízení o 52,1 %.¹⁰⁷

Za hlavní turistickou destinaci je, z hlediska počtu odbavených turistů na letišti Ezeiza, považováno hlavní město Buenos Aires. Mezi další tradiční turistické cíle patří vodopády Iguazú

¹⁰⁵ PFETS, 2011, [online]

¹⁰⁶ BusinessInfo.cz, 2013

¹⁰⁷ Subsecretaría de desarrollo turístico, 2011, [online]

situované na stejnojmenné řece v provincii Misiones a hlavní město patagonské provincie Tierra del fuego (Ohňová země), které je považováno za nejjižněji položené město světa. Oblíbeným místem návštěvníků je také město El Calafate, ležící na jižním břehu Argentinského jezera a horská městečka Bariloche, San Martin de los Andes a Villa la Angostura rozkládajících se v jezerní oblasti na území patagonských hor. Vliv na rozvoj regionu má nejen míra návštěvnosti, ale rovněž doba, kterou turisté v dané destinaci stráví. Zatímco v hlavním městě návštěvníci přenocují v průměru osmkrát, v oblasti vodopádů Iguazú stráví dobu o hodně kratší (v průměru 2, 6 nocí).¹⁰⁸

Cestovní ruch má pro ekonomiku Argentiny velký význam. V roce 2010 bylo v turismu celkem zaměstnáno 1.046.940 lidí, novější statistiky nejsou zatím k dispozici. Druhým významným ukazatelem je velikost produkce turistického průmyslu. Poslední dostupná data za rok 2011 prokazují, že hoteliérství a pohostinství tvořilo 7,7 % HDP, nicméně negativní trend ve vývoji turistického ruchu za rok 2012 dává tušit, že procento za rok 2012 bude nižší.¹⁰⁹ Podle statistik za rok 2012 objem cestovního ruchu v Argentině poklesl o 4,3 % ve srovnání s rokem 2011, přičemž celkové výdaje turistů poklesly až o 15,1 %. Množství Argentinců, kteří vycestovali ze země, se také snížilo - o 3,6 % a jejich výdaje v zahraničí poklesly o 10,8 %.¹¹⁰ Toto zhoršení vývoje způsobily především dva zásadní faktory - za prvé erupce sopky Puyehue v polovině roku 2011, která omezila leteckou dopravu téměř na celém území státu, hlavně v patagonském regionu a za druhé prohloubení světové hospodářské krize, jež negativně ovlivnila pohyb turistů, zejména z USA a Evropy - států, které se z hlediska tempa ekonomického růstu a míry nezaměstnanosti v současné době řadí mezi nejvíce postižené světové regiony.¹¹¹

6.3 Formy CR a udržitelné turistiky

Současné turistické produkty země jsou seskupeny do sedmi hlavních kategorií.

Hlavní forma CR	Podskupiny
Slunce a pláž	slunce a pláž
Aktivní turistika	ekoturistika, venkovský, dobrodružný
Kulturní cestovní ruch	náboženský, etnický, městský, gastronomický,

¹⁰⁸ PFETS, 2005, [online]

¹⁰⁹ BusinessInfo.cz, 2013

¹¹⁰ BusinessInfo.cz, 2013

¹¹¹ Subsecretaría de desarrollo turístico, 2011, [online]

Vědecký cestovní ruch	jazykový a vzdělávací, návštěva populárních festivalů, výstavy uměleckých předmětů a ukázky tradičních řemesel paleontologický, archeologický, těžební, geologický
Zdravotní cestovní ruch	termální, lékařský, zdraví a krása
Sportovní cestovní ruch	lyže/sníh, rekreační lov zvěře a rybolov, golf, polo
Speciálně zaměřený turismus	kongresový, výletní plavby, nákupy, projížďky speciálními vlakovými soupravami, návštěva památek přírodního a kulturního dědictví - UNESCO, výletní okruhy, návštěva zábavních či tematických parků

Tab. č. 8, zdroj: PFETS 2005

6.4 Institucionální rámec

Předtím než se dostaneme ke konkrétnějšímu popisu zkoumané problematiky, je nezbytné uvést výčet organizací zabývajících se udržitelným turismem a jejich roli, kterou při jeho prosazování zastávají. Hlavními orgány zodpovědnými za zvyšování konkurenceschopnosti národního cestovního ruchu, za jeho propagaci a tvorbu plánů a projektů v oblasti udržitelného rozvoje jsou **Ministerstvo turismu** a pod něj spadající **Národní turistický sekretariát (SECTUR)**. Vizí ministerstva je učinit z Argentiny jednu z hlavních turistických destinací jihoamerického kontinentu, která bude disponovat kvalitou a rozmanitostí turistických produktů vytvořených na základě vyváženého územního rozvoje šetrného k životnímu prostředí a kulturní identitě místních obyvatel.

Jednou z nejvýznamnějších institucí na poli udržitelného cestovního ruchu je také **Národní sekretariát pro životní prostředí a udržitelný rozvoj**, který byl založen v roce 1992. Tento orgán se zabývá tvorbou nástrojů a národních politik v oblasti životního prostředí, posuzováním environmentálních dopadů, zaváděním preventivních opatření před nadměrným znečišťováním a v neposlední řadě prosazováním konceptu udržitelného rozvoje a jeho zaváděním do národních politik a programů. Pod jeho působnost spadá několik dalších specificky zaměřených organizací např. Sekretariát pro podporu udržitelného rozvoje, Národní správa pro řízení udržitelného rozvoje, Správa pro klimatické změny, Organizace pro čistou produkci a udržitelnou spotřebu, Správa pro environmentální a sociální dopady apod. Tvorbou plánů a politik v oblasti udržitelného turismu se Sekretariát zabývá teprve od roku 2002, kdy se v zemi začal ve větší míře zohledňovat vztah mezi cestovním ruchem a životním prostředím, stejně jako

ekonomický, environmentální a sociální přínos inteligentního využívání přírodních a kulturních zdrojů. Pro záležitosti šetrné turistiky byla proto v daném roce vytvořena speciální pracovní skupina pod názvem „*Jednota turismu a udržitelného rozvoje*“, složená z jednoho koordinátora, odborného poradce, technického asistenta a celé řady expertů z různých orgánů Sekretariátu. Hlavním úkolem skupiny je podporovat realizaci programů, projektů a aktivit zaměřených na posilování kapacit sekretariátu v oblasti ochrany životního prostředí a rozvoje udržitelné turistiky.¹¹²

V neposlední řadě je potřeba zmínit také **Správu národních parků** - pravomocný orgán spadající pod Ministerstvo turismu, pověřený údržbou a kontrolou Národního systému chráněných území, určeného ke konzervaci biologické a kulturní rozmanitosti. Od roku 2000 se Správa národních parků začala, ve spolupráci s Národním turistickým Sekretariátem (SECTUR), zaměřovat také na propagaci chráněných území jako hlavních destinací pro rozvoj ekoturistiky a udržitelného turismu.¹¹³

6.5 Historický vývoj prosazování konceptu odpovědného turismu

Rozvoj udržitelných turistických aktivit nemá v Argentině dlouhou historii. Koncept odpovědnosti a ohleduplnosti k životnímu prostředí a místnímu obyvatelstvu, byl do rozvojových programů a politik zahrnut teprve nedávno - v průběhu posledního desetiletí. První oficiální iniciativy na poli odpovědného turismu, vznikají v Argentině na konci 80. let, kdy se skupina několika ochránců přírody a expertů z oblasti turistického sektoru, znepokojena negativním dopadem masového turismu na životní prostředí, rozhoduje pro založení ekoturistické nadace FUNECO (*la fundación de Ecoturismo de Argentina*). Ta byla institucionalizována v roce 1991. Přestože řada zakládajících členů se tématu udržitelného turismu věnovala již daleko dříve, teprve FUNECO se díky své institucionální podobě stala oficiálním odrazovým můstkem pro budoucí rozvoj tohoto odvětví. Tato ekoturistická nadace je první nevládní neziskovou organizací na území Jižní Ameriky, která se zabývá tvorbou politik a plánů pro rozvoj udržitelného turismu.¹¹⁴ K intenzivnějšímu prosazování odpovědnějšího turistického konceptu dochází především od roku 2002 v souvislosti se zvyšujícím se tlakem na přírodní zdroje vyvolaným velkým přílivem zahraničních turistů.

¹¹² Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, 2005, [online]

¹¹³ Administración de Parques Naturales, 2007, [online]

¹¹⁴ Fundación Ecoturismo Argentina, 2007, [online]

V roce 2005 byl v nově vydaném národním zákoně (č. 25.997) o cestovním ruchu, poprvé zakotven princip udržitelného rozvoje. Ten říká, že turistická činnost musí být rozvíjena v souladu s principy ochrany a udržitelného využívání biologické a kulturní rozmanitosti tak, aby z přírodních a kulturních zdrojů země měly prospěch nejen generace současné, ale rovněž i ty budoucí.¹¹⁵

Další významný krok na poli rozvoje udržitelného turismu byl učiněn v roce 2009 vytvořením Platformy Odpovědného Turismu (RTR - *Red de Turismo Responsable*), která sdružuje členy z oboru hotelnictví, zástupce cestovních agentur, provozovatele turistických služeb, sociální organizace, komunikační média, vzdělávací instituce a představitele vládních institucí. Hlavní náplní této platformy je vytváření strategií za účelem podnícení rozvoje udržitelného turismu na půdě velkých i malých podniků.¹¹⁶

Na základě zjištěných informací můžeme konstatovat, že v současné době se argentinské odvětví cestovního ruchu nachází ve fázi adaptace na nově vzniklé politiky a programy rozvoje udržitelného turismu, z nichž nejvýznamnější je tzv. *Federální Strategický Plán Udržitelného Turismu pro rok 2016* (PFETS). Tento plán, který byl schválen v roce 2005, je výsledkem společného úsilí zástupců veřejné, soukromé a akademické sféry působících na lokální, regionální i národní úrovni. PFETS navrhuje strategii udržitelného ekonomického rozvoje turistického sektoru, jež klade velký důraz na princip sociálního začleňování a ochranu kulturního národního dědictví. Plán rovněž zahrnuje soubor indikátorů pro měření turistické udržitelnosti. Hlavním posláním federálního dokumentu je vytvořit na území Argentiny příznivé podmínky pro vyvážený a udržitelný rozvoj cestovního ruchu a zlepšit kvalitu života místních obyvatel i návštěvníků.¹¹⁷ V mnohých provinciích se PFETS stal základem strategických plánů udržitelného rozvoje. V roce 2011 byla vytvořena jeho aktuální verze doplněna o turistické produkty jednotlivých regionů a predikce vývoje návštěvnosti chráněných oblastí pro rok 2020. Plán rovněž stanovuje 23 federálních programů, zahrnujících specifické cíle a indikátory a vymezuje, které federální orgány jsou odpovědné za jejich plnění. V plánu jsou uvedeny také strategické záměry a programové rámce jednotlivých turistických regionů, které představují jakousi agendu prioritních otázek, na něž se bude úsilí regionálních subjektů postupně zaměřovat.¹¹⁸

¹¹⁵ Senado y Cámara de Diputados de la Nación Argentina, 2005, [online]

¹¹⁶ PFETS, 2011, [online]

¹¹⁷ PFETS, 2005, [online]

¹¹⁸ PFETS, 2011, [online]

PFETS vymezuje tři obecné cíle:

- » *Environmentální*: implementovat model rozvoje cestovního ruchu ohleduplného k životnímu prostředí,
- » *Socio-kulturní*: zajistit vyšší kvalitu života všem obyvatelům Argentiny při respektování kultury, identity a hodnot hostitelských komunit,
- » *Socio-ekonomický*: zajistit spravedlivou tvorbu a distribuci příjmů z turistické činnosti.¹¹⁹

6.6 Normalizace a certifikace turistické udržitelnosti

Jsou to především státy Latinské Ameriky, které začaly v posledních letech projevovat velký zájem o vytváření a zavádění nejrůznějších norem a standardů, s cílem odlišit produkty udržitelného turismu od produktů turismu konvenčního. Svědčí o tom fakt, že v latinskoamerickém regionu se dnes, v porovnání s ostatními rozvojovými zeměmi, nachází největší množství certifikačních programů udržitelného turismu na světě. V roce 2003 byla proto za podpory Meziamerické rozvojové banky vytvořena zastřešující platforma *Sustainable Tourism Certification Network of the Americas (STCNA)*, sdružující nejen dané certifikační programy, ale rovněž veřejné a soukromé podniky propagující certifikaci a jiná environmentální témata spojená s turismem, akademické orgány, nadace či instituty řady latinskoamerických států (včetně Argentiny), jejichž cílem je především vytváření společných nástrojů, programů a strategií aplikovatelných v oblasti udržitelného turismu. Platforma byla vytvořena jak pro potřeby regionálního dialogu mezi jednotlivými kapitálovými účastníky členských států, tak za účelem sdílení informací o světových certifikačních programech. Hlavním záměrem platformy je rozšířit certifikační programy do všech zemí latinskoamerického regionu a tím na území celého kontinentu přispět k minimalizaci sociálních, ekonomických a environmentálních dopadů produkovaných turismem masového charakteru.¹²⁰

Mezi první snahy, které byly v Argentině vyvinuty ve prospěch navýšení kvality turistických produktů a minimalizace negativních dopadů na životní prostředí, patří soubor několika technických norem vydaný v letech 2008 - 2009, stanovující požadavky na systém řízení kvality turistických služeb. Orgánem pověřeným tvorbou technických norem a udělováním

¹¹⁹ ROMÁN - CICCOLELLA, (2009)

¹²⁰ STCNA, 2013, [online]

certifikačních známek, jež přispívají ke zlepšování kvality života a bezpečnosti návštěvníků, je Národní institut pro normalizaci a certifikaci (IRAM), spadající pod světovou platformu národních normalizačních strategií, označovanou jako ISO.¹²¹ Principem normy je stanovit jednoduchou zásadu, kdy vedení firmy stanoví cíle a plány v oblasti kvality své produkce (v tomto případě v oblasti poskytovaných služeb) a tyto jsou postupně pomocí nastavených procesů realizovány, přičemž účinnost těchto procesů je měřena a monitorována, aby společnost mohla přijmout účinná opatření na změnu. Normy podporují racionální využívání zdrojů, zavádění inovací, zajišťují udržení stále vysoké kvality poskytovaných služeb, přináší výhody z hlediska snižování provozních nákladů či zvyšování důvěry veřejnosti a státních orgánů apod.¹²² Argentinský institut pro standardizaci a certifikaci je nevládní nezisková organizace, jejímž základním úkolem je stanovovat technické normy, podporovat certifikaci výrobků a služeb a prosazovat zavádění systému řízení kvality do podniků veřejného i soukromého sektoru, s cílem zajistit jejich popularitu a zároveň bezpečnost spotřebitelům. Hlavní vizí IRAM je stát se vedoucí institucí, na národní, regionální i mezinárodní úrovni, v oblasti udržitelného rozvoje, zvyšování konkurenceschopnosti podniků a kvality života občanů.¹²³

Jednou z nejdůležitějších nedávno vydaných norem v oblasti cestovního ruchu je **IRAM 42300**, která specifikuje postupy a požadavky pro zvýšení kvality turistických služeb na území chráněných oblastí. Zároveň stanovuje povinnosti, které musí podniky plnit, aby mohli přírodní oblasti využívat pro provozování své ekonomické činnosti. Podle normy musí všichni provozovatelé turistických služeb na území chráněných oblastí vypracovat plán, v němž se zavážou k sociální odpovědnosti, ochraně přírodních zdrojů, prosazování environmentálního vzdělávání a k praktikování udržitelných postupů. Hlavní úlohou normy je zajistit kvalitu životního prostředí, bezpečnost návštěvníků a vysokou úroveň poskytovaných služeb.

Zavádění certifikátů turistické udržitelnosti, je ovšem v Argentině poměrně novodobým fenoménem. Jednou z mála organizací věnujících se implementaci udržitelných modelů řízení hotelových a turistických podniků a vydávání certifikátů je poradenská firma *ProConsultora Turística*. Organizace vyvíjí projekty udržitelného rozvoje, zasazuje se o zvyšování konkurenceschopnosti podniků v oblasti turistických,

Obr. č. 2, zdroj: Directorio Verde, 2010

¹²¹ IRAM, 2009, [online]

¹²² ISO.cz, 2008, [online]

¹²³ IRAM, 2009, [online]

hotelových a gastronomických služeb a vydává certifikační známku zelené a udržitelné turistiky *NaturCert*.¹²⁴

V roce 2009 byl provinční vládou Buenos Aires představen historicky první certifikační program ATS, který klasifikuje turistická ubytovací zařízení podle stupně jejich závazku k životnímu prostředí. Podle vládních představitelů provincie se jedná se o první certifikační program tohoto druhu na území Jižní Ameriky. Programy se stejnými parametry existují pouze v USA, na Kostarice a v několika evropských státech a zemích Oceánie. Program, který spadá pod *Správu udržitelné produkce a spotřeby* stanovuje soubor kritérií vztahujících se např. na snižování emisí oxidu uhličitého, omezení spotřeby vody energie a jejich efektivní využívání, recyklaci odpadu, konzervaci přírodních zdrojů či zlepšování kvality ovzduší. Provinční vláda Buenos Aires si od programu slibuje především zlepšení environmentálního managementu hotelových zařízení a rozšíření nabídky ekoturistických služeb, jež by vyplnily současnou mezeru na trhu domácího cestovního ruchu.¹²⁵

6.7 Chráněná území a jejich role pro rozvoj ekoturistiky

Vzhledem k tomu, že krajinná a druhová diverzita tvoří obecně nezbytný základ pro rozvoj udržitelného turismu, je nutné zhodnotit jakým způsobem a do jaké míry dnes Argentina usiluje o ochranu svého přírodního bohatství, a tedy nakolik je povoleno jednotlivá státem chráněná území ekonomicky využívat. Abychom došli k odpovědi, je nutné rozebrat některé z důležitých environmentálních indikátorů udržitelného rozvoje (např. % chráněných území) Další část kapitoly bude zjišťovat, zda a do jaké míry je domorodým obyvatelům žijícím na území chráněných oblastí umožněno podílet se na správě chráněných území a ekonomickém prospěchu z turistické činnosti. Text bude doplněn o dostupné statistické údaje vystihující vývoj návštěvnosti ve zkoumaných oblastech.

6.7.1 Vymezení chráněných území a jejich zastoupení

Argentina je velmi různorodá co do přírodních podmínek. Za účelem vyzdvížení zvláštních atributů a vlastností jednotlivých krajinných oblastí, je státní území rozděleno na 18

¹²⁴ Pro Consultora Turística, 2012, [online]

¹²⁵ Directorio Verde, 2010, [online], FOGELBERG (2010)

odlišných ekologických regionů čítajících na 20 000 druhů rostlin, 700 druhů ryb, 150 odlišných zástupců z řad obojživelníků, 250 různých druhů plazů, kolem 350-ti druhů savců a asi 1000 druhů zástupců z říše ptactva.¹²⁶ **Eko-regionem** se rozumí ekologicky a geograficky definované území, ve kterém dominují specifické relativně jednotné geomorfologické a klimatické podmínky a které zahrnuje soubor unikátních ekosystémů, jejichž fungování je nezbytným předpokladem pro udržení ekologické stability.¹²⁷ Z 18 eko-regionů je 15 těch, které se nachází na pevnině a 3, které se rozkládají mimo pevninu (ostrovy jižního Atlantiku, argentinský sektor Antarktidy a argentinské moře).¹²⁸

Vedle osmnácti různých ekosystémů a několika lesních eko-regionů se na území Argentiny vyskytují více než čtyři stovky chráněných oblastí různých kategorií - od národních (federálních), přes provinční, obecní až po soukromé. Přestože se číslo může zdát vysoké, rozlohou tyto chráněné oblasti nepřesahují 7 % celého území země (bez antarktického sektoru a ostrovů v jižním Atlantiku, na něž si Argentina činí nárok).¹²⁹ Sekretariát pro životní prostředí a udržitelný rozvoj definuje chráněné oblasti jako „*geograficky vymezený soubor kontinentálních (suchozemských a vodních) a pobřežních/mořských ekosystémů spadajících pod systém státní ochrany.*“¹³⁰ Počátky vzniku prvních snah o ochranu přírody se datují do roku 1903. V roce 1922 byl na území Argentiny založen první národní park (Nahuel Huapi), který nese současně titul nejstaršího národního parku na jihoamerickém kontinentu. A konečně o 12 let později (v roce 1934) byla ustavena *Správa Národních Parků* - hlavní orgán zodpovědný za kontrolu a údržbu chráněných oblastí.¹³¹ Teprve od roku 2000 se Správa zabývá také propagací chráněných území jako hlavních ekoturistických destinací.

Zákon č. 22.351 o chráněných územích, vymezuje následující typy státem chráněných oblastí:

Národní parky (34) - jsou nejpřísněji chráněnou kategorií přírodních rezervací, využívanou pro rekreační účely. Tyto oblasti jsou charakteristické zejména velkým množstvím nedotčených geomorfologických útvarů, původních rostlinných a živočišných druhů. Protože slouží primárně

¹²⁶ BAO (2010)

¹²⁷ Sistema de Informaciones de Biodiversidad, 2005, [online]

¹²⁸ Fundación Vida Silvestre Argentina, 2005, [online]

¹²⁹ Velvyslanectví České republiky v Buenos Aires, 2009, [online]

¹³⁰ GTAP, 2013, [online]

¹³¹ Administración de Parques Naturales, 2008, [online]

ke konzervačním účelům, lidská činnost je zde omezena na minimum. Kromě udržitelných turistických aktivit, je provozování jakékoli další ekonomické činnosti na území národních parků přísně zakázáno. Tři z národních parků jsou zapsány na seznamu UNESCO – Iguazú v provincii Misiones, El Cañon de Talampaya na území provincie La Rioja a Národní park Los Glaciares v patagonské provincii Santa Cruz.

Národní rezervace: jsou chráněná území s vysokou ekologickou hodnotou, která plní funkci ochranných pásem národních parků. Přestože konzervace původní fauny a flóry je zde prioritní, v oblasti jsou kromě turismu, povoleny rovněž některé další ekonomické aktivity jako např. povrchová těžba, zemědělská či průmyslová činnost. Zákaz se však stahuje na lov divoké zvěře, komerční rybolov a introdukci cizokrajných rostlinných či živočišných druhů. Provozování rekreačního lovu, jako jedné z forem turistického odvětví, je umožněno pouze v určitých, za tímto účelem, vymezených úsecích národních rezervací.

Přísně chráněné přírodní rezervace: zahrnují oblasti vyznačující se vysokou ekologickou hodnotou, oplývající řadou unikátních ekosystémů a rostlinných a živočišných společenstev. Jedná se o území národního i regionálního významu. Z důvodu zachování ekosystémové rovnováhy, jsou využívány pouze pro vědecké a konzervační účely, nikoli pro účely rekreační. Přístup do těchto oblastí je umožněn pouze výzkumným pracovníkům či osobám odpovědným za jejich správu.

Přírodní rezervace sloužící ke vzdělávacím účelům: jsou lokality, které se nachází v bezprostředním či blízkém okolí přísně chráněných přírodních rezervací. Tento typ chráněného území je využíván pro potřeby environmentálního vzdělávání žáků a veřejnosti a k interpretaci přírodního a kulturního dědictví.

Přírodní památky: jsou území zřízená k ochraně určitých přírodních objektů, rostlinných nebo živočišných druhů ekologického, vědeckého, estetického či vzdělávacího významu. Tato území mohou obývat pouze osoby zodpovědné za údržbu a správu těchto ploch.¹³²

¹³² Dirección de Recursos Naturales de la Pampa, 2013, [online]

Mapa č. 9: Eko-regiony na území Argentiny

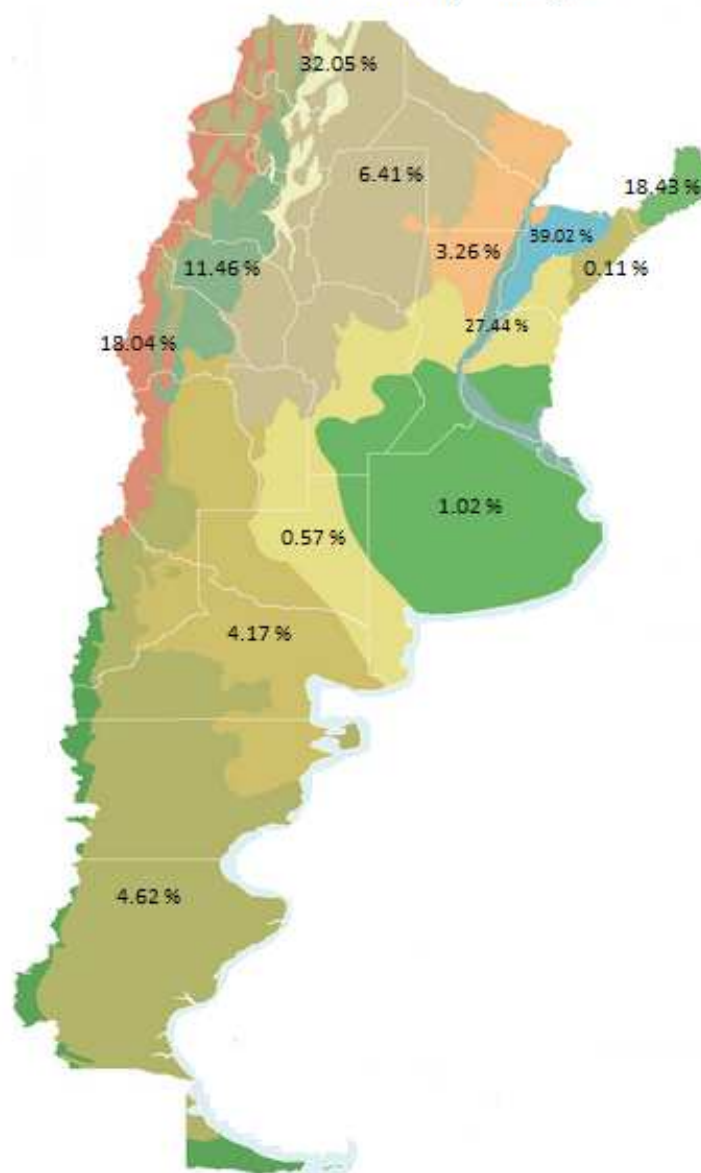
Zdroj: Administración de Parques Nacionales, 2013

V průběhu posledních dvou desetiletí můžeme na území Argentiny pozorovat významný nárůst chráněných ploch. Jen za posledních 14 let narostla plocha chráněných území o 2,44 %. V souladu s mezinárodními závazky, ke kterým se Argentina zavázala, by plocha chráněných území měla do roku 2015 vzrůst na 10 % celkové rozlohy země. V dlouhodobém horizontu se dokonce očekává, že do kategorie chráněných území bude spadat až na 15 % celkové rozlohy každého eko-regionu.¹³³

Navzdory pozitivním trendům, se však Argentina nadále pohybuje daleko pod světovým průměrem (11 %).¹³⁴ Na základě údajů vyobrazených na mapě č. 7, si můžeme rovněž všimnout, že chráněná plocha některých eko-regionů ani zdaleka nedosahuje požadované hranice pro rok 2015. Tento závazek se tak pravděpodobně splnit nepodaří. I kdyby byl závazek přece jen naplněn, v praxi může být realita naprosto odlišná. Jak přiznávají samy argentinské zdroje (např. publikace *Parques Nacionales y otras Áreas Protegidas de la Argentina*, nakladatelství Aguilar, 2008, Buenos Aires) jen kolem 2 % území (tj. 3,7 miliónů ha) je v současné době chráněno skutečně efektivně a v souladu s uznávanými standardy ochrany přírody. Zbytek jsou přírodní rezervace „jen na papíře“.¹³⁵

Chráněná území jako procentuální podíl celkové rozlohy eko-regionů

Mapa č. 10, zdroj: Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, 2009

¹³³ Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, 2006, [online]

¹³⁴ Enciclopedia online - Kalipedia, 2011, [online]

¹³⁵ Velvyslanectví České republiky v Buenos Aires, 2009, [online]

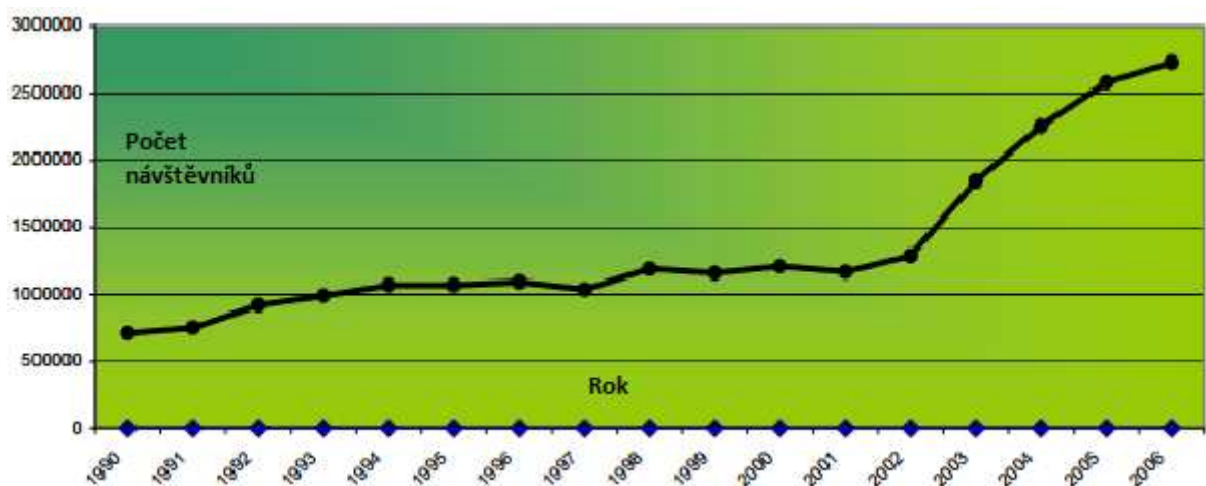
6.7.2 Vývoj návštěvnosti v chráněných oblastech

Zájem veřejnosti o návštěvu chráněných oblastí (především národních parků), za účelem rekreace a turistického vyžití, v posledních letech výrazně stoupá. Podle *Správy Národních parků* dnes přibližně polovina všech turistů, která do Argentiny zavítá, navštíví některou z chráněných oblastí.¹³⁶ Následující graf vystihuje vývoj návštěvnosti chráněných ploch v období mezi lety 1990 - 2006. Tvar křivky ukazuje, že zatímco do roku 2002 se počet turistů v chráněných oblastech pohyboval na přibližně stejné úrovni, od roku 2002 v tomto směru dochází k markantnímu nárůstu.

Ze statistických údajů vyplývá, že do národních parků se v roce 2003 podívalo o 50 % více turistů (1 800 000) než v roce předcházejícím. Tento „turistický boom“ je připisován historicky největší finanční krizi, která kdy poznamenala argentinskou ekonomiku. V roce 2001 došlo vlivem devalvace národní měny ke zlepšení finanční dostupnosti Argentiny a významnému navýšení počtu zahraničních turistů. Obecně největší zahraniční návštěvnosti se těší park Iguazú v provincii Misiones, Nahuel Huapi a Los Glaciares na území patagonských And a nejjihněji položený národní park Tierra del Fuego, který je taktéž součástí andského patagonského systému.¹³⁷

Návštěvnost chráněných území v letech 1990 - 2006,

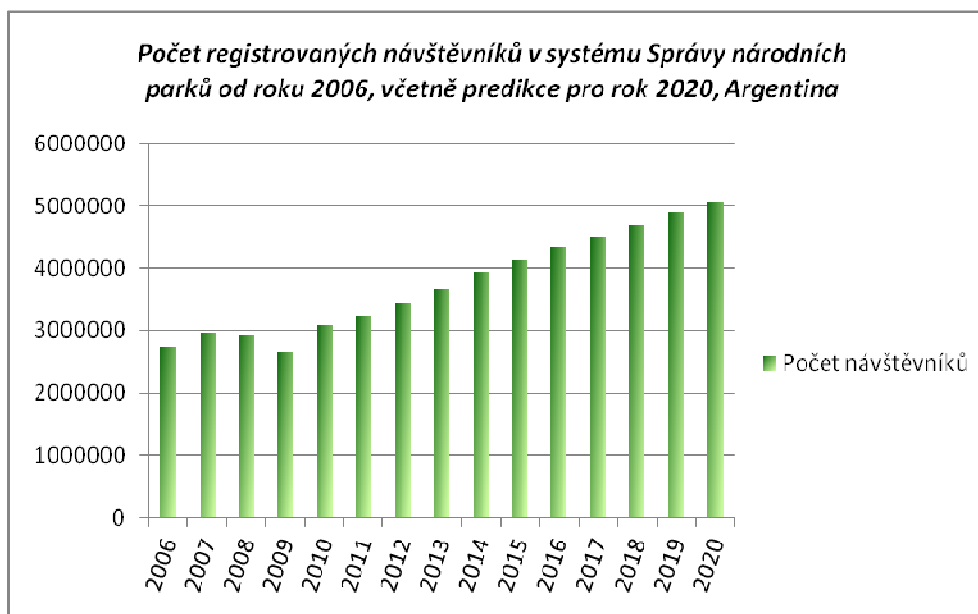
Správa Národních Parků, Argentina

Graf č. 7, zdroj: *Administración de Parques Naturales*, 2007

¹³⁶ *Administración de Parques Naturales*, 2007, [online]

¹³⁷ *ECOS del Parque - Periódico del Parque Nacional Nahuel Huapi*, 2007, [online]

Graf č. 8, zdroj: PFETS, 2011

Pro potřeby adaptace na stále se zvyšující příliv turistů, byl v roce 2011 jako součást strategického federálního plánu pro rozvoj udržitelného turismu pro rok 2020, vypracován graf, který se snaží odhadnout budoucí vývoj návštěvnosti chráněných území. Podle predikce, dojde jen v průběhu sedmiletého období (2012 - 2020), k navýšení o téměř 1,5 mil. návštěvníků. Tento kontinuální výrazný nárůst počtu turistů během krátkého časového úseku, bude nepochybně vyžadovat tvorbu nových opatření či zavádění přísnějších restrikcí a to zejména v hojně navštěvovaných národních parcích.

V roce 2011 bylo na území národních parků zaregistrováno celkem 3 157 884 návštěvníků, o 0,6 % více než v roce předešlém. Z celkového počtu osob byla většina domácího původu (67,6 %), zbytek pak představovali turisté za zahraničí (32,4 %). Hlavní ekoturistickou destinací se stal v daném roce národní park Iguazú (38,7 % - 1 221 267). Druhá největší návštěvnost byla zaznamenána v parku Los Glaciares (16,7 % - 526 546). Třetí v pořadí oblíbenosti turistů se stal národní park Tierra del Fuego (9,2 % - 290 414) a čtvrté místo z hlediska objemu návštěvnosti obsadil nejstarší národní park Nahuel Huapi (8,3 % - 263 231). Nejoblíbenějším parkem zahraničních turistů se v roce 2011 stal NP Iguazú (46,9 %), NP Los Glaciares (30,6 %) a NP Tierra del Fuego (11,3 %). Naopak největší počet domácích návštěvníků byl zaznamenán v NP Iguazú (34,7%), v NP Nahuel Huapi (10 %) a v NP Los Glaciares (10 %).¹³⁸

¹³⁸ Subsecretaría de desarrollo turístico, 2011, [online]

Vývoj návštěvnosti NP Iguazú a Nahuel Huapi v letech 1990 - 2005			
Ekoregion a NP	Počet turistů		
	1990 - 1997	2000	2005
<i>NP Iguazú (Paranejský prales)</i>	530.270 (1993)	579.463	912.113
<i>NP Nahuel Huapi (Patagonské lesy)</i>	470.035 (1994)	147.256	430.907

Tab. č. 9, zdroj: Administración de Parques Naturales, 2007

6.7.3 Chráněná území a problematika domorodých komunit

Pro regiony Latinské Ameriky obecně platí, že oblasti s největší biologickou rozmanitostí se vyznačují zároveň největší kulturní diverzitou. Na základě několika provedených studií bylo zjištěno, že až 80 % všech chráněných ploch vyskytujících se na území Latinské Ameriky zahrnuje, kromě původní fauny a flóry, rovněž tradiční domorodá osídlení, tvořící základ latinskoamerické kultury.¹³⁹ Důvod této skutečnosti je prostý - příslušníci původních národů, odjakživa žijící v souladu s přírodou, se logicky přizpůsobili životu v takovém prostředí, které jim dokázalo poskytnout dostatek přírodních zdrojů potřebných k přežití. Také v Argentině je proto významná část celkové rozlohy chráněných území vlastněna či stále obývána méně početnou, zato kulturně pestrou skupinou domorodých komunit. Ty se nacházejí především v ekologicky nejhodnotnějších regionech, kterými jsou Paranejský prales, prales Yungas a území Patagonských lesů.¹⁴⁰ Zabírání ekologicky cenných zón pro zakládání nových chráněných ploch, tak vede k častým konfliktům mezi původními obyvateli a některými zájmovými skupinami z řad většinové společnosti (např. Správou Národních parků, těžebními podniky apod.). Znemožňování přístupu k přírodním zdrojům, zavádění přísných státních norem a koncepcí, zabírání půdy za účelem těžby či kultivace plodin, omezování životního prostoru či nucená vystěhování z tradičně obývaných území, vyvolalo v posledních letech v mnoha latinskoamerických společnostech (včetně argentinské) silící politickou angažovanost domorodých komunit v otázkách ochrany přírodních zdrojů na svém teritoriu.

Ústava argentinské republiky z roku 1994 přiznává indiánskému etniku právo na vlastnictví a užívání tradičně obývaných území, stejně jako právo přístupu k přírodním

¹³⁹ Programa FAO/OAPN, 2008, [online]

¹⁴⁰ Administración de Parques Naturales, 2007, [online]

zdrojům.¹⁴¹ Zájmy obyvatel žijících na území chráněných oblastí se však dostávají často do rozporu s environmentální politikou státu. Tento rostoucí střet zájmů vedl v Argentině nevyhnutelně ke vzniku několika domorodých institucí, ke společné diskuzi a nastolení spravedlivějších podmínek. V roce 2005 podepsali představitelé *Správy národních parků* se zástupci *Národního institutu pro domorodé otázky*¹⁴², dohodu, v níž se zavázali respektovat domorodé komunity žijící v chráněných oblastech. Úmluvou byla obyvatelstvu rovněž přislíbena možnost podílet se na správě chráněných oblastí, stejně jako na příjmech z této činnosti plynoucích.

Díky těmto významným krokům se dnes značná část celkové plochy státem chráněných území nachází ve vlastnictví či pod správou místních domorodých komunit. Otázkou však zůstává, zda jsou obyvatelé domorodého etnika dostatečně připraveni převzít plnou kontrolu nad správou chráněných území a zda jsou schopni zajistit kvalitní a efektivní ochranu přírodních zdrojů. Přestože domorodé organizace aktivně bojují proti přístupu nadnárodních korporací či jiných externích aktérů na své území, podle Správy Národních parků nejsou dané instituce zatím dostatečně připraveny ustát politické a ekonomické tlaky a zajistit efektivní konzervaci přírodních zdrojů bez pomoci státu.¹⁴³ V roce 2007 byl pod záštitou Správy národních parků vytvořen projekt zaměřený na „*Rozvoj národních kapacit pro posílení národního systému chráněných území*“, který zahrnuje také speciální plán na podporu domorodého etnika. Ačkoli se projekt vztahuje na celkem jedenáct chráněných území, domorodé komunity se vyskytují pouze na území národního parku Pilcomayo, Calilegua, Baritú a Sierra de las Quijadas. Po dobu přípravy byl projekt konzultován jak se zástupci jednotlivých indiánských obcí, tak s představiteli nevládních neziskových organizací. Společná diskuze sloužila především k identifikaci hlavních obav a očekávání domorodého obyvatelstva.¹⁴⁴ Mezi hlavní faktory, které brání plné participaci komunit na projektu a snižují tak jejich konkurenceschopnost a tedy možnost podílet se na správě chráněných území, patří zejména:

¹⁴¹ UNICEF, 2008, [online]

¹⁴² Je politická organizace, která byla založena v roce 1985 zástupci z řad domorodé společnosti. Instituce dohlíží především na dodržování ústavou uznaných práv původních obyvatel a řeší politické, socio-ekonomické a kulturní záležitosti týkající se domorodé populace. Orgán mimo jiné realizuje programy zaměřené na rozvoj domorodých komunit např. na podporu zemědělské a řemeslné výroby, zajištění přístupu k půdě, apod. Ve spolupráci s Ministerstvem školství usiluje o obnovu a zachování tradic, jazyka a kulturní identity původních národů. Zdroj: INAI, 2012, [online]

¹⁴³ Administración de Parques Naturales, 2007, [online]

¹⁴⁴ Dirección Nacional de Conservación de Áreas Protegidas, 2007, [online]

- *nedostatečná či nekvalitní infrastruktura (některé komunity nejsou napojeny na ústřední infrastrukturní síť = omezený přístup k veřejným službám, v období dešťů jsou některé z komunit zcela izolovány),*
- *nízká vzdělanost (vysoká míra negramotnosti, slabá znalost španělského jazyka),*
- *problém s vlastnictvím tradičně obývaných území (některá nárokováná teritoria doposud nespadají do rukou komunit = rozpor s ústavou)*
- *špatný přístup k informacím, informačním technologiím, bankovním úvěrům a technické asistenci*

Hlavním cílem projektu je:

- » *zajistit dosažení důstojnějšího života domorodých komunit skrze uznávání a respektování jejich práv a kulturní identity,*
- » *umožnit komunitám přímou účast na realizaci projektu a to po celou dobu jeho trvání,*
- » *zajistit aby obyvatelé zúčastněných komunit byli plně informováni o všech záležitostech týkajících se daného projektu,*
- » *zajistit komunitám možnost účastnit se společných diskuzí,*
- » *vytvořit předpoklady pro úspěšný sociální a ekonomický rozvoj domorodých komunit,*
 —► *zajistit aby obyvatelé komunit měli možnost podílet se na ekonomickém prospěchu z turistické činnosti a tedy možnost využívat statků chráněných území také k vlastnímu prospěchu*
- » *zajistit podporu turistiky, aniž by tím byla dotčena kvalita místních obyvatel —► navrhnout vhodnou evaluaci a vypracovat plány na předcházení možných rizik a případná opatření pro jejich snižování.¹⁴⁵*

Přestože v posledních letech byla domorodým národům žijícím na území některých národních parků přiznána značná část kontroly nad jejich správou, otázka přístupu domorodých komunit k půdě a přírodním zdrojům na území chráněných oblastí nebyla doposud zcela vyřešena.¹⁴⁶ Plánované rozšiřování chráněných oblastí a rostoucí ekonomické zájmy některých stran tak v budoucnu nepochybně povedou k dalším konfliktům a nutnosti hledání nových kompromisů. Před založením nového národního parku či jiné chráněné oblasti je tedy nezbytné, aby vláda přizvala tamní domorodou komunitu k vzájemné diskuzi. Zároveň je nutné přijmout

¹⁴⁵ Dirección Nacional de Conservación de Áreas Protegidas, 2007, [online]

¹⁴⁶ ANAYA, 2012, [online]

taková opatření, která by obyvatelům žijícím nejen na území chráněné oblasti, ale i jejím okolí, zaručila účast na ekonomickém využívání rekreačního potenciálu krajiny.

6.8 Rozvoj venkovského komunitního turismu

Kritická situace mnoha znevýhodněných farmářských rodin se stala v Argentině průběhu 90. let hlavním impulsem pro rozvoj venkovského turismu. Počátek rozvoje této formy cestovního ruchu je v Argentině spojován s potřebou nalézt alternativní způsob obživy pro chudé obyvatele patagonského venkova, kteří v důsledku poklesu cen vlny - na niž byli ekonomicky závislí - nebyli schopni plně zajistit své živobytí.¹⁴⁷ Venkovský turismus je tedy v Argentině považován nejen za jeden z možných způsobů obživy, ale současně za jeden z efektivních nástrojů pro snižování chudoby na venkově. V roce 1999 byl pod záštitou Ministerstva vnitra argentinské republiky a platformy RAPTUR (*la Red Argentina de Turismo Rural*), sdružující 70 neziskových organizací, vypracován strategický plán rozvoje turistických aktivit na argentinském venkově, opírající se o principy udržitelného rozvoje. Cílem programu je vytvoření nových pracovních míst či zvýšení příjmu chudých farmářských komunit skrze využití všech zvláštních atributů venkovského prostředí - přírody, zemědělské půdy i tradičního života místních obyvatel.¹⁴⁸

Argentina se vyznačuje obrovským potenciálem pro rozvoj venkovského cestovního ruchu. Země vlastní rozlehlé venkovské oblasti, v nichž najdeme různé typy venkovských zařízení od malých hospodářství drobných rolníků po velké agrární statky významných vlastníků, z nichž některé si stále uchovávají svůj původní koloniální ráz. Rozvoj této formy cestovního ruchu zažívá v Argentině v uplynulých letech velký „boom“. Svědčí o tom nejen stálý nárůst venkovských zařízení, ale rovněž neustále se rozšiřující nabídka služeb a aktivit venkovské turistiky a realizace nových rozvojových projektů.¹⁴⁹ V rámci latinskoamerického regionu je Argentina považována za průkopníka daného odvětví a je tak v mnohém brána jako příklad pro ostatní země Latinské Ameriky.¹⁵⁰

Mezi nejvýznamnější projekty v oblasti venkovského cestovního ruchu patří Národní projekt venkovského turismu PRONATUR je projekt Ministerstva zemědělství (MAGyP)

¹⁴⁷ ROMÁN - CICCOLELLA (2009)

¹⁴⁸ BLASCO (2002)

¹⁴⁹ MONTIJN, CARRÉ (2005)

¹⁵⁰ ROMÁN - CICCOLELLA (2009)

- Ministerio de Agricultura, Ganadería y Pesca de la Nación) realizovaný prostřednictvím programu PROSAP (Programa de Servicios Agrícolas Provinciales) za účasti Ministerstva cestovního ruchu (MINTUR) a Národního ústavu pro zemědělskou technologii (INTA - Instituto Nacional de Tecnología Agropecuaria). Tento projekt, který byl vytvořen v roce 2008 a který zahrnuje množství dílčích lokálních projektů, se zaměřuje na podporu družstev zemědělských producentů, řemeslníků, venkovských komunit, cestovních agentura a kanceláří, úředníků a technických pracovníků z řad veřejného sektoru. Projekt PRONATUR usiluje především o:

» *začlenění žen a mladých lidí do venkovských aktivit,*

» *integraci místního obyvatelstva,*

» *podporu udržitelného rozvoje venkova,*

» *rozšíření zemědělské činnosti o aktivity venkovského cestovního ruchu,*

» *zachování původního přírodního, kulturního a historického rázu venkovské oblasti,*

» *navýšení přidané hodnoty zemědělských výrobků a nabízených služeb.*¹⁵¹

6.8.1 Založení venkovského komunitního družstva Valles Calchaquíes, Salta

Provincie Salta je, podle nejnovějších statistik opírajících se o průzkum mezinárodního cestovního ruchu, jednou z nejoblíbenějších turistických destinací zahraničních návštěvníků. Této popularitě se Salta těší nejen pro svou přírodní rozmanitost a nabídku kvalitních služeb, ale rovněž pro kvalitu a rozsah propagačních kampaní a ekonomickou stabilitu posledních několika let.¹⁵² Navzdory pozitivním předpokladům je rozvojový potenciál oblasti ohrožován především nízkým socio-ekonomickým rozvojem společnosti. Salta se nachází v severozápadním regionu - nejchudší oblasti Argentiny. Míra chudoby zde dosahuje téměř dvojnásobku průměrné národní hodnoty. Statistické údaje z roku 2010 rovněž uvádí, že zhruba pětina celkové populace Salty (1 215 207 obyvatel) se nachází pod hranicí chudoby.

Řada empirických studií realizovaných v letech 2008 - 2012 prokázala, že existuje souvislost mezi rozvojem cestovního ruchu a poklesem chudoby v různých částech světa. V případě severozápadního regionu Argentiny bylo zjištěno, že navýšení výdajů do rozvoje CR

¹⁵¹ PRONATUR, 2012, [online]

¹⁵² FORERO, LÓPEZ, MALDONADO (2009)

o pouhé 1 % by snížilo počet domácností žijících pod hranicí chudoby až o 2, 8 %. Využití turistického potenciálu oblasti tak může výrazně přispět k redukci chudoby.¹⁵³

Ačkoli má Salta pro svou přírodní a kulturní rozmanitost velký potenciál pro rozvoj všech šetrných forem turistiky, prosazování konceptu udržitelnosti zde nemá dlouhého trvání. Jedna z prvních iniciativ, která významně přispěla k rozvoji udržitelného turismu na území této provincie, bylo založení venkovského komunitního družstva **Valles Calchaquíes** (12004). Tato společnost, situovaná v horském údolí stejnojmenného pampského pohoří na jihovýchodě provincie, je samosprávnou regionální organizací sdružující na 50 domácností z celkem 12 různých venkovských obcí.¹⁵⁴ Členové družstva se specializují nejen na výrobu, propagaci a prodej rukodělných výrobků, ale také na organizaci turistických programů, v rámci nichž by návštěvníci měli možnost strávit několik dní v tradičních venkovských usedlostech ve společnosti farmářských rodin a poznat tak způsob života, kulturu a tradice původních venkovských osadníků. Při prosazování šetrné turistiky se družstvo opírá zejména o produkci kvalitního vína (Salta má ideální podmínky pro pěstování vinné révy) a tradici vinné kultury, která je pro tuto oblast specifická. S ohledem na princip sociálního začleňování byl v rámci organizace vytvořen také spolek žen, který je zapojen především do výroby tradičních ručně pletených vlněných výrobků či artiklů ze dřeva a kůže.¹⁵⁵ Kompletní nabídka družstvem nabízených turistických atrakcí je však velmi široká a zahrnuje následující činnosti:

» *účast na sklizni vína, návštěva vinných sklípků, degustace vinných produktů, výpomoc s péčí o domácí zvířata (dojení koz, stříhání ovcí), předení vlny, zapojení se do přípravy typických pokrmů místní kuchyně,*

» *projížďky na koni, procházky po rodinné farmě, projížďky na kole skrze údolí a členitý horský reliéf, návštěva řemeslných dílen či domácnosti řemeslníků a rodinných či obecních vinic, návštěva archeologických lokalit ve společnosti místních průvodců, organizace různých denních i nočních aktivit, prodej domácích výrobků,*

» *účast na tradičních slavnostech, ceremoniích, oslavách významných náboženských svátků, karnevalech, ukázky tradiční hudby a tance, praktikování místních zvyků.¹⁵⁶*

¹⁵³ Banco Interamericano de Desarrollo, 2012, [online], Fundación ProSalta, 2012, [online]

¹⁵⁴ Red de Turismo Campesino, Salta Argentina, 2012, [online]

¹⁵⁵ UNDP Argentina, 2008, [online]

¹⁵⁶ ROMÁN, CICCOLELLA (2009)

Na počátku spolupráce měla každá ze zapojených venkovských komunit v úmyslu vytvořit vlastní podnikatelský program a produkovat vlastní nabídku turistických služeb. Nicméně po hlubším zvážení všech okolností projektu si obyvatelé obcí uvědomili, že pouze vzájemná spolupráce a vytvoření společného družstva umožní zabránit konkurenčnímu boji mezi komunitami a jejich případnému znevýhodnění a tím posílit pouto nejen mezi rodinami jednotlivých komunit, ale i mezi komunitami navzájem. Venkovský spolek obyvatelům garantuje spravedlivou distribuci příjmů z turistické činnosti a tím eliminuje pocit frustrace ve společnosti. Vedle toho stanovuje ceny služeb a maximální počet turistů, který může každá rodina na určitou dobu hostit (v současné době je tento limit stanoven na 6 osob).¹⁵⁷

Komunitní projekt byl financován prostřednictvím *Programu malých grantů*, který byl zřízen v roce 1992 pod hlavičkou *Světového fondu pro životní prostředí a rozvojového programu OSN (UNDP)*. Záměrem grantového programu je podpořit lokální rozvojové projekty a ukázat, že i malé komunitní iniciativy mohou mít z globálního hlediska příznivý vliv na životní prostředí. Program přispívá především na takové aktivity, které souvisí s udržitelným rozvojem např. projekty zaměřené na ochranu biodiverzity, snižování rizik spojených s klimatickými změnami apod. Program, jehož činnost byla v Argentině zahájena v roce 2006, podporuje vedle Salty také další severozápadní provincie jako je Tucumán, Jujuy, Catamarca a La Rioja.¹⁵⁸

Na základě zjištěných informací a vymezení některých družstevních principů vyplývá, že se jedná o jedinečný a na konvenčním turismu zcela nezávislý spolek, jehož členové se nechtějí stát klasickým turistickým podnikem či pouhou turistickou atrakcí, ale naopak - společenstvím založeným na principu odpovědnosti a ohleduplnosti k přírodě, místním komunitám i návštěvníkům. Rozvojem šetrné turistiky usilují místní obyvatelé, nejen o obnovu a zachování své kulturní identity, ale také o ochranu svého území před invazí masové turistiky. Hlavním záměrem družstva je rozšířit současnou nabídku turistických služeb o nový, v Argentině doposud poměrně novodobý produkt v podobě komunitního cestovního ruchu a současně proniknout do regionálního i národního systému cestovního ruchu a povědomí veřejnosti.

¹⁵⁷ Sustainable Pangea, 2012, [online]

¹⁵⁸ UNDP, 2008, [online]

6.9 Rozvoj turismu v domorodých komunitách

Spolu s tím, jak se Argentina snaží proniknout mezi ekonomicky rozvinutější země, začíná stále častěji narážet na některé doposud neřešené sociální otázky související s postavením domorodých komunit, žijících často v chudých podmínkách v marginalizovaných oblastech, jako jsou okrajové části měst či venkovské oblasti. Přestože obyvatelé domorodého etnika zůstávají, v důsledku dlouholetého sociálního a ekonomického vyloučení, nadále nejchudší vrstvou argentinské společnosti, v posledních letech byla, ve směru zlepšení jejich právního a socio-ekonomického postavení, učiněna řada významných kroků. Vládní představitelé (federální i provinční) domorodá etnika oficiálně uznali za součást argentinské společnosti a ve spolupráci s několika mezinárodními institucemi (Světová banka, Mezi-americká rozvojová banka) vyvinuli značné úsilí k jejich zapojení do řady lokálních rozvojových projektů.

Vážná finanční krize, která v roce 2001 postihla argentinskou ekonomiku, měla značně negativní dopad na ekonomické subsistenční strategie domorodého etnika souvisejících s tržní poptávkou (např. nižší odbyt řemeslných výrobků, nižší mzdy za práci sezónního typu v agro-průmyslovém odvětví i těžebním sektoru apod.). Ve snaze zlepšit svou ekonomickou situaci a nalézt alternativní či doplňkový, dlouhodobě prosperující způsob obživy, se mnoho domorodých komunit, převážně těch s převahou žen, zapojilo do turistických aktivit zaměřených převážně na interpretaci specifické kultury a tradičních dovedností či produkci rukodělných výrobků. Vytvoření a zavedení modelu etnického turismu může sloužit nejen jako generátor příjmů, ale také jako stimul pro oživení a zachování kulturního dědictví domorodých komunit a současně jako nástroj k posílení schopností, soběstačnosti a důstojnosti domorodého etnika.¹⁵⁹

V letech 2000 - 2007 byl v šesti argentinských provinciích (Salta, Tucumán, Jujuy, Río Negro, Misiones a Neuquén) realizován jeden z prvních projektů Světové banky na zlepšení socio-ekonomického postavení domorodého etnika. Z projektu bylo financováno celkem 77 dílčích projektů, z toho 32 se týkalo sociálního a kulturního posilování domorodých komunit (27,2 % celkové částky – 1,6 mil. USD) a 45 bylo zaměřeno na udržitelné využívání přírodních zdrojů (37,4 % celkových nákladů projektu – 2,20 mil. USD). Velká částka (1,43mil. USD – 23,3 % nákladů) byla rovněž vynaložena na administrativní zajištění projektu. Zpočátku nebyl projekt zaměřen na rozvoj udržitelné turistiky, nicméně, po konzultaci se členy vybraných domorodých komunit, díky níž byly identifikovány jejich hlavní potřeby, se více než polovina (40) z celkového počtu 54 zapojených komunit (přes 18 000 lidí), rozhodla část poskytnutých finančních

¹⁵⁹ IADB, 2007, [online]

prostředků investovat do rozvoje ekoturistiky. Podle Světové banky totiž většina komunit považuje tento typ aktivity, z ekonomického, sociálního a kulturního hlediska, za nejvýhodnější. Projekty se zaměřily např. na:

» produkci řemeslných výrobků a jejich prodej ve speciálních prodejních centrech v národním parku provincie Misiones (Iguazú),
» založení campingů v provincii Tucumán,
» tvorbu programů s průvodci spojené s několikadenní návštěvou domorodých komunit a jejich obydlí v provincii Salta apod¹⁶⁰.

Na základě evaluace, která byla provedena po sedmiletém implementačním období, bylo zjištěno, že realizované lokální projekty významně přispěly k posílení sociálního a ekonomického postavení domorodých komunit.¹⁶¹ Banka sice připouští, že hodnotit závěry dílčích projektů je zatím předčasné, nicméně výsledek je obecně považován za úspěšný. Z evaluace vyplynulo následující:

*» domorodé komunity byly proškoleny v oblasti **nakládání s agro-chemikáliemi**, čímž by se do budoucna mělo předejít možným negativním dopadům na životní prostředí,*
*» příjemci investic vynaložených na **zajištění dodávek vody a zlepšení systému zásobování vodou** pro zavlažovací a spotřební účely, hlásí velké snížení nemocí přenášených kontaminovanou vodou, (nicméně kvalita vody vyžaduje systematický monitoring),*
*» investice do **rozvoje udržitelné turistiky** byly podle světové banky velmi úspěšné. Z evaluace vyplývá, že poskytování služeb organizovanějším způsobem má pozitivní dopad na místní ekosystém. S cílem snížit negativní dopady turistické činnosti Světová banka navrhla, aby každý dílčí projekt zahrnoval, vedle hodnocení environmentálních dopadů, také plán pro udržitelné řízení turistických (přírodních a kulturních) zdrojů.*
*» Cílem dalších dílčích projektů bylo **zlepšování produktivity a funkčnosti pastvin a živočišné produkce**. Z evaluace bylo zjištěno, že produktivita biomasy se na uzavřených i nově otevřených pastvištích výrazně zvýšila. Aby v budoucnu nedocházelo k omezování regeneračních schopností ekosystému a zároveň se zlepšili produktivní možnosti chudých farmářů, navrhla Světová banka praktikovat více způsobu pastevního hospodaření.*

¹⁶⁰ WB, 2007, [online], VERNER, 2009, [online]

¹⁶¹ VERNER, 2009, [online]

» *Značná část investic byla rovněž vynaložena na **zalesňování a ochranu lesních porostů a biologické rozmanitosti** ve smyslu zavedení nových technik využívaných komunitami pro potřeby dřevařského řemeslnictví či zamezení přístupu stád do lesního areálu. Projekty mají zamezit dalšímu snižování biodiverzity¹⁶².*

Základem pro rozvoj udržitelné turistiky se staly především projekty zaměřené na posilování sociálního a kulturního postavení domorodých komunit. Jednotlivé komponenty zahrnovaly: budování kapacit, zajištění odborné asistence při řešení právních konfliktů, zajištění technické asistence, územní plánování, organizaci seminářů a vzdělávacích programů na téma kulturních vlivů, rovnosti pohlaví apod., a v neposlední řadě zlepšení přístupu k základním sociálním službám.

Jako úspěchy klíčové pro rozvoj etnického turismu můžeme zdůraznit:

- » *opravu některých silnic a stezek, zajištění přístupu k pitné vodě, zdravotnickým službám a vzdělání,*
- » *rozvoj dovedností zaměřených na propagaci etnického turismu,*
- » *domorodé komunitní organizace byly legálně uznány a byla posílena jejich právní, politická a sociální pozice ve společnosti,*
- » *byla zahájena debata s některými významnými aktéry na poli ekoturistiky např. se Správou národních parků v souvislosti s udělením práva podílet se na řízení ekoturistické činnosti a konzervaci přírodních zdrojů v národním parku Lanin v provincii Neuquén,*
- » *v devíti komunitách byly vyřešeny některé právní otázky týkající se vlastnictví půdy,*
- » *došlo k posílení kapacit v oblasti komunikace, finančního a administrativního managementu a managementu přírodních a kulturních zdrojů.*
- » *v rámci projektu došlo také k revitalizaci kultury, tradic a tradičních dovedností zapojených etnických skupin apod.¹⁶³*

Díky tomuto projektu byly v zapojených komunitách vytvořeny základní podmínky pro rozvoj udržitelné turistiky, které je ovšem potřeba neustále monitorovat, rozšiřovat a zdokonalovat. Předpokládá se však, že dosažené výsledky značně usnadní realizaci případných navazujících rozvojových projektů.

¹⁶² WB, 2007, [online]

¹⁶³ WB, 2007, [online]

7. VYBRANÉ FAKTORY SNIŽUJÍCÍ MOŽNOST ROZVOJE UDRŽITELNÉHO TURISMU NA ÚZEMÍ ARGENTINY

7.1 Globální oteplování a klimatické změny

V posledních letech jsme v důsledku stoupajícího množství emisí CO₂ v atmosféře a narůstající globální teploty, svědky dramatického zvyšování počtu a intenzity přírodních katastrof. Podle *Světové organizace cestovního ruchu* se turistický průmysl v současné době podílí na tvorbě 5 % globálních emisí oxidu uhličitého. Přestože hodnota není z globálního hlediska zatím nijak kritická, alarmujícím faktem je, že pokud se dnešní konvenční způsob provozování cestovního ruchu zásadně nezmění, emise CO₂ produkované daným ekonomickým odvětvím, by podle Světové turistické organizace, mohli do roku 2035 stoupnout až o 130 % a tím přispět ke vzniku dalších přírodních katastrof třeba i na místech dříve netypických.¹⁶⁴

Podnebné podmínky se řadí, z hlediska úspěšného rozvoje cestovního ruchu, mezi jedny z nejdůležitějších faktorů. Turistický průmysl je totiž velmi úzce spojen s klimatem a životním prostředím, a proto každé narušení přirozených podmínek může vést v konečném důsledku k ekonomickým ztrátám. Na proměnlivost podnebí jsou obecně mnohem citlivější země rozvojové a to zejména z následujících důvodů:

- 70 % obyvatel rozvojových zemí žije ve venkovských oblastech a je přímo závislý na zemědělství a prodeji primárních komodit. Environmentální migrace podnícené variabilitou klimatu, mohou vést k nadměrné exploataci přírodních zdrojů a tedy ke snižování biodiverzity tolik důležité pro rozvoj udržitelného turismu.
- Většina rozvojových zemí má obrovský přírodní a kulturní potenciál využitelný pro rozvoj udržitelného turismu. Zapojení místních komunit do rozvoje tohoto sektoru, může radikálně přispět k eradikaci chudoby na lokální úrovni.
- Klimatické změny mohou výrazně negativně ovlivnit některé významné turistické destinace (vysychání vodních toků, šíření desertifikace apod.) Pro mnoho rozvojových zemí, kde cestovní ruch představuje hlavní hospodářské odvětví, tak může i sebemenší úbytek turistů znamenat nejen pokles stavu zaměstnanosti, ale rovněž následné prohloubení chudoby.

¹⁶⁴ UNWTO - Tourism and the MDG's, 2010, [online]

- Velká většina ekonomicky méně vyspělých zemí nemá k dispozici vhodné nástroje, strategie, kapacity, finanční prostředky, ani dostatečné technologické zázemí k předcházení či řešení následků globálního oteplování a klimatických změn, což je jedna z hlavních bariér pro stabilní rozvoj cestovního ruchu v ohrožených turistických destinacích.

Argentinskou republiku, jejíž ekonomika je založena na primární produkci, můžeme rovněž zařadit mezi rozvojové regiony, vysoce náchylné ke klimatickým změnám. Z dat nashromážděných v průběhu 20. století vyplývá, že Argentina patří mezi země s největší klimatickou proměnlivostí. Během tohoto období byl zaznamenán významný teplotní nárůst zejména na území Patagonie a ostrůvcích jižního Atlantiku. Toto tvrzení se rovněž opírá o výsledky několika studií, zkoumajících dopady klimatických změn na zemědělskou produkci v oblasti argentinské pampy a na pobřežní oblasti Atlantiku.¹⁶⁵ Podle *Mezivládního Panelu pro klimatické změny* byl na území státu, během posledního desetiletí, zaznamenán velký počet neobvyklých, extrémních klimatických jevů, jako např.:

- » 2000-2002 - povodně na území argentinské pampy a silné krupobití v centrální části hlavního města Buenos Aires (2006),
- » zvyšující se četnost a intenzita dešťových srážek na jihovýchodě argentinské pampy, vedoucí k častějšímu vzniku intenzivních záplav → negativní dopad na zemědělskou produkci,
- » klesající množství dešťových srážek na jihozápadě Argentiny.¹⁶⁶

Světová banka, publikující údaje národních expertů o problematice globálního oteplování, nám poskytuje pohled na klimatický vývoj v zemi v následujících desetiletích. Vědci předpovídají, že v letech 2020-2040 by se měla teplota v celé zemi zvýšit až o 1° C. Kritická situace by měla nastat především na severu země, tedy v zemědělské oblasti, kde vyšší evaporace může časem vést k nadměrnému vysychání půdy a následnému šíření desertifikace. S rostoucí globální teplotou se rovněž očekává, že některá nízko položená argentinská území budou v důsledku zvyšující se hladiny moří a oceánů, postižena erozí či zcela zaplavena. Zvyšující se hladina oceánu bude ohrožovat zejména jižní část Patagonie. K nárůstu dešťových srážek bude docházet především v centrální části Argentiny, zejména v letním a podzimním období,

¹⁶⁵ Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, 2013, [online]

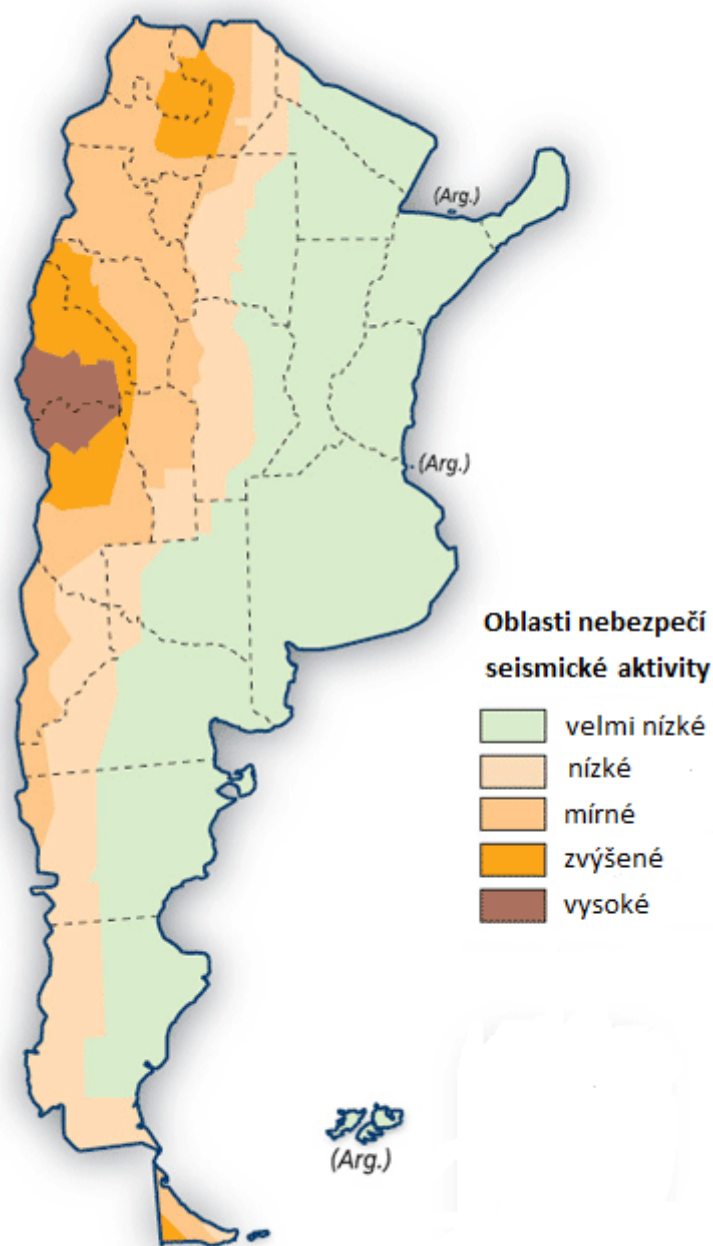
¹⁶⁶ WWF Global, 2013, [online]

přičemž jejich intenzita se bude neustále zvyšovat. Naopak úbytek srážek se bude, podle argentinských expertů, projevovat především v horských oblastech And a severovýchodní části Patagonie.¹⁶⁷

7.2 Přírodní rizika

Během posledních dvou desetiletí byl na území argentinské republiky zaznamenán velký počet ničivých zemětřesení.¹⁶⁸ Argentina totiž zasahuje do oblasti divergenčního rozhraní dvou litosférických desek, které je součástí tzv. Pacifického ohňového prstence. Kontaktní zóna mezi jihoamerickou deskou a deskou Nazca se rozkládá podél celého peruánsko-chilského pobřeží a je považována za nejdelší na světě. V důsledku interakce dvou zmíněných litosférických desek, tak na území Argentiny dochází k častým seizmickým pohybům. Rychlost, jakou se deska Nazca podsouvá pod desku jihoamerickou, se pohybuje přibližně kolem 8 cm za rok.¹⁶⁹ Na základě údajů o lokalizaci jednotlivých epicenter zemětřesení zaregistrovaných na území Argentiny, bylo vyzorováno, že k většině seizmických pohybů dochází na jihu, severovýchodě a zejména pak v centrální oblasti západní části země

**Oblasti nebezpečí propuknutí seizmické aktivity,
Argentina**

Mapa č. 11, zdroj: INPRES, Instituto Nacional de Prevención Sísmica

¹⁶⁷ WB, 2009, [online]

¹⁶⁸ GALLOPÍN (2004)

¹⁶⁹ INPRES, 2012, [online]

(viz. Mapa č. 11). Ačkoli severovýchodní region přetrval během posledních století velký počet destruktivních zemětřesení, žádné z nich vážně nepostihlo hustě zalidněné oblasti v provinciích Salta a Jujuy, na jejichž území dochází v rámci daného regionu k seizmickým pohybům nejčastěji.

Daleko vážnější situaci čelí především provincie San Juan a Mendoza rozkládající se v centrální části argentinského Andského pásma. V důsledku frekventovaných a velice silných zemětřesení, zde dochází nejen k obrovským ztrátám na životech, ale rovněž k velkým materiálním škodám. V jižní části argentinských And se projevují seizmické pohyby nižší intenzity a proto ani jejich následky, nejsou nijak vážné. Je to dáno tím, že epicentra většiny zemětřesení se nachází zpravidla na chilské straně. Tato seizmická aktivita tak do určité míry ovlivňuje pouze obyvatele a sídla nacházející se v pohraniční oblasti.¹⁷⁰ Doposud nejničivější zemětřesení, při němž zahynulo na desetitisíce lidí, bylo zaznamenáno v roce 1944 v provincii San Juan. Podle ředitele Národního institutu pro seizmickou prevenci Alejandra Guiliana, však nelze vyloučit, že v příštích deseti letech, zasáhne Argentinu stejně ničivé zemětřesení.¹⁷¹

Po celém území Argentiny se dnes nachází na 50 seizmologických stanic, sloužících k zachytávání a rozpoznávání seizmologických vln a parametrů seizmického ohniska a tedy k rozpoznávání případného nebezpečí. Pracovníci seizmologických center se rovněž zaměřují na podrobné studium a zkoumání tohoto fenoménu. Díky přesné detekci seizmologických vln je dnes v Argentině možno určit, ve které oblasti je zapotřebí přijmout přísná preventivní opatření na snížení rizik a ve které naopak žádná seizmická aktivita nehrozí. Hustota těchto stanic je proto mnohem vyšší v těch oblastech, pro něž je charakteristické vyšší riziko propuknutí zemětřesení. V roce 1972 byly v Argentině rovněž přijaty přísné normy pro konstrukci budov z odolnějších materiálů.¹⁷² Efektivní prevence však nespočívá pouze ve výstavbě odolnějších budov a infrastruktury. Za účelem maximálního snížení následků katastrof, je rovněž nezbytné poučit obyvatele rizikových oblastí o doporučených evakuačních postupech. V roce 2002 byl v Argentině schválen Národní vzdělávací plán pro seizmickou prevenci, který stanovuje pravidla pro zajištění bezpečnosti dětí a žáků ve školách. Předpokládá se, že informace o evakuačních postupech budou žáci dále předávat svým rodinným příslušníkům, čímž se významně sníží zranitelnost celé populace. Ačkoli je plán považován za jedno z klíčových preventivních opatření, doposud byl implementován jen ve třech severozápadních provinciích (Catamarca, San Juan a Mendoza).¹⁷³

¹⁷⁰ INPRES, 2013, [online]

¹⁷¹ Diario Clarín, 2005, [online]

¹⁷² INPRES, 2013, [online]

¹⁷³ Diario Clarín, 2005, [online]

Nejzávažnější přírodní katastrofu, co do rozsahu zasaženého území, frekventovanosti výskytu a množství napáchaných škod, však představují záplavy. Z hlediska ekonomických ztrát způsobených povodněmi se Argentina řadí mezi 14 nejvíce postižených zemí světa. Riziku záplav je dnes v Argentině vystaveno přibližně 29 milionů obyvatel.¹⁷⁴ Nejohroženější oblastí je povodí řeky Salado, Paraná, Paraguay, Uruguay, Limay, Negro a Alto del Plata. Mezi hlavní antropogenní faktory přispívající ke vzniku povodní patří především nesprávně navrhovaná infrastrukturní a urbánní díla, která brání propustnosti vody a špatné plánování v oblasti využívání půdy, které vede ke snížení infiltrační schopnosti půdy v místech akumulace dešťových srážek. K záplavám významně přispívá také nízko položený pravý břeh řeky Paraná a Paraguay, z něhož je voda, v případě prudkých či dlouhotrvajících srážek, rozlévána do okolních provincií (Formosa, Chaco Santa Fe). V neposlední řadě se na vzniku tohoto fenoménu podílí narůstající množství a intenzita dešťových srážek vlivem globálního oteplování a jihoatlantického oceánského proudění.¹⁷⁵

V Argentině není dosud k dispozici dostatečné množství studií, údajů a aktualizovaných povodňových map, které by umožnily spolehlivě vyhodnotit potenciální rizika vzniku povodní, nezbytná pro zavádění vhodných protipovodňových opatření.¹⁷⁶ Hlavní slabinou současného ochranného systému je podle národního vodohospodářského ústavu nedostatek stanic k měření přítoků některých velkých řek jako je Pilcomayo a Bermejo, jejichž monitoring je doposud opomíjen, stejně jako chybějící plán na zvládnutí povodňových rizik pro potřeby jednotlivých obcí a podniků ohrožených lokalit. Problematickou otázkou zůstává rovněž nerespektování zákonů zakazujících výstavbu podniků či obydlí v záplavových oblastech a nedostatek finančních prostředků na vytváření vzdělávacích programů, jejichž účelem je seznámit obyvatele se zásadami chování v případě vzniku povodní.¹⁷⁷

Opačným, často se vyskytujícím, extrémem postihujícím některé oblasti země jsou dlouhotrvající období sucha. Tento fenomén ovlivňuje nejen aridní a semiaridní oblasti, ale rovněž zemědělsky využívané regiony (Pampy a Chaco). Vážná období sucha vedou v Argentině každoročně k velkým ztrátám na zemědělské produkci. Odhaduje se, že až 60 % těchto ztrát je přičítáno právě vysokým teplotám. Vzhledem k tomu, že až 75 % státního území je ovlivňováno aridním či semiaridním klimatem a zbytek rovněž postihováno občasným obdobím sucha, by efektivní využívání vodních a půdních zdrojů mělo představovat jednu z hlavních vládních

¹⁷⁴ El Portal del agua, 2013, [online]

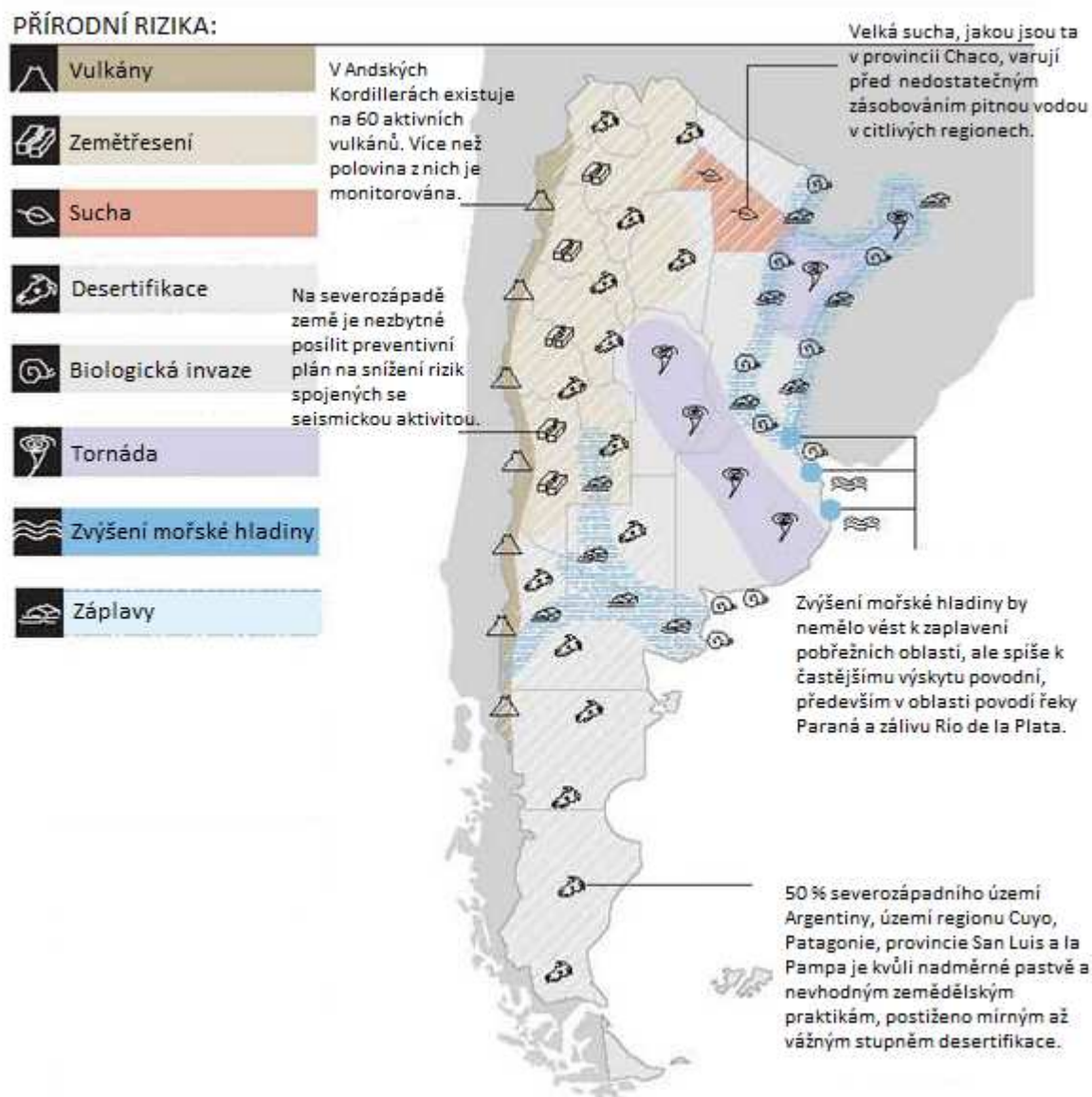
¹⁷⁵ Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, 2013, [online]

¹⁷⁶ GALLOPÍN, 2005

¹⁷⁷ Diario Clarín, 2005, [online]

priorit.¹⁷⁸ Podle Olgy Penalby, vědecké pracovnice působící na univerzitě Buenos Aires, však v zemi dosud chybí systém včasného varování před nastávajícím obdobím vážného sucha. Ačkoli není jasné, do jaké míry bude k danému fenoménu v budoucnu docházet, podle Penalby je nezbytné přehodnotit současný systém zásobování pitnou vodou v rizikových regionech a vytvořit plány pro budoucí zajištění její bezpečné dodávky.¹⁷⁹

Výskyt přírodních rizik a hazardů na území Argentiny

Mapa č. 12, zdroj: Diario "Clarín", 2005

¹⁷⁸ GALLOPÍN, 2005

¹⁷⁹ Diario Clarín, 2005, [online]

Z hlediska ochrany před následky přírodních rizik nelze Argentinu doposud zařadit mezi zcela bezpečné země. Důvodem jsou především chybějící nezbytná preventivní opatření, která by zemi dokázala lépe připravit na budoucí katastrofy. Podle odborníků by posilování ochranného systému mělo zahrnovat řetězec činností, sahající od dokonalejšího monitoringu vulkanické aktivity až po implementaci základních evakuačních plánů. V budoucnu by se země měla pravděpodobně potýkat s dalšími přírodními katastrofami spojenými s velkými sociálními a ekonomickými dopady.¹⁸⁰ Z tohoto důvodu je posilování stávajících a zavedení nových preventivních opatření zcela nezbytné. Vytvoření efektivního systému ochrany před ničivými účinky přírodních katastrof je předpokladem, jak pro zajištění důvěry zahraničních návštěvníků, tak pro zaručení stabilního rozvoje turistického odvětví i ve více rizikových regionech.

7.3 Snižování biodiverzity a úsilí o její ochranu (Paranejský prales)

Argentina přišla v průběhu posledních staletí o značnou část svých přírodních zdrojů, především v důsledku kácení původních lesních porostů pro účely plantážnického zemědělství. Přestože v porovnání s jinými kolonizovanými zeměmi, zde stále najdeme velké množství původních druhů divoké zvěře a nedotčených míst, současné tempo čerpání přírodních zdrojů povede bezpochyby k dalšímu úpadku biologické rozmanitosti.¹⁸¹ Argentinský fond na ochranu přírody (*Fundación Vida Silvestre Argentina*) vymezuje pět prioritních eko-regionů, které jsou v důsledku klimatických změn a pokračujícího narušování životního prostředí lidskou činností, nejvíce ohroženy ztrátou biodiverzity. Jedná se o region Chaco, Pampské pastviny, Paranejský prales, argentinské moře a oblast jižního Atlantského oceánu.¹⁸²

Paranejský prales, který se rozkládá na území při hranicích Argentiny, Brazílie a Paraguaye, je v současné době považován za jeden z nejohroženějších tropických deštných lesů planety. Dnes zabírá již jen 7 % své původní plochy, přičemž větší část lesních porostů se rozprostírá na území argentinské provincie Misiones. Paranejský ekoregion představuje složitý komplex mnoha unikátních ekosystémů, v nichž, podle světového fondu na ochranu přírody, najdeme až 25 celosvětově významných „horkých“ míst biodiverzity. V lesích žije na 1500 druhů savců, přes 500 druhů zástupců ptačí říše, více než 300 druhů ryb a nesčetné množství vodních živočichů (obratlovců i bezobratlých). Jen v Národním parku Iguazú - nejvýznamnější

¹⁸⁰ Diario Clarín, 2005, [online]

¹⁸¹ BAO (2010)

¹⁸² Fundación Vida Silvestre Argentina, 2005, [online]

a nejpopulárnější argentinské chráněné oblasti - bylo registrováno přibližně 250 druhů stromů a kolem 85 druhů orchidejí. O vysoké ekologické hodnotě regionu svědčí nejen samotná druhová rozmanitost, ale rovněž vysoký počet endemicky se vyskytujících organismů (cca 40 % z 20 000 rostlinných druhů).¹⁸³

Ze satelitních snímků je, navzdory existenci některých právně závazných norem, jasně patrný pokračující úbytek paranejského pralesa.¹⁸⁴ Za hlavní příčinu degradace a fragmentace lesních porostů je v tomto ekoregionu považována zemědělská expanze. Mezi hlavní ekonomické aktivity přispívající k devastaci lesů patří především kultivace zemědělských plodin (především sóji, cukrové třtiny, kukuřice, pšenice, tabáku, kávy a čaje), chov dobytka a zakládání rozsáhlých monokultur borovice a eukalyptu pro potřeby dřevařského průmyslu. Na snižování biodiverzity a fragmentaci lesních porostů se však do určité míry podílí také zemědělství subsistenčního charakteru.¹⁸⁵ Pro mnoho drobných farmářů je zemědělská činnost v provincii Misiones ekonomicky neudržitelná. V oblasti totiž stále přetrvává tzv. koloniální dědictví, tedy proces, kdy je půda koncentrována do rukou několika málo vlastníků. Nemožnost konkurovat velkým zemědělským podnikům, které disponují finančními i technickými prostředky a lepším přístupem ke spotřebitelskému trhu, tak nutí drobné rolníky k postoupení svého políčka větším vlastníkům či velkým agrárním společnostem. Tato půda je pak využívána k intenzivnímu zemědělství, čímž dochází k větší degradaci přírodních zdrojů. Lidé, kteří se stávají bezzemky, jsou nakonec nuceni hledat nové zemědělské parcely. Dočasně tak zabírají půdu spadající do soukromého či veřejného vlastnictví anebo ilegálním vykáčením části lesních porostů zakládají nová políčka. Sociální nerovnost tak nepřímou přispívá k degradaci životního prostředí. Dalším faktorem, který se významnou měrou podílí na snižování biodiverzity, je výstavba infrastruktury. V ekoregionu bylo vybudováno několik přehradních nádrží, které zamezily pravidelným záplavám značné části lesních porostů a výrazně přispěly k jejich fragmentaci. Do budoucna se v oblasti plánuje realizace nových infrastrukturních projektů (další přehradní nádrže či rozšiřování vodního kanálu Paraná-Paraguay pro potřeby obchodní spolupráce), které nepochybně povedou k další degradaci přírodních zdrojů a úpadku druhové variability.¹⁸⁶

Mezi další faktory, podílející se na destrukci paranejských lesních ekosystémů a biologické rozmanitosti se řadí:

¹⁸³ Fundación Vida Silvestre Argentina, 2005, [online], PLACCI - BITETTI (2005)

¹⁸⁴ El Paranaense, 2013, [online]

¹⁸⁵ PLACCI - BITETTI (2005)

¹⁸⁶ PLACCI - BITETTI - DIETZ (2003)

- » *Vysoký populační růst (v důsledku vysoké míry porodnosti a imigrace), vysoká míra chudoby (v Argentině jedna z nejvyšších), negramotnost, vysoká dětská úmrtnost,*
- » *Nízká vzdělanost, analfabetismus - nedostatečné povědomí populace o ekologických problémech paranejského ekoregionu,*
- » *rozšíření nelegálního lovu zvěře (netýká se domorodého obyvatelstva, kteří mají právo lovu na tradičně obývaném území) - vládní orgány postrádají technické a finanční prostředky nutné k aplikaci zákonů,*
- » *nešetrné využívání původních lesních porostů - neznalost praktik šetrného obhospodařování lesů, nedostatečné zákony na ochranu lesů, neefektivní plnění lesních hospodářských plánů, nelegální těžba dřeva,*
- » *hluboká ekonomická krize regionu a politická nestabilita přičítána nespravedlivému ekonomickému systému, který se vyznačuje nerovnoměrným rozdělením půdy a přírodních zdrojů (větší část koncentrována do rukou bohatých, velký počet bezzemků),*
- » *vysoká míra korupce, nekvalifikovanost státních úředníků, nedostatek kapacit, slabé vládní instituce a slabá vymahatelnost platných zákonů.¹⁸⁷*

Hlavním aktérem v oblasti ochrany přírodních zdrojů na území paranejského regionu je nadace *Vida Silvestre Argentina*, která byla založena v roce 1977 za podpory *Světového fondu na ochranu přírody*. Nadace, která od roku 1999 působí aktivně na celém území provincie Misiones, rozvíjí ve spolupráci s vládními i nevládními organizacemi řadu projektů zaměřených na konzervaci přírodního bohatství a zlepšování životních podmínek obyvatel Paranajského pralesa. V oblasti byly nebo jsou realizovány následující projekty:

- » **Projekt Tapé Apó I:** *inventarizace přírodních zdrojů pěti domorodých komunit kmene Mbya Guaraní, identifikace hlavních faktorů ohrožujících přírodní zdroje a indiánskou kulturu, realizace plánů zvládnání rizik,*
- » **Projekt Tapé Apó II:** *zvýšení ekonomických příjmů čtyř domorodých komunit prostřednictvím produkce a prodeje tradičních výrobků (kultivace orchidejí a zeleniny, výroba předmětů z místních materiálů),*
- » **Projekt Tatachiná:** *podpora pěti komunit kmene Mbya Guraraní, zajištění přístupu k pitné vodě, zajištění dostatečných zásob výživově hodnotných potravin - rozšíření potravinové základny o nové druhy tradičních plodin s cílem zajistit potravinovou bezpečnost komunit, praktikování*

¹⁸⁷ PLACCI - BITETTI (2005)

nových udržitelných metod kultivace plodin.

»Monitoring ohrožených živočišných druhů, identifikace rizikových faktorů,

» Podpora udržitelného využívání přírodních zdrojů, budování kapacit a rozvoj environmentálního vzdělávání.¹⁸⁸

7.4 Deforestace, stav lesních porostů a současný systém obhospodařování lesů

Argentina se v současné době řadí mezi země s nejvyšší mírou deforestace na světě. Tempo odlesňování se v zemi zrychlilo natolik, že během minulého století bylo nenávratně vymýceno až 70 % původních lesních porostů.¹⁸⁹ Z údajů argentinského Ministerstva životního prostředí (*la Secretaría de Ambiente de la Nación*) vyplývá, že jen v průběhu let 2002 - 2006 byla v Argentině každoročně vykácena plocha lesů o rozloze zhruba 300.000 ha.¹⁹⁰ Na počátku 20. Století zabírala plocha pokrytá původními lesními prostory již jen necelých 13 % argentinského území.¹⁹¹ Pro rozvoj udržitelného turismu zde přitom lesy a lesní vegetace hrají nezastupitelnou roli, neboť jsou nejen domovem obrovského množství rostlinných a živočišných druhů, ale stále i některých skupin domorodých obyvatel, pro něž lesy představují hlavní a často jediný zdroj obživy. Také pro udržitelnou budoucnost planety je existence lesních ekosystémů zcela zásadní, neboť zajišťují celou řadu dalších, neméně důležitých a nenahraditelných funkcí: zabraňují erozi, slouží jako zásobárna vody či továrna na přírodní léčiva a v neposlední řadě významně přispívají k regulaci globálního klimatu a skleníkových plynů v atmosféře. Přestože v posledních letech bylo vyvinuto značné úsilí ke znovuzalesnění některých původně lesnatých ploch, některé hypotézy nejsou v této oblasti ani zdaleka optimistické. Podle Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) by rozloha zalesněných ploch Argentiny měla v roce 2020 zhruba odpovídat hodnotě z roku 2000, z čehož vyplývá, že proces odlesňování a rekultivace vymýcených ploch bude v Argentině probíhat víceméně podobným tempem.¹⁹² Za hlavní příčinu deforestace je v Argentině považována zemědělská expanze. Chov dobytka a produkce sóji, která se v posledních letech stala jedním z nejvýznamnějších ekonomických artiklů země, si každoročně vyžádá velké

¹⁸⁸ Fundación Vida Silvestre Argentina, 2005, [online]

¹⁸⁹ La Voz – noticias, 2013, [online]

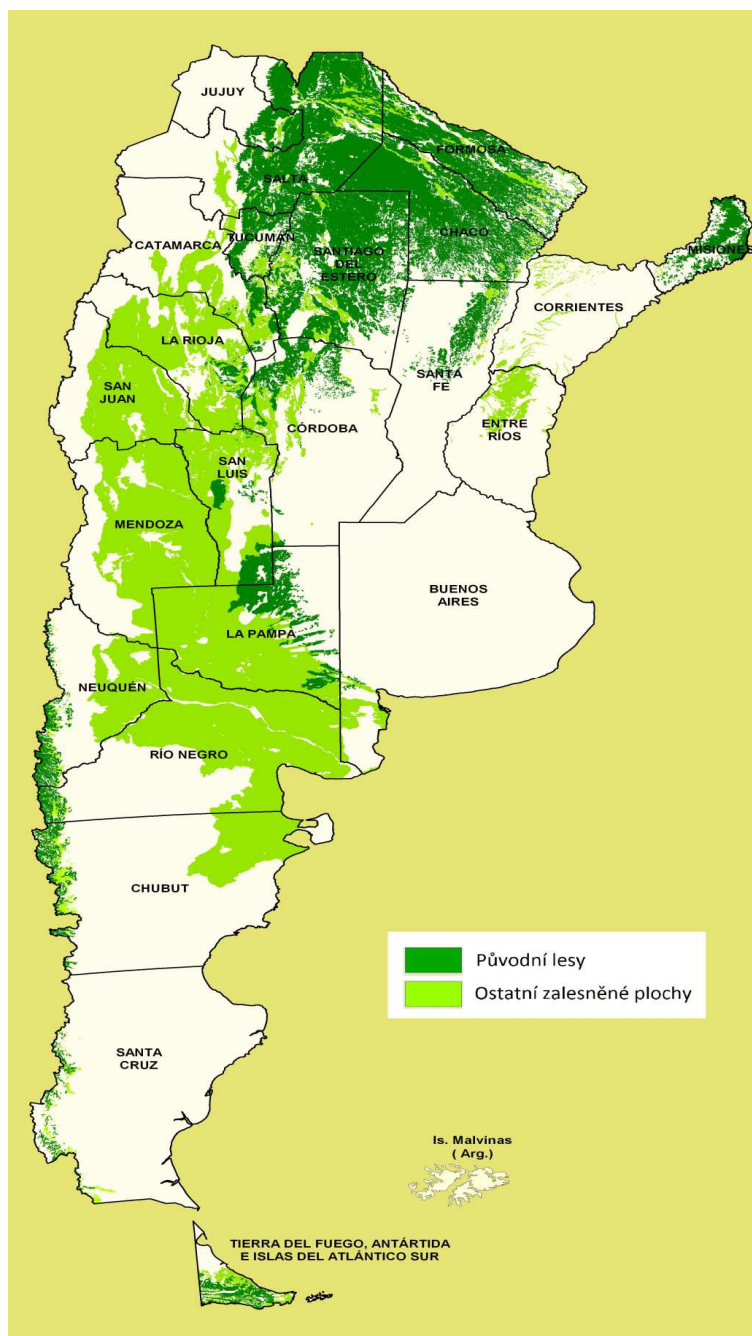
¹⁹⁰ Fundación Vida Silvestre Argentina, 2013, [online]

¹⁹¹ FAO, 2004, [online]

¹⁹² FAO, 2006, [online]

množství lesních porostů. Je to dáno především tím, že sojové plantáže jsou často zřizovány v oblastech využívaných k chovu dobytka. Vytlačování stád tak automaticky vede k dalšímu zabírání zemědělské půdy a zakládání nových pastvišť

Zalesněné oblasti na území argentinské republiky

Mapa č. 13, zdroj: Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, 2013

Každoročně je v zemi v důsledku tohoto procesu vykáčena plocha lesů o rozloze 250 000 hektarů.¹⁹³ Vedle zakládání rozlehlých sojových plantáží a rozšiřování pastvy je v Argentině v současné době jedním z důvodů systematického procesu odlesňování také zrychlující se proces urbanizace.¹⁹⁴

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, původní lesní porosty na území Argentiny rozdělujeme do šesti základních lesních eko-regionů, charakteristických svou rozdílnou ekonomickou a ekologickou hodnotou. Následující tabulka nám podává podrobný přehled informací o krajinné transformaci jednotlivých regionů v minulosti a způsobu jejich ekonomického využití. Tabulka se snaží rovněž zhodnotit význam původních lesních porostů pro současný a potenciální rozvoj udržitelného turismu.

***Ekonomické využití původních lesních porostů a jejich ekologický potenciál
pro rozvoj udržitelného turismu***

Lesní region	Zásahy a ekonomické využití	Dnešní ekologická hodnota a význam pro rozvoj udržitelného turismu
<p style="text-align: center;">PATAGONIE (andsko-patagonský)</p>	<p>-Přeměna velké plochy lesů na zemědělskou půdu a pastviny</p> <p>-Nejnižší stupeň degradace a reforestace</p>	<p>- vysoká ekologická hodnota původních porostů →</p> <p>- největší % chráněných území</p> <p>-nejvíce zalesněný region</p> <p>- velké úsilí o ochranu zachovaných lesních ekosystémů a o rozvoj udržitelného turismu</p> <p>- silná vazba turistických aktivit na ŽP</p>
<p style="text-align: center;">YUNGAS (tucumansko-bolivijský)</p>	<p>- transformace velké plochy původních porostů na monokultury cukrové třtiny a citrusů = značná fragmentace</p> <p>- využívání horských lesních ekosystémů k extenzivnímu chovu</p>	<p>- vysoká ekologická hodnota</p> <p>- vysoká variabilita lesů</p> <p>- důležitá funkce výše rostoucích stromů při ochraně horských svahů před prudkými dešti (ochrana proti erozi)</p>

¹⁹³ BROWN, Fundación ProYungas, 2009, [online]

¹⁹⁴ Fundación Vida Silvestre Argentina, 2013, [online]

	<p>dobytka</p> <ul style="list-style-type: none"> - většina původních porostů v níže položených oblastech přeměněna v zemědělský terén 	<ul style="list-style-type: none"> - vznik nové vize pro rozvoj udržitelného turismu pod heslem „<i>zelená tvář severovýchodu</i>“ – snaha o využití lesních ekosystémů k provozování udržitelných turistických aktivit
CHACO (suchý a vlhký)	<ul style="list-style-type: none"> - lesní porosty rostoucí ve vlhčích oblastech byly zčásti nahrazeny zejména bavlníkovými a banánovými plantážemi - původní lesy suchých oblastí jsou ve velké míře využívány pro zakládání sójových plantáží - dlouhodobá tradice těžby dřeva pro energetické a komerční účely → vznik silně degradovaných oblastí v okolí lidských sídel 	<ul style="list-style-type: none"> - vysoká ekologická hodnota - klimatická variabilita - jeden z nejvíce zalesněných regionů - velká druhová rozmanitost - v méně těžbou zatížených oblastech existuje silný potenciál pro rozvoj udržitelného turismu
MISIONES (paranaense)	<ul style="list-style-type: none"> - jeden z nejhroženějších lesů na světě (Atlantský les), který v důsledku přeměny na zemědělskou plochu, ztratil 90 % své původní rozlohy. Na území Argentiny přetrvává jeho významná část – přes 1 mil. ha - značná část původního porostu byla vymýcena za účelem pěstování technických plodin jako čaj, tabák či yerba maté a některých rychle rostoucích druhů vzácných dřevin - pro některé oblasti regionu je typická vysoká fragmentace lesních porostů 	<ul style="list-style-type: none"> - vysoká ekologická hodnota - velké množství vzácných dřevin - velká druhová rozmanitost → obrovský potenciál pro rozvoj udržitelného turismu - silná vazba turistických aktivit na ŽP
	<ul style="list-style-type: none"> - téměř úplné vykácení a nahrazení původních lesů → silná koncentrace průmyslových, těžebních a zemědělských aktivit (chov dobytka, kultivace plodin, těžba uhlí a dřeva) 	<ul style="list-style-type: none"> - nízká ekologická hodnota - lesy rozptýleny do malých, nepravidelně se vyskytujících ostrůvků, tvořících nesouvislou linii

<p>ESPINAL</p>	<ul style="list-style-type: none"> - častý vznik rozsáhlých lesních požárů - nejvyšší stupeň degradace původních lesních porostů související s rozvojem velkých měst jako Buenos Aires, Córdoba, Rosario etc., intenzivního dobytkařství a zemědělské činnosti 	<ul style="list-style-type: none"> → dnes prakticky na pokraji neexistují - význam pouze pro konzervační účely, nikoli pro turistické využití
<p>MONTE (se neřadí mezi původní lesní porosty)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nízká hustota zalesnění - značná degradace a fragmentace lesů (zemědělská činnost a těžba dřeva) - velký stupeň desertifikace vyvolaný aridním/semiaridním klimatem a zásahy lidské činnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - nízká ekologická hodnota

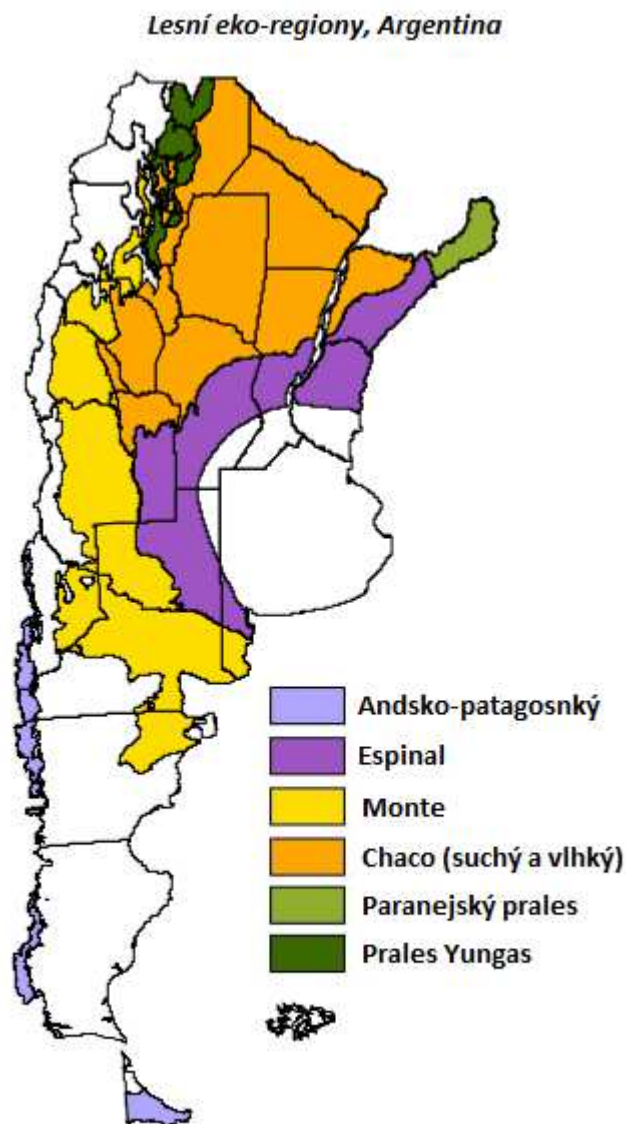
Vlastní zpracování, Tab. č. 10, zdroj: - *Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, 2013*

- *BROWN, Fundación ProYungas, 2009*

Z údajů v tabulce vyplývá, že zatímco původní lesy regionů Monte a Espinal byly v důsledku působení lidských a přírodních činitelů značně fragmentovány či téměř úplně vymýceny a postupně nahrazeny druhotnými porosty, lesní ekosystémy ostatních regionů vykazují, navzdory agresivním zásahům lidské činnosti, i nadále vysokou ekologickou hodnotu a to jak z hlediska jejich rozlohy a hustoty, tak z hlediska druhové rozmanitosti. Následující mapa vyobrazuje celkový současný stav zalesnění na území argentinské republiky a detailně odlišuje oblasti pokryté původními lesními porosty od ostatních zalesněných ploch.

Abychom však dokázali posoudit celkovou ekologickou hodnotu jednotlivých lesních porostů a zhodnotit tak jejich potenciál pro rozvoj udržitelného turismu, je rovněž nezbytné zanalyzovat jejich současný zdravotní stav a stupeň degradace. To však nelze posuzovat pouze na základě výše zmíněných faktorů. Argentinské lesy jsou dnes ve velké míře ohrožovány nejen působením lidského faktoru, ale rovněž působením přírodních činitelů. Podle zprávy Hospodářské komise pro Latinskou Ameriku a Karibik (CEPAL - *Comisión Económica para América Latina y el Caribe*) je současný zdravotní stav argentinských původních lesních porostů alarmující. Až na malé výjimky jsou všechny lesní porosty na území státu negativně

poznámenány těžbou dřeva či extenzivním chovem dobytka. V důsledku selektivního výběru pro těžební účely, dnes většina stromů vykazuje zdravotní defekty nebo známky přestárlosti.¹⁹⁵

Mapa č. 14, zdroj: Dirección de bosques, 2010

Z posledních statistických údajů z roku 2010 vyplývá, že 92 % veškeré dřevní hmoty vytěžené na území Argentiny pochází z regionu Chaco.¹⁹⁶ Zbylé regiony se tedy na produkci dřeva podílí jen minimálně. Předpokládá se tedy, že původní lesní porosty regionu Chaco jsou v porovnání s ostatními, vystaveny daleko většímu nebezpečí degradace způsobené tímto typem ekonomické aktivity. Další faktorem nepříznivě ovlivňujícím stav lesních porostů jsou náhodně či úmyslně zakládané požáry. V roce 2011 bylo v Argentině celkově zasaženo na 283 420 hektarů území, z toho 19 % činily původní lesní porosty. Nejčastější výskyt lesních požárů byl zaznamenán v regionu Chaco (1.703 požárů – 104 670 ha), nejmenší v Andsko-Patagonském regionu (3 požáry - 32 ha).¹⁹⁷

Jako důsledek stále se zrychlujícího procesu odlesňování dnes v Argentině najdeme mnoho oblastí vážně postižených půdní erozí, především v Patagonii a na území severovýchodních provincií.¹⁹⁸ Proces odlesňování také nepříznivě narušuje koloběh vody v krajině. V roce 2008 bylo například v provincii Santiago del Estero zformováno protestní hnutí domorodých obyvatel a farmářů pod názvem „full of Earth“, s cílem informovat sousední

¹⁹⁵ GALLOPÍN, CEPAL, Naciones Unidas, 2004, [online]

¹⁹⁶ Programa Nacional de Estadística Forestal, 2010, [online]

¹⁹⁷ Programa Nacional de Estadística Forestal, 2011, [online]

¹⁹⁸ FAO, 2004, [online]

komunity a veřejnost o negativním vlivu deforestace na úbytek vodních zdrojů v odlesněných oblastech. V důsledku pěstování geneticky modifikované sóji - hlavního exportního artiklu země - je v Argentíně ročně vykáčeno na statisíce hektarů lesních porostů, zejména na území provincií náležících do lesního regionu Chaco. Rozsáhlá kultivace této plodiny vede nejen k nadměrnému odlesňování a ničení původní biologické rozmanitosti, ale rovněž k omezování lidských práv a svobod domorodých obyvatel, jež jsou ze státem zabraných území často násilně vystěhováváni.¹⁹⁹

Přibližně půl miliónů domorodých obyvatel náležících do 10 různých etnických skupin, žije nadále v přímém kontaktu s lesními ekosystémy.²⁰⁰ Ztráta lesů, by tedy bezpochyby vedla k okamžitému poklesu celkové životní úrovně a prohloubení chudoby těchto komunit. Ještě před několika lety však nebyla ochraně původních lesních ekosystémů a jejich biologické a kulturní rozmanitosti, věnována dostatečná pozornost. K intenzivnějším snahám o ochranu původních porostů a začleňování konceptu udržitelného obhospodařování lesů dochází teprve od poloviny 90. let.²⁰¹ V roce 1995 byl vypracován *Národní lesní rozvojový plán*, který vytyčuje dva základní cíle: deregulaci aktivit spojených s kultivací lesů pro průmyslové účely a zdokonalení pravidel a předpisů chránících původní lesní porosty. Po zavedení plánu byly odstraněny veškeré právní a ekonomické překážky bránící účasti soukromého kapitálu v lesním průmyslovém sektoru. V roce 1996 schválil Sekretariát pro životní prostředí a udržitelný rozvoj - orgán odpovědný za udržitelné obhospodařování lesů - Národní lesnický program, jehož posláním je:

» podporovat udržitelné obhospodařování lesních ekosystémů

» vybudovat strategické partnerství mezi hlavními aktéry lesnického odvětví za účelem společného plánování a řízení lesního managementu,

» začleněním konceptu sociální spravedlnosti podporovat rozvoj místních komunit,

» do systému řízení lesních zdrojů aplikovat nové, inovativní metody, postupy, techniky a koncepce.²⁰²

¹⁹⁹ NEWTON (2011)

²⁰⁰ BROWN, Fundación ProYungas, 2009, [online]

²⁰¹ Programa Nacional de Bosques Modelo, 2013, [online]

²⁰² Programa Nacional de Bosques Modelo, 2013, [online]

O dva roky později byl v zemi realizován první projekt Světové banky zacílený na zdokonalení managementu a konzervaci původních lesních ekosystémů.²⁰³ Jako odpověď na sílící tlak občanské společnosti byl v Argentině v roce 2007 schválen zákon 26.331 o ochraně životního prostředí původních lesních ekosystémů. Podle zákona jsou pravomocné orgány jednotlivých provincií povinny vypracovat teritoriální plán (OTBN), v němž určí, které lesní porosty mohou být transformovány a které naopak vyžadují vysoký stupeň ochrany.²⁰⁴ Zákon vymezuje tři kategorie lesních ploch:

» **Kategorie I. (červená):** zde řadíme lesy, jejichž mýcení je, pro jejich vysokou ekologickou hodnotu, zcela zakázáno.

» **Kategorie II. (žlutá):** do této kategorie patří lesy s nižší konzervační hodnotou, které nemohou být káceny, ale mohou být využívány např. k provozování turistické činnosti či vědeckým účelům apod.

» **Kategorie III. (zelená):** lesní plochy s nízkou ekologickou hodnotou, které mohou být částečně či plně transformovány. Podmínkou kácení je předem posoudit možné negativní dopady této činnosti na životní prostředí.²⁰⁵

V posledních letech se vláda, ve spolupráci s vybranými zahraničními partnery (Kanada, Chile), snaží především o zavedení efektivnějšího a šetrnějšího modelu řízení lesního hospodářství a v neposlední řadě také o zavádění dvou dominantních mezinárodních certifikačních systémů FSC a PEFC²⁰⁶, zaručujících šetrné obhospodařování lesů na svém

²⁰³ FAO, 2004, [online]

²⁰⁴ BROWN, Fundación ProYungas, 2009, [online]

²⁰⁵ Fundación Vida Silvestre Argentina, 2013, [online]

²⁰⁶ Pozn.: **Lesní certifikačním systémem** se rozumí proces kontroly konkrétního lesa za účelem zjištění, zdali je obhospodařován v souladu se standardy FSC a PEFC (soubor určitých mezinárodně uznávaných sociálních, ekonomických a ekologických požadavků). Jestliže tomu tak je, má vlastník lesa právo používat pro dřevo ze svého lesa logo, které na trhu jeho dřevo odliší od dřeva nejasného původu. Logo FSC na výrobku znamená záruku, že svým nákupem podporujeme lesní hospodaření šetrné k přírodě a místním lidem. Certifikace lesů je jedním z nejúčinnějších tržních nástrojů určených na podporu principů trvale udržitelného hospodaření v lesích. Proces certifikace lesního hospodaření zahrnuje nezávislé inspekce přímo v terénu a průběžná hodnocení schopnosti organizace dodržovat standardy FSC. Zdroj: FSC, 2009, PEFC, 2013, [online]

území.²⁰⁷ Základní myšlenkou organizace FSC je podporovat environmentálně odpovědné, sociálně přínosné a ekonomicky životaschopné obhospodařování světových lesů a tím napomoci jejich ochraně před nešetrným využíváním a devastací. Environmentální princip nám říká, že hospodaření musí zachovávat biologickou rozmanitost, vodní zdroje a půdu a tím zajišťovat ekologické funkce a produktivitu lesních ekosystémů. Na základě sociálního požadavku musí lesní podniky udržovat či zvyšovat dlouhodobý sociální a ekonomický blahobyt lesních dělníků a místních komunit a současně uznávat a respektovat zákonná a zvyková práva domorodých obyvatel vlastnit, užívat a hospodařit se svou půdou, územím a zdroji. Ekonomický princip pak znamená, že výnosy z hospodářské činnosti nesmí být vytvářeny na úkor nadměrného či nešetrného využívání lesních zdrojů či snižování blahobytu místních komunit. Lesní hospodářská opatření musí podněcovat účelné využívání lesních produktů a funkcí lesa tak, aby byla zajištěna jeho ekonomická životaschopnost a celá řada dalších sociálních a environmentálních užitků.²⁰⁸

V Argentině je dnes organizací FSC certifikováno pouze okolo 300 tisíc ha lesů, z toho 40 % tvoří původní lesy, které se rozkládají na území provincií Formosa, Salta, Jujuy a Tierra del Fuego. Druhotné šetrně obhospodařované lesní porosty najdeme především v provincii Misiones, Mendoza, Buenos Aires, Entre Ríos a Corrientes.²⁰⁹ Podle národního fondu na ochranu přírody, který od roku 2002 aktivně propaguje zavádění lesních certifikačních systémů, se dnes v Argentině vyskytuje na 16 lesních podniků, jež hospodaří v souladu s principy FSC. Přestože se v zemi plocha lesů certifikovaná systémem FSC za poslední roky značně zvýšila, v porovnání s celkovou certifikovanou plochou lesů Latinské Ameriky (11 mil. ha), je stále velmi nízká.²¹⁰

7.5 Chudoba na venkově a problematika vylidňování venkova

Chudoba je v současné době považována za jeden z nejpalčivějších problémů globalizovaného světa a současně za největší brzdu společenského a ekonomického rozvoje. Z nejnovější studie Světové banky vyplývá, že 1,2 obyvatel planety (21 % obyvatel rozvojového světa) žije stále pod hranicí extrémní chudoby (1,25 dolarů/den).²¹¹

²⁰⁷ FAO, 2004, [online]

²⁰⁸ FSC, ÚHÚL, 2012, [online]

²⁰⁹ BUSTOS, 2013, [online]

²¹⁰ Fundación Vida Silvestre Argentina, 2013, [online]

²¹¹ The World Bank Group, 2013, [online]

Podle odhadů řady expertů dnes 70 % všech chudých lidí na světě žije na venkově a to zejména v rozvojových zemích, jejichž ekonomiky jsou postaveny převážně na aktivitách primárního sektoru.²¹² V Argentině se venkovská chudoba významně podílí na tvorbě celkového obrazu tamní chudoby. Podle údajů Světové Banky je incidence chudoby ve venkovských oblastech Argentiny mnohem vyšší, než je tomu v případě městské populace. Celkově dnes chudoba postihuje přibližně na 30 % argentinského obyvatelstva, z nichž velká většina žije právě na venkově. Tato hodnota se přitom ještě v roce 1999 pohybovala kolem 23 %. Ovšem po roce 2001, kdy Argentinu zasáhla nejhorší ekonomická krize v historii, došlo k výraznému zhoršení životních podmínek velké části populace. Jen v letech 1999 -2002 se podíl chudých na celkové populaci v Argentině zdvojnásobil. Přestože se dnes ekonomika státu rychle zotavuje, incidence chudoby v zemi je stále vyšší než v období před recesí.²¹³

Současný stav chudoby v zemi je taktéž negativně ovlivňován nespravedlivou distribucí národního bohatství. Odhaduje se, že propast mezi bohatými a chudými je dnes v Argentině nejvyšší za posledních 30 let.²¹⁴ Přestože je Argentina druhým největším exportérem a třetím největším producentem rostlinných a živočišných artiklů v Latinské Americe, ekonomický přínos z této činnosti se ani zdaleka neodráží na životní úrovni všech skupin obyvatel stejnoměrně.²¹⁵ Statistické údaje uvádí, že na konci roku 2003 vlastnilo 10 % nejbohatší populace 39 % národního bohatství.²¹⁶

Přestože jsou na tom obyvatelé Argentiny, v porovnání s obyvateli ostatních latinskoamerických či jiných rozvojových regionů, z hlediska životní úrovně o něco lépe, v rámci země existují výrazné socio-ekonomické rozdíly, nejen mezi jednotlivými skupinami obyvatel, ale také mezi jednotlivými provinciemi a regiony.²¹⁷ Zdaleka nejvyšší mírou chudoby jsou postiženi obyvatelé venkovských oblastí severovýchodních a severozápadních provincií země (50 %). Za nimi následuje patagonský region, kde v nuzných podmínkách žije na 32 % obyvatel venkova a region Cuyo (30 %) zahrnující provincie San Juan, Mendoza, San Luis a La Rioja.²¹⁸ Venkovské oblasti země obývá v současné době na 11 % argentinské populace, z nichž celá třetina (více než 1 milión obyvatel) žije, podle odhadů světové banky, pod hranicí extrémní chudoby. Zhruba

²¹² EXNEROVÁ, VOLFOVÁ (2005)

²¹³ IFAD, 2008, [online]

²¹⁴ Latin American Newsletters, 2012, [online]

²¹⁵ IFAD, 2008, [online]

²¹⁶ Latin American Newsletters, 2012, [online]

²¹⁷ Enciclopedia online – Kalipedia, 2011, [online]

²¹⁸ IFAD, 2008, [online]

4 milióny rolníků početnějších venkovských komunit (nad 2000 obyv.) a dalších 12 milionů obyvatel, žijících v malých, rozptýlených osadách v těžko přístupných oblastech, však není do oficiálních statistik vůbec zahrnováno. Aktuální hodnota udávající počet nejchudších obyvatel venkovských oblastí Argentiny, tak může být pravděpodobně mnohem vyšší.²¹⁹

Za součást venkovské chudiny jsou v Argentině považováni lidé náležící do jedné z následujících skupin:

- » ženy bez zaměstnání nebo stálého příjmu,*
- » početné, obzvláště mladé rodiny, bez trvalého příjmu a odborného vzdělání,*
- » domorodé skupiny, žijící v marginalizovaných oblastech v několika provinciích na severu a jihu země,*
- » nemajetní rolníci, kteří se živí jako sezónní pracovníci,*
- » a drobní zemědělci vlastníci půdy, mající omezené možnosti k jejímu zhodnocení (nedostatečný přístup ke spotřebitelskému trhu, limitovaný přístup k bankovním úvěrům/kapitálu a technické asistenci.)²²⁰*

Za nejzranitelnější a nejvíce postiženou skupinu obyvatelstva jsou považováni příslušníci domorodého etnika (1,7 % celkové populace), z nichž většina, i přes vzrůstající migrační tendence, stále obývá venkovské oblasti.²²¹ O socio-ekonomickém statusu a celkových životních podmínkách domorodých národů Argentiny, existuje doposud jen omezené množství informací. Otázka etnického původu a identifikace na základě sebeurčení, byla totiž do národního censu zahrnuta teprve v roce 2001. Do té doby byla problematika postavení domorodého obyvatelstva prakticky opomíjena. Přestože zjištěné údaje není, v důsledku krátkého časového úseku, prozatím možné dostatečně zhodnotit, informace získané na základě censů a průzkumů, které byly od roku 2001 v komunitách prováděny, stačí alespoň k základnímu vyobrazení současných životních podmínek domorodých komunit. Na základě dostupných statistických údajů vyplývá, že téměř čtvrtina (23,5 %) všech domorodých domácností žije v chudobě. Zdaleka nejhorší situace panuje v severních provinciích Salta, Chaco a Formosa, kde se s chudobou potýká na 57 - 75 % domácností náležících k domorodému etniku.²²² Přestože v právní oblasti byly v posledních letech, ve prospěch původních obyvatel, učiněny významné kroky jak na národní, tak regionální

²¹⁹ A World Bank Country Study, 2010, [online]

²²⁰ IFAD, 2008, [online]

²²¹ ANAYA, 2012, [online]

²²² VERNER, 2006, [online]

úrovni, doposud existuje jen málo efektivních politik zacílených na zlepšení jejich životních podmínek.

V současné době je většina lidí obývajících venkovské oblasti Argentiny, závislá převážně na práci v zemědělství. Příjem z této činnosti (vlastní produkce či pomocná síla na farmách) představuje pro chudé obyvatele argentinského venkova doposud hlavní zdroj veškerých příjmů. Druhým nejvýznamnějším zdrojem financí jsou remitence a transfery, které tvoří až pětinu celkového příjmu chudých venkovských domácností. Posledním nejméně významným, nikoli však zanedbatelným zdrojem příjmů sociálně slabých vrstev žijících na venkově, je práce v mimo-zemědělském sektoru (ruční výroba tradičních produktů z místních materiálů).²²³

V Argentině rozlišujeme tři základní subsistenční strategie venkovského obyvatelstva:

» Provozování zemědělských aktivit na vlastním pozemku, kterým se věnuje okolo 15 % venkovské populace,

» Kombinace aktivit v zemědělském a mimo-zemědělském sektoru, doplněna o transfery finančních prostředků, které jsou zasílány rodinnými příslušníky ze zahraničí. Tuto subsistenční strategii reprezentuje přibližně 21 % venkovské populace,

» Většina venkovské populace (cca 64 %) pak provozuje kombinaci obou předchozích subsistenčních strategií. V rozptýlených a odlehlých venkovských oblastech lidé pracují převážně v neformálním sektoru (78 %).

V rámci probírané problematiky je možné identifikovat několik zásadních faktorů, podílejících se na vzniku venkovské chudoby v Argentině. Velkou bariéru pro překonání socio-ekonomické zaostalosti tamní venkovské společnosti, představuje velká geografická vzdálenost zemědělských komunit od městských center a s tím související nedostupnost základních sociálních služeb, jako je vzdělání či zdravotní péče. Právě vzdělanost je hlavním klíčem k redukci chudoby. Podle studie světové banky, mají lidé žijící v rozptýlených a odlehlých oblastech Argentiny, daleko menší přístup ke vzdělání a tedy větší náchylnost k chudobě, než lidé žijící v blízkosti měst.²²⁴ Vzdálenost mezi urbánními a izolovanými rurálními komunitami a současně nedostatečně rozvinutá infrastruktura, která by přispěla k větší integraci zaostalých a ekonomicky vyspělejších regionů, je tedy jednou z hlavních příčin chudoby na venkově.

²²³ VERNER, 2006, [online]

²²⁴ A World Bank Country Study, 2010, [online]

Propojení jednotlivých komunit by však vzhledem k rozloze země a členitému terénu některých oblastí, vyžadovalo značné investice. K dalším faktorům podněcujícím vznik venkovské chudoby v Argentině patří rovněž slabý přístup ke kapitálu, spotřebitelským trhům a technické asistenci, nedostatečné povědomí chudých lidí o nových zemědělských postupech a technologiích, kolísání zemědělské produkce v důsledku nepříznivých klimatických podmínek, nedostatečně rozvinutá zemědělská infrastruktura, sociální vyloučení a v neposlední řadě také slabá vládní podpora venkovských komunit.²²⁵

V důsledku výše zmíněných faktorů dochází v Argentině v posledních letech k systematickému vylidňování a postupnému úpadku venkovských lokalit. Ve všech argentinských provinciích, zejména na území Pampského regionu, dnes existují vesnice, které možná v nejbližších letech zcela zaniknou. Studie zkoumající příčiny vylidňování z venkovských oblastí uvádí jako hlavní důvody tohoto trendu nedostatek pracovních příležitostí a nespokojenost s životní úrovní. Podle neziskové organizace *Responde*, která se zlepšováním životních podmínek obyvatel venkovských oblastí snaží zabránit budoucímu zániku ohrožených venkovských komunit, existují čtyři hlavní příčiny vylidňování venkova:

- *úpadek či zánik klíčových ekonomických aktivit*
- *izolace vesnic nacházejících se daleko od hlavních silničních tras*
- *uzavření železniční stanice*
- *nedostatek pracovních příležitostí*²²⁶

Postupný proces vylidňování má negativní vliv na celkový vzhled i chod venkovských komunit, neboť vede nejen k výraznému úpadku kulturní krajiny a vymizení některých tradičně pěstovaných zemědělských odrůd, ale také ke zhoršení dostupnosti základních služeb. Tento stav tak nutí další obyvatele k opuštění vesnic. Ve venkovských oblastech Argentiny dnes působí více než 2 600 neziskových organizací věnující se technické asistenci, ekonomické podpoře a celkovému zlepšování životních podmínek drobných farmářů.²²⁷ Samotná činnost neziskových organizací však, k odvrácení negativního trendu vylidňování venkovských oblastí, nestačí. Vážnost situace vyžaduje rovněž aktivní účast vlád a dalších aktérů z oblasti soukromého

²²⁵ Grupo del Banco Mundial, 2013, [online]

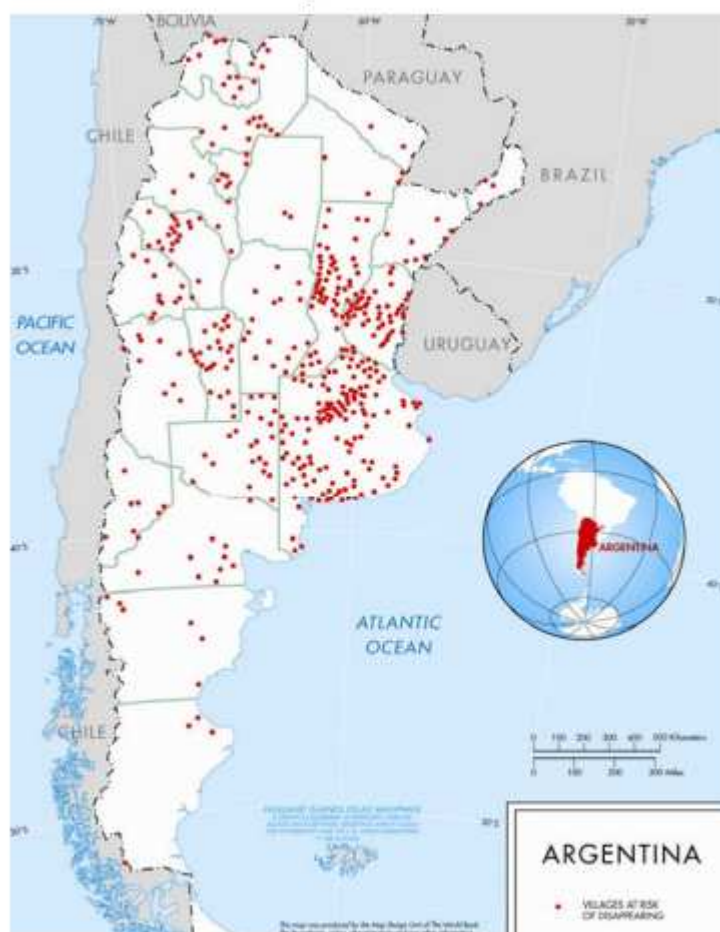
²²⁶ VERNER, 2006, [online]

²²⁷ VERNER, 2006, [online]

sektoru, jež by se společně podíleli na vytváření a realizaci účinných rozvojových strategií zaměřených na podporu vzdělanosti a zaměstnanosti v chudých komunitách. Vylidňování venkovských oblastí či pravidelná migrace do městských center, může vést nejen k přelidňování urbánních oblastí a prohloubení městské chudoby, ale rovněž k ohrožení či zániku tradiční venkovské a domorodé kultury, která tvoří základ pro rozvoj udržitelného turismu.

Vesnice ohrožené zánikem v důsledku vylidňování,

Argentina

Mapa č. 15, zdroj: VERNER, 2006

7.6 Respektování práv domorodého obyvatelstva

Po dlouho dobu (cca do 80. let 20. Století) Argentina popírala existenci původních národů na svém území a prosazovala názor, že indiánská etnika zanikla již v průběhu kolonizačního procesu. Ve skutečnosti však byli příslušníci původních národů zahrnutí do

příhraničních a odlehlých venkovských oblastí. Nepříznivá politická situace a nezájem ze strany vládních představitelů jim po dlouhou dobu znemožňovala zapojit se do společenského dění a získat zpět to, co jim bylo po staletí odcizováno.²²⁸ Teprve v průběhu posledních dvou desetiletí učinila Argentina na podporu práv svého domorodého obyvatelstva řadu významných kroků. Opětovný nástup demokracie po letech vojenské diktatury (1976 - 1983), se stal od roku 1983 podnětem pro vzestup indiánských hnutí a nastolení diskuze o domorodé otázce. První výsledek aktivního politického vyjednávání přinesl rok 1985, kdy byl prostřednictvím nově vydaného zákona 23302 o ochraně indiánských komunit ustaven *Národní institut pro domorodé otázky* - první politická organizace tvořena zástupci domorodých komunit, pověřena navrhováním a tvorbou politik ve prospěch indiánského etnika. Nicméně historickým mezníkem na poli právního postavení původních národů se stal rok 1994, kdy došlo k ústavnímu zakotvení práv původních obyvatel a jejich oficiálnímu uznání jak ze strany federální vlády, tak ze strany vládních orgánů jednotlivých provincií. Odstavec 17, článek 75 státní ústavy „uznává etnickou a kulturní rozmanitost původních obyvatel, zajišťuje respektování jejich kulturní identity, přiznává domorodým komunitám právo na dvojjazyčné a interkulturní vzdělávání a nárok na užívání a vlastnictví tradičně obývaných území. Kromě toho jim zaručuje účast na řízení přírodních zdrojů a další práva, která se jich týkají.“²²⁹

Do státní legislativy byla od 90. let zahrnuta rovněž řada mezinárodních dokumentů, jako je např. Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 169 o domorodých a kmenových národech či Deklarace OSN o právech domorodého obyvatelstva. Úmluvy zaručují domorodému obyvatelstvu především právo na vlastní kulturu, zaměstnání, zdravotní péči, vlastní jazyk a další základní otázky.²³⁰ Dále jim přiznávají právo na politické postavení a ekonomický, sociální a kulturní rozvoj. Deklarace OSN navíc říká, že domorodí obyvatelé jsou si rovni s ostatními lidmi a měli by být zbaveni všech forem diskriminace, především těch spojených s jejich domorodým původem.²³¹

Přestože v posledních letech byla v Argentině, ve věci domorodé otázky, schválena řada mezinárodních úmluv a přijato značné množství zákonů a národních a provinčních programů, vymahatelnost práva a jeho garance státem je doposud poměrně slabá. Podle *Mezinárodní pracovní skupiny pro záležitosti domorodých národů* (IWGIA) v zemi stále existuje problém se zaváděním práv a jejich zárukou. Tento problém se týká zejména práva na

²²⁸ PACHECO - SOTO, 2007, [online]

²²⁹ ANAYA, 2012, [online]

²³⁰ UNICEF, 2008, [online]

²³¹ Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, 2007, [online]

půdy a přírodní zdroje či práva na spravedlivý přístup k justici, školství, zdravotnictví a dalším základním sociálním službám.²³² Právní situace domorodé populace je v zemi soustavně monitorována také nezávislou lidsko-právní mezinárodní organizací *Amnesty International*. Z hodnotících zpráv vyplývá, že domorodé skupiny jsou nadále vystaveny permanentnímu porušování svých práv v podobě diskriminace, pronásledování či násilného vytlačování z tradičně okupovaného teritoria. Navzdory dočasnému zákazu vystěhování domorodých komunit z jejich území, který dnes platí na celém území státu do doby, než bude dokončena rozsáhlá národní studie o indiánských teritoriích (cca do listopadu 2013), žije nadále mnoho indiánských rodin pod stálým tlakem ze strany soukromých vlastníků a pod ustavičnou hrozbou nuceného přesídlení.²³³

Situace s přidělováním tradičně obývané půdy do vlastnictví domorodých obyvatel se v jednotlivých provinciích podstatně liší. Zatímco některé provincie již do rukou původních komunit odevzdaly téměř všechny historicky nárokové územní požadavky (existují samozřejmě výjimky), jiné se otázce vlastnického vztahu k půdě doposud vyhýbají. Velká část vyvlastněné plochy půdy, která byla zabrána soukromými zemědělskými podniky, ropnými a důlními společnostmi či Správou národních parků pro založení chráněných oblastí a statisíce dalších doposud neuznaných hektarů státního území, na něž se váží určité historické nároky, tak stále zůstává předmětem sporů a politických diskuzí.²³⁴ V souvislosti s rozšiřováním průmyslové a zemědělské činnosti je však bohužel často upřednostňován pronájem či prodej půdy zahraničním společnostem a zájmy domorodých obyvatel se tak stávají podřadnější záležitostí.²³⁵ Nedostatečně řešena je rovněž otázka týkající se přístupu k přírodním zdrojům, jejich využívání a spoluúčasti na jejich správě.

V důsledku těžby nerostných surovin a intenzivní zemědělské činnosti bylo v uplynulých letech negativně ovlivněno zdraví a životní prostředí mnoha domorodých komunit. Za jednu z nejohroženějších oblastí jsou, z hlediska rozsahu zdravotních a environmentálních dopadů na původní obyvatel, považovány aridní zóny severozápadního regionu. V provincii Satla a Jujuy panuje především obava z redukce či ztráty vodních zdrojů, které jsou v oblasti nadměrně využívány pro těžbu lithia. Voda přitom představuje životně důležitý zdroj pro udržení tradičních ekonomických aktivit regionu, jako je chov ovcí, koz a lam či produkce a sběr soli.²³⁶ Především

²³² ANAYA, 2012, [online]

²³³ Amnesty International, 2012, [online]

²³⁴ ANAYA, 2012, [online]

²³⁵ CARRASCO (2000, 13)

²³⁶ ANAYA, 2012, [online]

v důsledku zemědělské činnosti přišly domorodé komunity řady provincií rovněž o značnou část svých lesních porostů.

Další problematickou otázkou představuje kontaminace životního prostředí únikem ropných či jiných toxických látek. V průběhu posledních několika desítek let byla v mnoha oblastech obývaných domorodými komunitami, realizována řada těžebních projektů, z nichž některé byly v souvislosti s objevem nových nalezišť ropy a zemního plynu zahájeny teprve nedávno (např. v provincii Neuquén). Přestože zatím nejsou k dispozici detailní studie zabývající se mírou kontaminace přírodních zdrojů a jejím dopadem na zdraví domorodé populace, existují informace, které poukazují na vážnost situace, stejně jako na nedostatek vládních opatření, která byla v této oblasti učiněna. Podle mezinárodní organizace IWGIA se mnohým domorodým komunitám doposud nedostalo například spravedlivého odškodnění za újmu na zdraví a kontaminaci životního prostředí způsobenou aktivitami některých těžebních společností prováděných v blízkosti jejich obydlí či zemědělsky využívaných území.²³⁷

7. 7 SWOT analýza

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Provincie disponují značnou mírou autonomie na centrální vládě ▪ Politická vůle (národní vlády, provinčních vlád) pro realizaci projektů udržitelné turistiky = Federální Strategický plán Udržitelného Turismu ▪ Regionální spolupráce (mezi zeměmi Jižní Ameriky i mezi jednotlivými provinciemi) ▪ Vzájemná spolupráce mezi venkovskými komunitami a jejich sdružování (spolupráce obcí a rodin, společné zájmy X vlastní podnikání, individuální zájmy) ▪ Závazek k rozšiřování chráněných území (v roce 2015 - 10 % rozlohy země) ▪ Příliv zahraničních turistů a zvyšující se 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Globální oteplování a klimatické změny ▪ Lidská činnost - těžba, deforestace, eroze, nadměrná pastva, znečištění ovzduší, kontaminace půdních a vodních zdrojů, = negativní dopad na životní prostředí a venkovské komunity ▪ Přírodní rizika (povodně, zemětřesení a sopečná činnost, desertifikace, sucho aj.) ▪ Chudoba (především na venkově) = devastace přírodních zdrojů ▪ Rostoucí urbanizace = vylidňování venkova, nárůst městské chudoby, zánik vesnic a venkovské kultury ▪ Diskriminace, sociální a ekonomické vyloučení,

²³⁷ ANAYA, 2012, [online]

<p>návštěvnost chráněných území</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zavádění opatření na snížení dopadů turistické činnosti na území národních parků s vysokou návštěvností (Nahuel Huapi a Iguazú) ▪ Projekty Světové banky a Meziamerické rozvojové banky zaměřené na podporu domorodých komunit a posilování jejich kapacit pro rozvoj etnického turismu 	<p>porušování práv a nízká právní ochrana domorodého obyvatelstva = úpadek kultury, prohlubování chudoby</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zvyšující se návštěvnost chráněných území ▪ Nevyrovnaný územní rozvoj cestovního ruchu a nerovnoměrná distribuce turistických destinací - tlak na zdroje atraktivních destinací, potenciál některých oblastí je doposud nedostatečně využitý (je nutno motivovat turisty k návštěvě i jiných zatím méně známých lokalit) ▪ Kulturní kontakt - úpadek kulturní identity změna hodnot a způsobu života venkovských a domorodých komunit
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Výhodná geografická poloha (přístup k moři) ▪ Obrovská krajinná, klimatická, kulturní a biologická diverzita ▪ Historie, kultura, tradice a dovednosti venkovských a domorodých komunit = tyto atributy mohou přispět k redukci jejich chudoby ▪ Rozlehlé venkovské oblasti - potenciál pro rozvoj venkovské turistiky ▪ chráněná území (přibližně 7 % celkové rozlohy země) ▪ Politická vůle (národní vlády, provinčních vlád) pro realizaci projektů udržitelné turistiky ▪ Ústava zaručuje práva domorodých obyvatel a uznává jejich etnickou a kulturní odlišnost ▪ Přehlednost národních i provinčních internetových stránek propagujících produkty jednotlivých turistických regionů 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Velká rozloha a členitost reliéfu, která brání propojenosti rozptýlených venkovských komunit ▪ 93 % obyvatel žije ve městech a jen 7 % obývá venkovské oblasti = velké socio-ekonomické rozdíly mezi městy a venkovem ▪ slabě rozvinutý systém certifikace turistické udržitelnosti, ▪ Nedostatečná kvalifikovanost zaměstnanců v oblasti udržitelného cestovního ruchu a konzervace přírodních a kulturních zdrojů ▪ % nedostatek chráněných území (v současné době pod světovým průměrem) <p><u>Chudoba na venkově:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ nedostatečný přístup k výrobním prostředkům jako je půda a finanční kapitál, technická asistence aj. ▪ nedostatečná znalost nových zemědělských technologií, ▪ nespravedlivé přerozdělení půdy (většina v rukou velkých agrárních producentů) <p><u>Domorodé komunity:</u></p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nedostatečná a nekvalitní infrastruktura ▪ nízká vzdělanost a špatný přístup ke vzdělání a jiným sociálním službám ▪ problém s vlastnictvím tradičně obývaných území ▪ špatný přístup k informacím, informačním technologiím, bankovním úvěrům a technické asistenci ▪ nedostatečná znalost zemědělských technologií a postupů ▪ nedostatečná znalost v oblasti konzervace přírodních zdrojů <p>= nemožnost převzít plnou kontrolu na správou chráněných území a zajistit kvalitní a efektivní ochranu přírodních zdrojů</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ nadměrná koncentrace turistických produktů na malé části území = <p>Potenciál některých oblastí pro rozvoj udržitelné turistiky je doposud nedostatečně využitý</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Chybějící statistiky a nedostatek informací týkající se venkovské a domorodé turistiky
--	--

8. ZÁVĚR

V průběhu posledního desetiletí dochází v oblasti argentinského turistického odvětví k výrazné změně smýšlení a postojů politických představitelů. V souvislosti s nárůstem zahraničních turistů začal být ve větší míře zohledňován nejen vztah mezi cestovním ruchem a životním prostředím, ale také ekonomický, environmentální a sociální přínos inteligentního využívání přírodních a kulturních zdrojů pro budoucí turistické účely. V tomto období dochází rovněž k výrazné změně pohledu na roli, kterou cestovního ruchu může sehrát. Mnohé národní, regionální a lokální iniciativy a politické kroky učiněné v průběhu poslední dekády dokazují, že cestovní ruch již není vnímán pouze jako prostředek k maximalizaci ekonomického zisku, ale stále častěji jako nástroj, schopný sladit hospodářské zájmy s ekologickými a významnou měrou přispět k udržitelnému rozvoji regionů.

Přestože koncept udržitelného cestovního ruchu nemá v Argentině dlouhou tradici, již dnes je patrné, že toto odvětví má do budoucna velký potenciál. Svědčí o tom nejen zvyšující se příliv „odpovědných turistů“ a vzrůstající snaha o zavádění certifikací turistické udržitelnosti, ale především některé politické kroky a závazky vládních představitelů, jež byly v tomto směru učiněny (např. v oblasti ochrany přírody či právní a sociální podpory domorodých skupin). Otázkou však zůstává, do jaké míry budou jednotlivé závazky naplňovány a zda budou zaváděná pravidla udržitelnosti dostatečně respektována a dodržována, jak ze strany zodpovědných orgánů a podnikatelských subjektů, tak ze strany domácích i zahraničních návštěvníků. Klíčovým dokumentem vymezujícím hlavní rozvojové cíle a priority v oblasti udržitelné turistiky, je tzv. *Federální strategický plán udržitelného turismu*. Vzhledem k tomu, že je plán v současné době ve fázi implementace, nejsou zatím k dispozici žádné konkrétní dosažené výsledky, které by nám umožnily zhodnotit jeho klady či případné nedostatky. To, jaký bude mít plán dlouhodobě příznivý dopad na ekonomický, sociální a environmentální rozvoj turistického odvětví jednotlivých regionů nám tak ukáže teprve vývoj následujících let.

Zavádění udržitelných praktik do turistického odvětví však pro Argentinu jako rozvojovou zemi, nadále představuje velkou výzvu. Rostoucí míra urbanizace a s tím spojené vylidňování venkova, diskriminace a sociální a ekonomické vyloučení domorodých komunit, vysoká míra chudoby (zejména na venkově) a nízký socio-ekonomický rozvoj společnosti, nešetrné využívání původních lesních porostů, nízké procento chráněných území, nerovnoměrné rozdělení půdy, nedostatek preventivních opatření na snižování následků přírodních katastrof, slabé vládní instituce a nízká vymahatelnost platných zákonů, vysoká míra korupce či nízká

garance práv státem jsou jen jedny z mnoha faktorů, které možnosti rozvoje daného odvětví nějakým způsobem limitují.

Z tohoto důvodu je potřeba zaměřit pozornost především na oblasti vykazující vyšší míru venkovské chudoby, kde obyvatelé postrádají přístup k výrobním zdrojům, jako je půda, finanční kapitál či dostatek znalostí o zemědělských technologiích a šetrném obhospodařování přírodních zdrojů. Vláda by měla prostřednictvím pozemkové reformy zajistit spravedlivější přerozdělení půdy a současně vyřešit dlouholeté spory o tradičně obývaná území. Toto opatření může totiž do určité míry zamezit ilegálnímu kácení původních lesních porostů, nadměrné degradaci přírodních zdrojů a podstatně zvýšit ekonomický status obyvatel. Vlastnictví půdy však není jedinou zárukou úspěchu. Současně je potřeba napojit izolované venkovské oblasti na infrastrukturu a zajistit tak bezpečný přístup k trhu a sociálním službám. Všem domorodým komunitám žijícím na území chráněných oblastí musí být umožněn alespoň částečný podíl na jejich správě stejně jako na ekonomickém prospěchu, který z dané činnosti vyplývá. Protože domorodé komunity nejsou zatím plně schopny převzít plnou kontrolu nad správou těchto území (např. pro nízkou gramotnost, vzdělanost, nedostatečnou znalost konzervačních praktik, nedostatečnou infrastrukturu apod.), je role státu v této oblasti prozatím nezbytná. Provinciální vlády, především severozápadní oblasti země, by měly lépe využít turistický potenciál oblastí. Je totiž prokázáno, že navýšení výdajů do oblasti cestovního ruchu má příznivý dopad na celkové snižování chudoby. V souladu s principy federálního plánu by výdaje měly směřovat zejména na podporu rozvoje šetrné turistiky ve venkovských oblastech. Za pozitivní rozvojový příklad pro ostatní provincie považují především založení venkovského komunitního centra Valles Calchaquíes v provincii Salta, kde vzájemná spolupráce mezi komunitami brání konkurenci a jejich následnému znevýhodnění.

Dále je potřeba rozšířit plochu chráněných území a šetrně obhospodařovaných lesů, posílit vládní instituce a zajistit lepší vymáhání zavedených zákonů, zlepšit systém ochranných opatření vůči přírodním katastrofám, respektovat práva a kulturní identitu domorodých obyvatel, umožnit jejich plnou integraci do majoritní společnosti a podporovat projekty zaměřené na budování komunitních kapacit. S cílem zvýšit konkurenceschopnost turistických produktů by měly vlády více usilovat o zavádění a rozšiřování certifikačních systémů udržitelnosti (které nejsou zatím příliš rozšířeny) a prostřednictvím zvyšování kvality služeb a jejich zviditelňování, rozptýlit doposud značně koncentrovanou návštěvnost do některých dosud nevyužitých „zapomenutých lokalit“.

9. SHRNU TÍ (SUMMARY)

Práce se zabývá povahou a procesem rozvoje udržitelného turismu na území argentinské republiky, od svého počátku až po současnost. První část textu nás seznamuje s obecnou problematikou udržitelného turismu a historií tohoto konceptu. Ve druhé části práce je důraz kladen na geografickou, demografickou, ekonomickou a sociální charakteristiku státu. Třetí kapitola se zabývá charakteristikou odvětví udržitelného turismu na území Argentiny, zaváděním a prosazováním konceptu udržitelnosti. V poslední kapitole jsou pak analyzovány některé zásadní faktory bránící či snižující možnost rozvoje udržitelného turismu. Závěrečná část práce rovněž shrnuje celkovou problematiku a vyzdvihuje základní možnosti a rizika pro rozvoj daného odvětví.

Klíčová slova: Argentina, udržitelný turismus, odpovědný turismus, domorodé obyvatelstvo, ekoturistika.

The thesis deals with the character and development process of sustainable tourism in the territory of Argentina. The first part of the text familiarizes us with the general points at issue in sustainable tourism and the history of this concept. In the second part of the thesis the emphasis is put on the geographical, demographic, economic and social characterization of state. The third chapter deals with the characterization of the sustainable tourism sector in the territory of Argentina, as well as the launch and promotion of the concept of tourism sustainability. Lastly, the thesis analyzes some principal factors impeding or limiting possibilities for development of sustainable tourism. The chapter also summarizes the most important points at issue and highlights basic possibilities and risks for development of the given sector.

Keywords: Argentina, sustainable tourism, responsible tourism, indigenous people ecotourism.

10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PŘÍLOHY

KNIHY A ODBORNÉ ČLÁNKY:

BLASCO, María José Viñals. Turismo en espacios naturales y rurales II: Grupo de investigación aplicada en turismo, recursos naturales y culturales. UPV: Valencia, **2002**. 341 p.

CARRASCO, Morita. Los derechos de los pueblos indígenas en Argentina. IWGIA: Buenos Aires, **2000**. 354 p.

EXNEROVÁ, Věra - VOLFOVÁ, Andrea. Člověk v tísní, společnost při ČT, o. p. s.: Globální problémy a rozvojová spolupráce. Tiskárna Kavka: Praha, 2005. 235 str.

FAO. Tendencias y Perspectivas Del Sector Forestal en América Latina y El Caribe (Estudios FAO Montes). FAO: Roma, **2006**. 206 p.

FEARNS, Daisy - FEARNS, Les. Countries of the world - Argentina. Evans Brothers Limited: London, **2005**. 61 p.

GALLOPÍN, C. Gilberto. La Sostenibilidad Ambiental Del Desarrollo en Argentina: Tres Futuros. Naciones Unidas: Santiago de Chile, **2005**. 72 p.

LEWIS, K. Daniel. The History of Argentina. PALGRAVE MACMILLIAN: New York, **2003**. 214 p.

McCLOSKEY, Erin. Argentina. The Globe Pequot Press Inc: USA, **2011**. 470 p.

MOWFORTH M. - CHARLTON C. - MUNT I.: Tourism and Responsibility: Perspectives from Latin America and the Caribbean. Taylor & Francis e-Library, USA, Canada, 2008, 236 str.

MONTIJN van Dunyen Luisa, CARRÉ Marcela. Estudio sobre ecoturismo: En el corredor verde. Proyecto de Ordenamiento Territorial en la Provincia de Misiones. **2005**. 226 p.

NEWTON, Paul. Viva Travel Guide Argentina. Viva Publishing Network: Buenos Aires, 2011. 811 p.

NOVÁČEK, Pavel. Udržitelný rozvoj. Univerzita Palackého: Olomouc, **2010**. 430 str.

ROMÁN Florencia, CICCOLELLA Mariana. Turismo rural en Argentina: concepto, situación y perspectivas. IICA: Buenos Aires, **2009**. 114 p.

RYGLOVÁ, Kateřina - BURIAN, Michal – VAJČNEROVÁ, Ida. Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi. Grada Publishing, a. s.: Praha, **2011**. 216 str.

SHARPLEY, A. J. Richard. Tourism Development and the Environment: Beyond Sustainability?. Earthscan: USA, Canada, **2009**. 240 p.

SILVEIRA, Marcos Aurelio Tarlombani **2009**: Turismo y Sustentabilidad entre el Discurso y la Acción. *Urbano*, Vol. 12, Issue 20, p. 61-75.

INTERNET:

ArgentinaTuristica.com **2007**. Guía Integral de Destinos Turísticos Arentinos, Datos sobre la Argentina: Información básica (<http://www.argentinaturistica.com/datosargen.htm>)

Agenda 21 pro průmysl cestovního ruchu, 2012. Časopis COT Business.
(<http://www.cot.cz/>)

Administración de Parques Naturales

- 2008. Historia. (http://www.parquesnacionales.gov.ar/_OLD/02_inst/05_historia.htm)

- 2007. Las Áreas Protegidas de la Argentina

(http://www.parquesnacionales.gov.ar/_OLD/docAP/DocAP.pdf)

Amnesty International:

- **2012**. Documento - Argentina - Información de Amnistía Internacional para el examen periódico universal de la ONU. (<http://www.amnesty.org/es/library/asset/AMR13/003/2012/es/9dd1e37d-0614-4ca8-a19d-bbbb3f8a06e9/amr130032012es.html>)

- **2008**. Argentina: Defensa de los derechos de los indígenas de la comunidad El Descanso.

(<http://www.amnistia.org.ar/actua/firma-acciones/argentina-defensa-de-los-derechos-de-los-ind%C3%ADgenas-de-la-comunidad-el-descanso>)

ANAYA, James, 2012. IWGIA (International Work Group for Indigenous Affairs) – La Situación de Los Pueblos Indígenas en Argentina.

(http://www.iwgia.org/iwgia_files_publications_files/0587_ANAYA_Informe_final.pdf)

Banco Interamericano de Desarrollo, 2012. Proyectos: Desarrollo Turístico Sustentable en la Provincia de Salta. (<http://www.iadb.org/es/proyectos/project-information-page,1303.html?id=AR-L1140>)

BROWN, Alejandro, 2009. Fundación ProYungas - Congreso Forestal Mundial: Bosques Nativos de Argentina.

(<http://www.proyungas.org.ar/publicaciones/pdf/cartillaBOSQUESNATIVOS.pdf>)

BusinessInfo.cz, 2013. Oficiální portál pro podnikání a export: Argentina.

(<http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/argentina.html>)

BUSTOS, Eduardo, 2013. Ámbito.com: Suman 300 mil las hectáreas nativas dentro de cuatro provincias.

(http://www.ambito.com/suplementos/campo/noticia_suplemento.asp?ID=549514&Seccion=Secciones%20Especiales)

Cámara Española de Comercio de la República Argentina. Estructura económica.

(<http://www.cecra.com.ar/pages/viewfull.asp?CodArt=146>)

Český národní komitét UNEP, 2005. Program OSN pro životní prostředí (UNEP).

(<http://www.unep.cz/unep.php>)

Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, 2007.

(http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/DRIPS_en.pdf)

Diario „Clarín“, 2005. Riesgos de futuras catástrofes en la Argentina.

(<http://edant.clarin.com/diario/2005/12/13/sociedad/s-03615.htm>)

Dirección de Bosques, 2010. Regiones Forestales Producción Primaria.

(<http://www.ambiente.gov.ar/archivos/web/PNEF/file/Regiones%202010/Regiones%202010.PDF>)

Dirección Nacional de Conservación de Áreas Protegidas, 2007. Proyecto „Desarrollo de Capacidades Nacionales para el Fortalecimiento del Sistema Nacional de Áreas Protegidas.

(http://www.parquesnacionales.gov.ar/_OLD/_birf/Anexo%20-%20PLAN%20DE%20PUEBLOS%20INDIGENAS%20-%20Documento%20de%20trabajo.pdf)

Dirección de Recursos Naturales de la Pampa, 2013. Gobierno de la Pampa: Subsecretaría de Asuntos Agrarios.

(<http://www.drn.lapampa.gov.ar/novedades/parquesnacyareasprot.htm>)

Directorio Verde, 2010. Certificación para alojamientos turísticos sustentables. (<http://directorio-verde.com/blog/index.php/2010/03/30/certificacion-para-alojamientos-turisticos-sustentables/>)

ECOS del Parque – Periódico del Parque Nacional Nahuel Huapi, 2007. APN: Turismo Sustentable.

(http://www.nahuelhuapi.gov.ar/multimedios/ecos_del_Parque_N_4.pdf)

Emma Agency spol. s. r. o., 2007. CK Brno: Argentina. (<http://www.argentinainfo.cz/index.php>)

Embajada Argentina, 2012. Embajada en Paraguay: Datos Generales sobre la República Argentina.

(<http://www.embajada-argentina.org.py/V2/datos-generales-de-la-republica-argentina/>)

Enciclopedia online – Kalipedia, 2011.

- Geografía de Argentina - Los relieves actuales. (<http://www.kalipedia.com/geografia-argentina/>)

- Geografía de Argentina - Condiciones de vida en la Argentina (http://ar.kalipedia.com/geografia-argentina/tema/pais/pobreza-urbana-pobreza-rural.html?x=20080605klpgeogar_34.Kes&ap=7)

- Áreas Naturales Protegidas (http://www.kalipedia.com/geografia-argentina/tema/pais/areas-naturales-protegidas.html?x=20080606klpgeogar_21.Kes)

- La Población Indígena (http://ar.kalipedia.com/geografia-argentina/tema/pais/poblacion-indigena-hoy.html?x=20080604klpgeogar_30.Kes&ap=1)

- Condiciones de Vida en Argentina (http://www.kalipedia.com/geografia-argentina/tema/indice-desarrollo-humano-argentina.html?x=20080605klpgeogar_34.Kes&ap=10)

FAO, 2004. Forests and the forestry sector: Argentina.

(<http://www.fao.org/forestry/country/57478/en/arg/>)

FOGELBERG, Carolina, 2010. Certificación de „Alojamientos Turísticos Sustentables“ en Provincia de

Buenos Aires. (<http://liveargentina.wordpress.com/2010/03/31/certificacion-de->

[%E2%80%99Alojamientos-turisticos-sustentables%E2%80%9D-en-provincia-de-buenos-aires/](http://liveargentina.wordpress.com/2010/03/31/certificacion-de-%E2%80%99Alojamientos-turisticos-sustentables%E2%80%9D-en-provincia-de-buenos-aires/))

FORERO Eduardo, LÓPEZ Carlos, MALDONADO Carlos. Complejidad de la arqueología y el turismo cultural: territorios, sostenibilidad y patrimonio. Universidad del Rosario: Colombia, 2009. 148 p.

FSC, 2009. FSC Certifikace. (<http://www.czechfsc.cz/>)

FSC, ÚHÚL, 2012. Pracovní metodika pro privátní poradce v lesnictví: Systém certifikace FSC v lesním hospodářství. (<http://www.uhul.cz/poradenstvi/metodiky/SCFSCVLHCR.pdf>)

Fundación Ecoturismo Argentina, 2007. FUNECO: Por un Turismo Social y Ambientalmente Responsable. (<http://www.ecoturismo.org.ar/>)

Fundación ProSalta, 2012. Gobierno de la Provincia de Salta: Oferta exportable de la provincia de Salta. (<http://www.prosalta.org.ar/oferta/>)

Fundación Vida Silvestre Argentina, 2013.

- ¿Cuál es el problema? Los bosques, en peligro.

(http://www.vidasilvestre.org.ar/que_hacemos/nuestra_solucion/cambiar_forma_vivimos/conducta_responsable/bosques/_cual_es_el_problema_/)

- Ley de bosques.

(http://www.vidasilvestre.org.ar/que_hacemos/nuestra_solucion/cuidar_nuestro_mundo_natural/ordenamiento_territorial/ley_bosques/)

- Consejo de Manejo Forestal: FSC.

(http://www.vidasilvestre.org.ar/que_hacemos/nuestra_solucion/cambiar_forma_vivimos/conducta_responsable/bosques/_cual_es_la_solucion_/fsc/)

Fundación Vida Silvestre Argentina, 2005. Argentina.

- **Dónde lo hacemos.** (http://www.vidasilvestre.org.ar/que_hacemos/_donde_trabajamos_/)

GALLOPÍN, C. GIBLERTO, 2004. CEPAL, Naciones Unidas: La sostenibilidad ambiental del desarrollo en Argentina: tres futuros. (<http://www.eclac.org/publicaciones/xml/7/20747/lcl2197e.pdf>)

GEMELLI Alicia, TOMASINI Daniel, 2008. *UNDP, Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación: Estrategia de Turismo Sustentable en reservas de biosfera y sitios Ramsar de Argentina.*

(<http://aplicaciones.medioambiente.gov.ar/archivos/web/turismo/File/Libro%20Estrategia%20de%20Turismo%20Sustentable%20-%20versin%20PDF.pdf>)

Global Sustainable Tourism Council, 2013. The Global Sustainable Tourism Criteria.

(<http://www.gstcouncil.org/sustainable-tourism-gstc-criteria.html>)

Grupo del Banco Mundial, 2013. Noticias: Reducir la pobreza en comunidades rurales de Argentina. (<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/BANCOMUNDIAL/NEWSSPANISH/0,,contentMDK:23207950~menuPK:3327642~pagePK:34370~piPK:34424~theSitePK:1074568,00.html>)

Grupo de Trabajo de Areas Protegidas, 2013. Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación. (<http://www.ambiente.gov.ar/?idseccion=194>)

IADB, 2007. Plan of operations: Support for and Indigenous Tourist Route in Argentina: Tourism with Identity. (<http://idbdocs.iadb.org/wsdocs/getdocument.aspx?docnum=1371983>)

IFAD, 2008. Fondo Internacional para el desarrollo de la agrikultura: La pobreza rural en Argentina. (http://www.ifad.org/operations/projects/regions/PL/factsheet/ar_s.pdf)

IFAD, 2010. Rural Poverty Portal. (<http://www.ruralpovertyportal.org/country/statistics/tags/argentina>)

INAI, 2012. Ministerio de Desarrollo Social: Instituto Nacional de Asuntos Indígenas. (<http://www.desarrollosocial.gob.ar/inai/104>)

INDEC, 2001. Nivel de educación alcanzado. (<http://www.indec.com.ar/indec.gov.ar.htm>)

INET, 2013. Olimpiadas Nacionales de Contenidos Educativos en Internet: Hidrografía Argentina. (<http://www.oni.escuelas.edu.ar/olimpi2000/cap-fed/elagua/argenti/gallery/hidr.htm>)

Informační centrum OSN v Praze, 2005. (<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=582>)

INPRES, Ministerio de Educación de la Provincia de San Juan, 2012. Prevención Sísmica – Manual de Adiestramiento. (<http://www.inpres.gov.ar/Manual%20de%20Adiestramiento%20Docentes%20Primario.pdf>)

INPRES – Instituto Nacional de Prevención Sísmica. Secretaría de Obras Públicas – Ministerio de Planificación Federal, Inversión Pública y Servicios. (<http://www.inpres.gov.ar/index.php>)

IRAM, 2009. Normas IRAM Sector. (<http://www.iram.org.ar/seccion.php?ID=2&IDS=187>)

ISO.cz, 2008. ISO 9001. (http://www.iso.cz/?page_id=38)

The International Ecotourism Society, 2012. What is Ecotourism? (<http://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism>)

1st Jornadas sobre Turismo Sostenible en Aragón, 2005. Gobierno de Aragón: Introducción al concepto de turismo sostenible.

(<http://www.aragon.es/estaticos/ImportFiles/06/docs/%C3%81reas/EducaSensib/Sensibilizaci%C3%B3nAmbiental/Campa%C3%B1as/TurismoSostenible/PonenciasPresentadas/INTRODUCCION.pdf>)

Latinbaires Editores S.R.L., 2012. Mapas Argendguide: Argentina Regiones Geográficas y Parques Nacionales (<http://www.mapasargenguide.com.ar/blog/2009/04/21/argentina-regiones-geograficas-y-parques-nacionales/>)

Latin American Newsletters, 2012. Latinnews.com: Argentina: Wealth distribution hits 30-year low. (<http://www.latinnews.com/component/k2/item/26628-argentina--wealth-distribution-hits-30-year-low.html>)

MARINARO, Alejandra - ÁLVAREZ, Ricardo, 2007. Estudios sobre el desequilibrio regional de la República Argentina (Población, empleo, educación, salud y vivienda). (<http://www.fceco.uner.edu.ar/archivos/M3-14-%20Marinero,%20Alvarez.pdf>)

Ministerio de Educación, 2009. El Sistema Educativo. (<http://portal.educacion.gov.ar/sistema/principales-cifras-del-sistema/>)

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR:

- **2007.** Katedra cestovního ruchu VŠE Praha: Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj. (<http://www.mmr.cz/getmedia/e117ea61-1783-4982-a4fabf6e1220f318/GetFile4.pdf>)

- **2007.** Cestovní ruch a udržitelný rozvoj. (http://www.mmr.cz/getmedia/b973337b-cccc-42a3-9d19-2b23356dcff2/GetFile15_1.pdf)

- **2008.** Management kulturního cestovního ruchu (http://www.mmr.cz/getmedia/efcd9671-4737-427b-bab5-1b6be507e800/GetFile10_1.pdf)

Nuestro Clima, 2009. Descubrimiento científico: pelagra la Puna Argentina. (<http://blog.nuestroclima.com/?p=1788>)

Oslo Statement on Ecotourism, 2007. TIES: Global Ecotourism Conference 2007. (<http://www.iipt.org/pdf/OsloStatementEcotourism0807.pdf>)

Ovidius University of Constanta, Faculty of Economic Sciences. Sustainable Tourism Types.
(http://feaa.ucv.ro/annals/v2_2008/0036v2-024.pdf)

PACHECO, Davinson Guillermo - SOTO, Cuyul Andrés, 2007. La Organización de Los Pueblos Indígenas en Argentina: El caso de la ONPIA. (<http://www.ts.ucr.ac.cr/binarios/libros/libros-000003.pdf>)

El Paranaense, 2013. (<http://elparanaense.com.ar/category/selva-paranaense/selva-paranaense-argentina/>)

PEFC, 2013. PEFC Certifikace. (<http://www.pefc.cz/>)

PFETS 2011. Secretaría de Turismo, Presidencia de la Nación: Turismo 2016 (actualización).
(<http://siet.desarrolloturistico.gov.ar/recursos/documentos/SubDoc/fd217bc5b686d951cdc21ec84792279335f7f055.pdf>)

PFETS, 2005. Secretaría de Turismo, Presidencia de la Nación: Turismo 2016.
(<http://www.cofecyt.mincyt.gov.ar/convocatorias/asetur/PFETS/PLAN%20FEDERAL%20DE%20TURISMO%20-%20ARGENTINA%202016.pdf>)

PLACCI, Guillermo - BITETTI, Mario, 2005. WWF: Ecorregión Selva Paranaense: Situación Ambiental en la Ecorregión del Bosque Atlántico del alto Paraná.
(<http://www.fvsa.org.ar/situacionambiental/selva%20paranaense.pdf>)

PLACCI, Guillermo - BITETTI, Mario - DIETZ, Lou Ann, 2003. WWF: Visión de Biodiversidad de la Ecorregión del Bosque Atlántico del Alto Paraná.
(http://awsassets.wwfar.panda.org/downloads/vision_completa_espanol.pdf)

El Portal del agua, 2010. El mapa de las inundaciones en Argentina.
(http://www.atl.org.mx/index.php?option=com_content&view=article&id=6179:el-mapa-de-las-inundaciones-en-argentina&catid=138:noticias-internacionales&Itemid=780)

Presidencia de la Nación - Argentina.gob.ar, 2011. Guía del Estado. (<http://www.argentina.gob.ar/pais/>)

Pro Consultora Turística, 2012. Implementación y Certificación de Turismo Verde y Sostenible para Hoteles. (<http://www.consultoraturistica.com/representacion.html>)

Programa FAO/OAPN, 2008. Red Latinoamericana de Cooperación Técnica en Parques Nacionales, otras Áreas Protegidas, Flora y Fauna Silvestres: Manual de Capacitación sobre Pueblos Indígenas y Áreas Protegidas en América Latina.
(http://infoandina.org/sites/default/files/recursos/manual_de_capitacion_sobre_pueblos_indigenas_y_areas_protegidas_de_latinoamerica.pdf)

Programa Nacional de Estadística Forestal, 2010. Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, Dirección de Bosques: Regiones Forestales Producción Primaria.
(<http://www.ambiente.gov.ar/?idarticulo=306>)

Programa Nacional de Estadística Forestal, 2011. Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, Dirección de Bosques: Estadística de Incendios Forestales.
(<http://www.ambiente.gov.ar/?idarticulo=7816>)

PRONATUR (Proyecto Nacional de Turismo Rural), 2012. El proyecto: Objetivos, destinatarios.
(<http://www.pronatur.gov.ar/>)

Proyecto Iberá, 2012. Esteros del Iberá, Provincia de Corrientes, Argentina.
(<http://www.proyectoibera.org/ibera.htm>)

Red de Turismo Campesino, Salta Argentina, 2012. Red de Turismo Campesino, Valles Calchaquies de Salta: Algo de historia. (<http://www.turismocampesino.org/spip.php?article2>)

Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, 2006. Sistema de Indicadores de Desarrollo Sostenible.
(http://www.ambiente.gov.ar/archivos/web/Indicadores/File/122706_indicadores_final.pdf)

Senado y Cámara de Diputados de la Nación Argentina, 2005. Ley Nacional de Turismo.
(<http://www1.hcdn.gov.ar/dependencias/cturismo/Legislacion/ley%20nacional%20de%20turismo.htm>)

Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, 2013:
- El Cambio Climático y su Mitigación. (<http://www.ambiente.gov.ar/default.asp?IdArticulo=528>)

- Dirección de Conservación del Suelo y Lucha contra la Desertificación: Regiones afectadas por inundaciones (<http://www.ambiente.gov.ar/?idarticulo=9022>)
- Dirección de Bosques: Programa Nacional de Bosques Modelo (<http://www.ambiente.gov.ar/?idseccion=9>)
- **2005.** Creación de la Unidad de Turismo y Ambiente (<http://www.ambiente.gov.ar/?idarticulo=1826>)

Sistema de Informaciones de Biodiversidad, 2005. Secretaría del Ambiente y Desarrollo Sustentable: Eco-de la Argentina. (http://www.sib.gov.ar/archivos/Eco-Regiones_de_la_Argentina.pdf)

STCNA – Sustainable Tourism Certification Network of the Americas, 2013. Rainforest Alliance. (<http://www.certificationnetwork.org/about.html>)

Subsecretaría de Desarrollo Turístico, 2011. Ministerio de Turismo: Anuarios Estadísticos. (<http://desarrolloturistico.gob.ar/estadistica/anuarios-estadisticos>)

Sustainable Pangea, 2012. Mapping best practices and social technologies which are bringing about sustainable positive change in Latin America. (<http://en.pangeasostenible.org/2011/12/rural-tourism-network-salta-argentina/>)

Tourism Concern - UK Charity. What is Community Tourism? (<http://www.tourismconcern.org.uk/community-tourism.html>)

Trading Economics, 2012. World Bank: Argentina Population. (<http://www.tradingeconomics.com/argentina/population-growth-annual-percent-wb-data.html>)
(<http://www.tradingeconomics.com/argentina/population>)
(<http://www.tradingeconomics.com/argentina/exports>)
(<http://www.tradingeconomics.com/argentina/imports>)
(<http://www.tradingeconomics.com/argentina/gdp>)

UHK, 2011. Ekologie a Environmentalistika: Udržitelný CR. (<http://ekologie.uhk.cz/documents/online7/Environmentalistika/p%C5%99%C3%ADpadov%C3%A1%20studie%20-%20CR/%C3%BAvod%20do%20studia/UCR.PDF>)

UNDP:

- **2010.** Informe Nacional sobre Desarrollo Humano 2010: Desarrollo Humano en Argentina – trayectos y desafíos. (http://www.undp.org.ar/desarrollohumano/docsIDH2010/PNUD_INDH_2010_Nov_2010.pdf)
- **2013.** Indicadores Internacionales sobre Desarrollo Humano.

(<http://hdrstats.undp.org/es/paises/perfiles/arg.html>)

- **2008.** Desafíos para la Igualdad de Género en la Argentina.

(http://www.undp.org.ar/docs/Libros_y_Publicaciones/Desafiosigualdaddegeneroweb.pdf)

- **2008.** Programa de las Naciones Unidas para el Desarrollo: Al servicio de las personas y las naciones.

(<http://www.undp.org.ar/nov209.html>)

UNICEF:

- **2009.** Derechos de la niñez y adolescencia indígena: pueblos indígenas.

(<http://www.unicefninezindigena.org.ar/pueblos.html>)

- **2008.** Los derechos de los pueblos indígenas explicados para todas y para todos.

(http://www.unicef.org/argentina/spanish/derechos_indigenas.pdf)

UNWTO, 2005. Sustainable Development of Tourism. (<http://sdt.unwto.org/en/content/about-us-5>)

UNWTO, 2010. Tourism and the Millenium Development Goals.

(<http://www.unwto.org/tourism&mdgsezine/>)

UPOL, Přf, Katedra geografie, 2009. Regionální geografie Ameriky. (<http://geography.upol.cz/kgg-rgam>)

Velvyslanectví České republiky v Buenos Aires, 2009. Národní parky a rezervace Argentiny.

(http://www.mzv.cz/buenosaires/cz/uzitecne_a_zajimave_odkazy/narodni_parky_a_rezervace_argentiny/index.html)

VERNER, Dorte, 2006. World Bank: Labor Markets and Income Generation in Rural Argentina.

(<http://elibrary.worldbank.org/content/workingpaper/10.1596/1813-9450-4095>)

VERNER Dorte, 2009. World Bank, Responsible Tourism Serie: Tourism and Indigenous Peoples – Lessons from recent experiences in Eco and Ethno Tourism in Latin America and the Caribbean.

(<http://siteresources.worldbank.org/INTLACREGTOPURBDEV/Resources/EnBreve144.pdf>)

La Voz - noticias, 2013. Ciudadanos: En el siglo 20, Argentina perdió el 70 % de sus bosques nativos.

(<http://www.lavoz.com.ar/ciudadanos/ambiente/siglo-20-argentina-perdio-70-sus-bosques-nativos>)

VŠE fakulta podnikohospodářská, 2012. Arts Lexikon: Gastrotourism (gastronomic tourism, gourmand tourism, culinary tourism). (<http://artslexikon.cz/index.php/Gastroturismus>)

WB, 2007. Indigenous community development learning and innovation loan (LIL).

(http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2008/03/24/000333038_20080324015527/Rendered/PDF/ICR5280ICR0Box110disclosed0March201.pdf)

WB, 2009. Argentina: Country Note on Climate Change Aspects in Agriculture.
(http://siteresources.worldbank.org/INTLAC/Resources/Climate_ArgentinaWeb.pdf)

A Word Bank Country Study, 2010. The International Bank for Reconstruction and Development: The Invisible Poor - A Portrait of Rural Poverty in Argentina.
(<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2436>)

The World Bank Group, 2013. News: Historic Goals to End Extreme Poverty Endorsed by World Bank Governors. (<http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2013/04/20/historic-goals-to-end-extreme-poverty-endorsed-by-world-bank-governors>)

The World FactBook, 2013. Central Intelligence Agency: Argentina.
(<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ar.html>)

WWF Global, 2013. Climate change impacts in Argentina.
(http://wwf.panda.org/about_our_earth/aboutcc/problems/rising_temperatures/hotspot_map/argentina.cfm)

MAPY A OBRÁZKY:

GEMELLI Alicia, TOMASINI Daniel, 2008. UNDP, Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación: Estrategia de Turismo Sustentable en reservas de biosfera y sitios Ramsar de Argentina.
(<http://aplicaciones.medioambiente.gov.ar/archivos/web/turismo/File/Libro%20Estrategia%20de%20Turismo%20Sustentable%20-%20versin%20PDF.pdf>)

Presidencia de la Nación Ministerio de Educación, 2013. Programa Nacional, Educación Solidaria: Referentes Provinciales. (<http://www.me.gov.ar/edusol/referentes.html#lapampa>)

Enciclopedia online – Kalipedia, 2011. (http://www.kalipedia.com/geografia-argentina/tema/pais/relieves-actuales.html?x=20080605klpgeogar_48.Kes)

Embajada Argentina, 2012. Embajada en Paraguay: Datos Generales sobre la República Argentina.
(<http://www.embajada-argentina.org.py/V2/datos-generales-de-la-republica-argentina/>)

Ministerio de Educación - El Portal Educativo del Estado Argentino, 2010.

(http://www.educ.ar/recursos/ver?rec_id=14651)

Embajada Argentina, 2012. Embajada en Paraguay: Datos Generales sobre la República Argentina.

(<http://www.embajada-argentina.org.py/V2/datos-generales-de-la-republica-argentina/>)

SSRH, 2000. Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación: Mapas Tematicos Nacionales.

(<http://www.ambiente.gov.ar/?aplicacion=mapoteca&idseccion=76&IdApli=2>)

Administración de Parques Nacionales, 2013. Sistema de Información de Biodiversidad: Mapa de Ecorregiones.

(<http://www.sib.gov.ar/eco-regiones>)

Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, 2009. Indicadores de Desarrollo Sostenible: Áreas terrestres protegidas como porcentaje del total.

(<http://www.ambiente.gov.ar/?idarticulo=6278>)

INPRES - Instituto Nacional de Prevención Sísmica. Secretaría de Obras Públicas – Ministerio de Planificación Federal, Inversión Pública y Servicios. (<http://www.inpres.gov.ar/index.php>)

Secretaría de Ambiente y Desarrollo Sustentable de la Nación, 2013. Dirección de Bosques: Mapas Didácticos de Bosques Nativos. (<http://www.ambiente.gov.ar/?idarticulo=7926>)

Ministerio de Cultura y Turismo de la Provincia de Salta, 2012. Salta, Argentina.

(<http://turismo.salta.gov.ar/>)

Explo, 2011. *Salta Images.*(<http://explo.com/salta>)

PŘÍLOHY:

Obr. č. 3 a 4: provincie Salta, zdroj: Ministerio de Cultura y Turismo de la Provincia de Salta, 2012

Obr. č. 5: krajinná rozmanitosť provincie Salta, zdroj: Salta, Fuente: Explow, 2011